

**Departement Social Work
Afstudeerrichting Maatschappelijk Werk**

**Dorpsrestaurants te Bilzen :
'Niet willen deelnemen is een keuze, niet kunnen deelnemen is uitsluiting'.**

Bereikt RIMO Limburg de meest kwetsbaren van de stad Bilzen door middel van haar dorpsrestaurants te Bilzen en kan er in de werking van deze dorpsrestaurants verbetering worden aangebracht?

Door Magali Muls

**Eindwerk aangeboden tot het bekomen
van het diploma bachelor sociaal werk
(maatschappelijk assistent)**

**Hasselt
Academiejaar 2013- 2014**

**Departement Social Work
Afstudeerrichting Maatschappelijk Werk**

**Dorpsrestaurants te Bilzen :
'Niet willen deelnemen is een keuze, niet kunnen deelnemen is uitsluiting'.**

Bereikt RIMO Limburg de meest kwetsbaren van de stad Bilzen door middel van haar dorpsrestaurants te Bilzen en kan er in de werking van deze dorpsrestaurants verbetering worden aangebracht?

Door Magali Muls

**Eindwerk aangeboden tot het bekomen
van het diploma bachelor sociaal werk
(maatschappelijk assistent)**

**Hasselt
Academiejaar 2013- 2014**

Fatima Kabbaj, één van de begeleiders van de dorpsrestaurants te Bilzen, hier aan het werk in het dorpsrestaurant te Waltwilder.

Dankwoord

In mijn dankwoord wil ik iedereen bedanken die mij geholpen heeft met het ontstaan van dit eindwerk.

In de eerste plaats dank ik van harte mijn eindwerkbegeleider Steven Lenaers. Hij heeft me bijgestaan met raad en daad wanneer ik dat vroeg. Ik apprecieer van harte zijn visie, inbreng en hulp. Hij heeft me op weg geholpen wanneer ik de bomen door het bos niet meer zag. Dankzij hem heb ik heel wat vaardigheden ontwikkeld in verband met het voeren van een onderzoek.

Daarnaast wil ik mevrouw Renders en mevrouw De Wit bedanken. Dankzij deze lectoren heb ik kennis gemaakt met de dorpsrestaurants te Bilzen. Zij hebben ervoor gezorgd dat ik, ondanks dat ik mijn derdejaarsstage dit academiejaar heb stopgezet, toch een eindwerk kan schrijven. Omdat ik tijdens mijn studies ook werk is het niet vanzelfsprekend om een stage, een eindwerk en een job te combineren. Doordat ik dit eindwerk kan schrijven kan ik mij ten volle concentreren op mijn taken tijdens de stage volgend academiejaar.

Mijn oprechte dank gaat uit naar Fatima Kabbaj en Truus Brökling. Deze twee geweldige vrouwen begeleiden dagelijks de dorpsrestaurants en doen dit met hart en ziel. Ik heb zelden zulke mensen gezien die keer op keer goedgehumt hun werk voltooien.

De bezoekers van de dorpsrestaurants verdienen een pluim, want zonder hun medewerking had ik dit eindwerk niet tot een goed einde kunnen brengen. Deze mensen hebben namelijk ervoor gezorgd dat ik een onderzoek kon uitvoeren.

Ook alle medewerkers van de dorpsrestaurants wil ik persoonlijk bedanken. Ik kon steeds bij hen terecht wanneer ik informatie wilde over de werking en dergelijke. Ze stonden me dan ook met raad en daad bij wanneer nodig.

Ik wil ten slotte mijn beste vriendin, Yirka, bedanken. Zij heeft engelengeduld gehad tijdens het schrijven van dit eindwerk. Ik bedank haar voor het nalezen van de vele teksten en voor het reflecteren over mijn schrijfwijze en het voltooien van het eindwerk. Deze persoon was er om me net dat extra duwtje te geven wanneer ik het even niet meer zag zitten.

Inhoudstabel

Dankwoord.....	2
Inhoudstabel.....	3
Lijst met afkortingen.....	6
Inleiding.....	7
1. Voorstelling organisatie.....	8
1.1. De organisatie en haar ontstaan.....	9
1.2. Doelstellingen.....	11
1.3. Doelgroep.....	11
1.4. Diensten.....	12
1.4.1. Buurtwerk.....	12
1.4.2. Opbouwwerk.....	12
1.4.3. Tweedelijnswerk.....	13
1.5. Besluit.....	13
2. Theoretisch kader.....	14
2.1. Maatschappelijke kwetsbaarheid en haar risicofactoren.....	15
2.1.1. Maatschappelijke kwetsbaarheid.....	15
I. Wat is maatschappelijke kwetsbaarheid?.....	15
II. Kringloop maatschappelijke kwetsbaarheid.....	16
2.1.2. Risicofactor : Armoede.....	19
I. Wat is armoede?.....	19
II. Soorten armoede.....	19
III. Oorzaken van armoede.....	20
2.1.3. Risicofactor : Eenzaamheid.....	22
I. Wat is eenzaamheid?.....	22
II. Soorten eenzaamheid.....	22
III. Enkele oorzaken van eenzaamheid.....	23
2.1.4. Risicofactor : Etniciteit.....	26
I. Arbeid.....	26
II. Scholing.....	26
III. Huisvesting.....	27
2.1.5. Risicofactor : Gezondheid.....	28
2.1.6. Risicofactor : Vergrijzing.....	29
I. Wat is vergrijzing?.....	29
II. Oorzaken.....	29
2.2. Wat is een dorpsrestaurant en wat houden deze in te Bilzen?.....	31
2.3. Hoe worden de inwoners van Bilzen bereikt door en voor de dorpsrestaurants?.....	32
2.3.1. Pamfletten.....	32
2.3.2. Mond-aan-mond reclame.....	32
2.3.3. Vrijwilligers zijn sleutelfiguren.....	32
2.3.4. Reclame bij de voorverkooppunten.....	32
2.3.5. Doorverwijzing.....	32
2.4. Meerwaarde van een dorpsrestaurant uitgelegd aan de hand van literatuur.....	33
2.4.1. Sociale tewerkstelling.....	33
2.4.2. Sociaal contact.....	33

2.4.3. Gezonde, goedkope en voedingsrijke maaltijd.....	33
2.4.4. Mensen tot en aan hun recht laten komen.....	34
2.5. Kwaliteitsverbetering van het beleid door betrokkenheid en participatie....	35
2.6. Lokaal Sociaal Beleid Bilzen.....	35
2.6.1. Tewerkstelling.....	35
2.6.2. Thuiszorg.....	36
2.7. Besluit.....	36
3. Praktijkonderzoek.....	37
3.1. Inleiding.....	38
3.2. Onderzoeksvragen.....	38
3.3. Doelgroep.....	38
3.4. Voorbereiding en planning onderzoek.....	39
3.5. Wijze van bevraging.....	39
3.6. Onderzoeksresultaten.....	40
3.6.1. Het profiel van de bezoekers van de dorprestaurants.....	41
3.6.1.1. Aantal respondenten per dorpsrestaurant.....	41
3.6.1.2. Geslacht.....	42
3.6.1.3. Leeftijd.....	43
3.6.1.4. Buitenlandse afkomst.....	44
3.6.1.5. Jaren scholing.....	45
3.6.1.6. Diploma.....	46
3.6.1.7. Arbeidssituatie.....	47
3.6.1.8. Woonsituatie.....	48
3.6.1.9. Samenstelling huishouden.....	49
3.6.1.10. Inkomen.....	50
3.6.1.11. Woning.....	52
3.6.1.12. Eigenaar of huurder van de woning.....	53
3.6.1.13. Vrijwilligerswerk.....	54
3.6.1.14. Deelname activiteiten van verenigingen.....	55
3.6.1.15. Algemene gezondheidstoestand.....	56
3.6.1.16. Beperking.....	57
3.6.1.17. Beperktheid in de activiteiten van het dagelijks leven.....	59
3.6.1.18. Besluit.....	60
3.6.2. Eenzaamheidsgevoelens bij de bezoekers van de dorpsrestaurants te Bilzen.....	62
3.6.2.1. De eenzaamheidsschaal.....	63
3.6.2.2. Werkwijze.....	64
3.6.2.3. Resultaten en vergelijking.....	65
a. Analyse naar dorpsrestaurant.....	67
b. Analyse naar geslacht.....	68
c. Analyse naar leeftijd.....	70
d. Analyse naar beschikbaar maandelijks inkomen.....	72
e. Analyse naar geboorteland.....	74
f. Analyse naar gezondheid.....	76
3.6.2.3. Besluit.....	78

3.6.3. De werking van de dorpsrestaurants te Bilzen	80
3.6.3.1. Bezoekfrequentie dorpsrestaurants	81
3.6.3.2. Bezoek meerdere dorpsrestaurants te Bilzen per week	82
3.6.3.3. Score kwaliteit eten	83
3.6.3.4. Score gezelligheid restaurants	83
3.6.3.5. Score vriendelijkheid medewerkers	84
3.6.3.6. Score prijs maaltijd	84
3.6.3.7. Score communicatie	85
3.6.3.8. Informatiemomenten	86
3.6.3.9. Top 5 onderwerpen informatiemomenten	87
3.6.3.10. Suggesties	88
3.6.3.11. Besluit	89
4. Besluit	91
4.1. Situering onderzoek	92
4.2. Doelstelling onderzoek	92
4.3. Resultaten	93
4.4. Aanbevelingen	94
4.5. Persoonlijke bevindingen	95
Bibliografie	96
Bijlage 1 : Vragenlijst	99

Lijst met afkortingen

RIMO Limburg : Regionaal Instituut voor Maatschappelijk Opbouwwerk Limburg

OCMW : Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn

Inleiding

Om het diploma maatschappelijk werk te behalen hebben de derdejaarsstudenten Social Work van de PXL Hogeschool Limburg de opdracht gekregen een eindwerk te schrijven dat kadert binnen de opleiding.

Ik heb gekozen om een eindwerk te schrijven over de dorpsrestaurants te Bilzen, in samenspraak met enkele lectoren in mijn opleiding.

Doordat ik mijn laatstejaarsstage vroegtijdig heb stopgezet, kreeg ik meer vrije tijd en dit omwille van het feit dat ik tot volgend academiejaar dien te wachten om een nieuwe stage aan te vatten. Enkele lectoren raadden me daarom aan om toch al mijn eindwerk te schrijven, aangezien een stage en een eindwerk combineren met weekendwerk niet vanzelfsprekend is.

Binnen de opleiding Social Work loopt een project, met als opdrachtgever RIMO Limburg, dat wil onderzoeken of de dorpsrestaurants de meest kwetsbaren in de stad Bilzen bereiken. RIMO Limburg heeft namelijk het vermoeden dat dit niet zo is. Daarom heb ik onderzocht of nu daadwerkelijk de meest kwetsbaren bereikt worden door middel van deze dorpsrestaurants.

Ik stond natuurlijk te popelen om mee in te stappen in dit project en dit omwille van het feit dat het fenomeen 'dorpsrestaurant' door velen nog onbegrepen is, ook door mij.

Mijn centrale vraag loopt als een rode draad door mijn eindwerk. Deze luidt : 'Bereikt RIMO Limburg de meest kwetsbaren van de stad Bilzen door middel van haar dorpsrestaurants te Bilzen en kan er in de werking van deze dorpsrestaurants verbetering worden aangebracht?'

Om dit te realiseren probeer ik allereerst een beeld van de bezoekers van deze restaurants te schetsen. Hieruit is mijn eerste onderzoeksvraag ontstaan, namelijk : 'Wat is het profiel van de bezoekers van de dorpsrestaurants te Bilzen?'

Daarnaast wordt er gefocust op eventuele eenzaamheidsgevoelens bij deze bezoekers. Ik ga na of zij eenzaam zijn en ga daarna deze gegevens vergelijken met een onderzoek naar eenzaamheid bij ouderen in België, gevoerd door de Koning Boudewijnstichting. Vandaar mijn tweede onderzoeksvraag : 'Zijn de bezoekers van deze dorpsrestaurants eenzaam?'

Als laatste ga ik de werking van de dorpsrestaurants onder de loep nemen. Ik probeer eventuele verbeteringspunten bloot te leggen. Daarom luidt mijn derde en laatste onderzoeksvraag : 'Kan er verbetering kan worden aangebracht in de werking van de dorpsrestaurants?'

Allereerst ga ik in dit eindwerk de organisatie RIMO Limburg toelichten, omdat deze organisatie mij de opdracht heeft gegeven dit onderzoek te voeren.

In mijn tweede deel, de literatuurstudie, ga ik na wat maatschappelijke kwetsbaarheid is en wat de risicofactoren hiervan kunnen zijn. Daarnaast leg ik uit wat een dorpsrestaurant inhoudt en wat deze betekenen in de stad Bilzen.

Mijn derde deel is het praktijkgedeelte. Hierin komen de onderzoeksresultaten van de bevragingen in de dorpsrestaurants aan bod.

Ten slotte probeer ik in het vierde en laatste deel enkele haalbare aanbevelingen te formuleren en vorm ik een algemeen besluit.

1. Voorstelling organisatie

In dit eerste onderdeel tracht ik een beeld te scheppen van de organisatie RIMO Limburg. Dit vind ik noodzakelijk daar mijn eindwerk valt of staat met deze verduidelijking. Ik leg allereerst de organisatie en haar ontstaan uit. Vervolgens verduidelijk ik de doelgroepen en doelstellingen van RIMO Limburg. Als laatste leg ik het aanbod van deze organisatie uit en wordt dit geschetst aan de hand van de lopende projecten. Dit alles doe ik aan de hand van verzamelde informatie van de website van RIMO Limburg¹ en informatiebundels die ik heb verkregen via dezelfde organisatie.

1.1. De organisatie en haar ontstaan

In Vlaanderen en Brussel worden 9 instituten voor Samenlevingsopbouw erkend en gesubsidieerd door de overheid. Elke provincie heeft dus een regionaal instituut, alsook de grootsteden Antwerpen, Brussel en Gent.

Deze regionale instituten zijn verantwoordelijk voor de planning, de uitvoering en de evaluatie van de programma's en projecten zoals opgenomen in het meerjarenplan van Samenlevingsopbouw. Ook ondersteunen deze de buurt- en opbouwwerkers in Vlaanderen en Brussel. Daarnaast verlenen zij advies en ondersteuning aan derden, zoals aan de provinciale en lokale besturen.²

RIMO Limburg is dus het regionaal instituut voor maatschappelijk opbouwwerk met als werkterrein de provincie Limburg. Het hoofdbureau is gesitueerd in Heusden-Zolder.

Voor 1991 bestond het opbouwwerk in Limburg in twee vormen: het streekopbouwwerk en het gemeentelijk opbouwwerk. Dit opbouwwerk herbergde zo'n 10 instellingen die allen erkend werden door de overheid.

Het streekopbouwwerk werd overkoepeld door het LISO, Het Limburgs Instituut voor Samenlevingsopbouw, en werkte voornamelijk op regionale basis en in een top-down beweging.

Het gemeentelijk opbouwwerk daarentegen was eerder lokaal ingesteld en werkte in de bottom-up richting. Dit gemeentelijk opbouwwerk werd samengebracht onder de naam LOOS, het Limburgs Overlegorgaan Opbouwwerk Steunpunten.

In 1991 werd het 'decreet maatschappelijk opbouwwerk' in het leven geroepen. Dit decreet regelt de erkenning en de subsidiering van de 9 instituten voor Samenlevingsopbouw.

Door dit decreet vonden er heel wat veranderingen plaats in het Limburgs landschap van het opbouwwerk. Vanaf nu konden instellingen en instituten erkend worden in Vlaanderen en Brussel. Hierdoor vonden er politieke verschuivingen plaats die het LISO en het LOOS opdoekten. Bijgevolg ontstond RIMO Limburg en werden de erkenningen van LISO en LOOS overgedragen aan RIMO Limburg.

Behalve RIMO Limburg kende Limburg nog heel wat opbouwwerkinstellingen. De minister van Welzijn maakte in hier 2008 komaf mee en verplichtte de overgebleven instellingen tot een aaneensluiting. Sinds 1 januari 2009 is RIMO Limburg het enige Limburgse instituut voor maatschappelijk opbouwwerk met een erkenning vanuit het decreet.

---

¹ www.rimo.be

² http://www.samenlevingsopbouw.be/site/portal.php?page=portal_structuur#regionale_instituten

Naast RIMO zijn er evenwel opbouwwerkers actief in andere settings binnen de provincie. Zij handelen zonder erkenning van de Vlaamse overheid, maar met lokale middelen. Voorbeelden hiervan zijn Stebo in Genk, het buurtwerk in Hasselt en Maaseik, ... RIMO Limburg onderhoudt regelmatige contacten met de lokale opbouwwerkers en opdrachtgevers.

RIMO Limburg is dus een autonome VZW die zich inzet voor groepen en individuen die dreigen uitgesloten te worden in onze samenleving. Dit kan zowel op financieel vlak zijn, als op het vlak van wonen, onderwijs, ...

Dit wordt aangetoond door de 30-tal projecten die RIMO in de Limburgse gemeentes begeleidt, gaande van Kinrooi en Beringen tot Sint-Truiden. Binnen deze projecten wordt getracht om een leefbare omgeving te creëren, achterstelling weg te werken en menswaardig wonen te garanderen.

RIMO Limburg is voornamelijk werkzaam in achtergestelde buurten in Limburg. De bewoners van deze steden en buurten wordt gestimuleerd om zelf hun problemen aan te pakken en om signalen te geven aan het beleid. De organisatie juicht daarom empowerment toe.

Deze VZW ontvangt subsidies van de Vlaamse Overheid, de provincie Limburg en de lokale besturen. Daarnaast wordt de organisatie regelmatig gesubsidieerd door het Armoedefonds van de Koning Boudewijnstichting, het Federaal impulsfonds voor het migrantenbeleid, Welzijnszorg, Cera en United Fund Belgium.

Ondertussen is deze organisatie sinds haar ontstaan in 1993 uitgegroeid tot een onafhankelijke organisatie die ongeveer vijftig werknemers tewerkstelt.

1.2. Doelstellingen

De voornaamste doelstelling van RIMO is samen met kwetsbare mensen werken aan oplossingen.

Daardoor heeft de organisatie enerzijds een agogische en anderzijds een politieke opdracht.

De agogische opdracht bestaat uit het activeren van kwetsbare groepen. Daarom worden deze groepen samengebracht in bijvoorbeeld een buurthuis in een achtergestelde wijk, een dorpsrestaurant waar ze elk hun steentje bijdragen, ... Hier worden deze personen gestimuleerd om zelf verandering aan te brengen door wat ze zelf weten en kunnen. Mensen die maatschappelijk kwetsbaar zijn zitten vaak in een uitzichtloze situatie en hebben daardoor het geloof in zichzelf verloren. RIMO Limburg is een voorstander van empowerment en bouwt daarom verder op de positieve kwaliteiten die aanwezig zijn. Dit werkt vaker activerend dan dat alles op een dienblaadje wordt aangeboden.

Daarnaast heeft RIMO Limburg ook een politieke opdracht: signalerend en beleidsgericht werken naar de overheid toe. RIMO Limburg staat in het werkveld en heeft daarom een beter zicht op de noden en problemen van kwetsbare groepen. Vandaar kan deze organisatie rapporteren aan de overheid en een dialoog aangaan.

RIMO stimuleert ook haar vrijwilligers om zelf te spreken en aanspraak te maken op zijn of haar rechten, bijvoorbeeld bij het OCMW, de sociale huisvestingsmaatschappij,... Natuurlijk worden deze vrijwilligers hierin ondersteund door RIMO Limburg en de organisatie heeft hierin dus een toeleidende functie.

1.3. Doelgroep

RIMO Limburg richt zich op maatschappelijk kwetsbare groepen. Dit zijn groepen die omwille van financiële, lichamelijke of sociale redenen uitgesloten worden in onze maatschappij.

Deze personen of groepen die zich in een kwetsbare positie bevinden zijn niet éénduidig te benoemen. Dit is een zeer uiteenlopende en diverse groep. Dit zijn bijvoorbeeld mensen die in armoede of vereenzaming leven, laaggeschoolden, werklozen, gehandicapten, alleenstaanden, mensen zonder papieren of langdurig zieken. De stem van die kwetsbare groepen wordt vaak niet gehoord en daar probeert RIMO Limburg verandering in te brengen.

1.4. Diensten

Samengevat heeft de organisatie 3 hoofdactiviteiten:

- Buurtwerk
- Opbouwwerk
- Tweedelijnswerk

1.4.1. Buurtwerk

Buurtwerk focust er zich op om de leefbaarheid in een bepaalde buurt te bevorderen. Daar waar opbouwwerk soms tijdelijk is, is buurtwerk eerder permanent aanwezig in een buurt of wijk. In sommige wijken is dit immers nodig omdat de bewoners geen aanspraak kunnen maken op hun rechten zonder dat zij geactiveerd worden. Het buurtwerk wil deze bewoners ondersteunen en betrekken bij het participeren aan besluitvorming omtrent hun leef- en woonomgeving.

Daarnaast worden deze bewoners betrokken bij de aanpak van eventuele buurtproblemen en de werking van het buurtcentrum.

Buurtwerk zet zich ook in voor vorming van de buurtbewoners, zoals het organiseren van computerlessen, informatie over mogelijke sociale en fiscale voordelen,...

1.4.2. Opbouwwerk

Zoals ik eerder al aanhaalde is opbouwwerk van tijdelijke aard, maar net zoals bij buurtwerk worden samen met de buurtbewoners de problemen in de leefomgeving aangepakt. Deze problemen kunnen gaan over wonen, werk, onderwijs, sociale noden, ...

Hiervoor worden buurtinitiatieven en projecten opgestart. Dit kan gaan van een ontmoetingscentra voor armen of anderstaligen en infosessies tot buurtdagen. De bedoeling van opbouwwerk is dat er door deze projecten duurzame resultaten worden behaald. Daarom ontstaan er door dit opbouwwerk soms ook wel permanente voorzieningen, net zoals de dorpsrestaurants te Bilzen.

Daarnaast staat opbouwwerk in voor advies en overleg over het opstellen van meerjarenplannen voor een bepaalde buurt.

Ten slotte zet opbouwwerk zich ook in voor het overleg tussen de bewoners en de betrokken besturen of organisaties, maar de grootste taak van opbouwwerk is de voorbereiding, de coördinatie en de uitvoering van de projecten.

1.4.3. Tweedelijnswerk

Door het buurt- en opbouwwerk dat RIMO Limburg verricht, vergaart de organisatie veel kennis en ervaring. Door deze kennis en ervaring kunnen er aanbevelingen en beleidsplannen geformuleerd worden naar de Vlaamse overheid en provincies. RIMO Limburg is daarom een belangrijke schakel tussen de bewoners en het beleid. In de opbouw- en buurtwerkprojecten wordt ook nauw samengewerkt met andere welzijnsorganisaties en met lokale ambtenaren en beleidsmensen. Hierdoor worden de noden van een buurt zo goed mogelijk ingevuld.

1.5. Besluit

Ik heb in dit hoofdstuk de opdrachtgever van dit onderzoek, RIMO Limburg, voorgesteld. Deze organisatie richt sinds haar ontstaan 1993 op maatschappelijk kwetsbare groepen. Dit zijn groepen die omwille van financiële, lichamelijke of sociale redenen uitgesloten worden in onze maatschappij.

RIMO Limburg houdt zich voornamelijk bezig met 3 hoofdactiviteiten ; buurtwerk, opbouwwerk en tweedelijnswerk. Dit alles wordt overkoepeld door samen met maatschappelijk kwetsbare mensen naar oplossingen te zoeken voor sociale noden en problemen; zo is het idee van de dorpsrestaurants te Bilzen ontstaan. Wat deze maatschappelijke kwetsbaarheid en dorpsrestaurants nu net inhouden wordt toegelicht in een volgend hoofdstuk aan de hand van literatuur.

2. Theoretisch kader

Om na te gaan of de dorpsrestaurants in Bilzen de meest kwetsbaren van de stad bereiken, wil ik eerst duiden wat deze kwetsbaarheid precies inhoudt. Daarom leg ik eerst uit wat maatschappelijke kwetsbaarheid is en overloop ik mogelijke risicofactoren die kunnen bijdragen tot maatschappelijke kwetsbaarheid.

Ik heb ervoor gekozen om de risicofactoren armoede, eenzaamheid, etniciteit, gezondheid en vergrijzing te verduidelijken in dit eindwerk. Deze lijken mij het meest relevant voor het kunnen beantwoorden van mijn centrale onderzoeksvraag.

2.1 Maatschappelijke kwetsbaarheid en haar risicofactoren

2.1.1. Maatschappelijke kwetsbaarheid

I. *Wat is maatschappelijke kwetsbaarheid?*

Professor Nicole Vettenburg omschreef maatschappelijke kwetsbaarheid in 1989 als volgt : *'maatschappelijke kwetsbaarheid is het risico om in contact te komen met maatschappelijke instellingen en vooral, en telkens opnieuw, de negatieve aspecten zoals controle en sancties te ondergaan en minder te genieten van het positieve aanbod.'*

Wanneer we het hebben over maatschappelijk kwetsbare personen, hebben we het over personen die zich vaak in een afhankelijkheidssituatie bevinden. Denk maar aan personen in armoede, mensen met weinig sociale contacten, personen met psychiatrische problemen of personen van een andere etniciteit,...

Personen die maatschappelijk kwetsbaar zijn lijden vaak aan één of meerdere van onderstaande risicofactoren. Men kan niet stellen dat een maatschappelijk kwetsbaar persoon enkel in armoede leeft of enkel eenzaam is. Vaak is het een multi-complexe samenhang van onderstaande risicofactoren die elkaar beïnvloeden. Tine Van Regenmortel¹ beschrijft dit als de 'verbintenisproblematiek'. Wanneer iemand binding mist met zichzelf, mist deze ook de binding met anderen en vervolgens ook met de maatschappij. Dit wordt nader uitgelegd in het volgende punt.

---

¹ VAN REGENMORTEL, T., *Empowerment en maatzorg*, Leuven, Acco, 2002, p 21.

II. *Kringloop maatschappelijke kwetsbaarheid*

Maatschappelijke kwetsbaarheid is een cumulatief gegeven. Dit wil zeggen dat eens je gekwetst bent door instellingen, je kwetsbaarder bent voor volgende instellingen. Dit wordt uitgelegd aan de hand van volgende voorstelling.¹

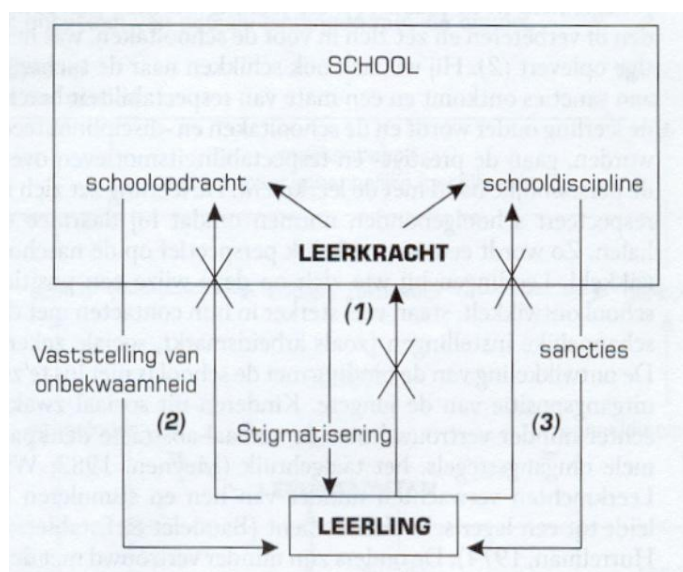
Daarnaast wil ik meegeven dat volgend traject zo *kan* verlopen voor een maatschappelijk kwetsbaar iemand. Dit is geen vastliggend traject.

Sommige kinderen worden geboren in gezinnen waarvan de ouders ongunstige maatschappelijke ervaringen achter de rug hebben en eventueel in armoede leven. Daardoor hebben velen zelf een ongunstig maatschappelijk perspectief en zijn zij niet in staat om een gestructureerde en stimulerende opvoeding aan te bieden.

Deze gezinnen wonen meestal samen in buurten waar het goedkoper wonen is. In deze buurten vindt men lotgenoten terug. De negatieve ervaringen van elk gezin worden collectieve evidenties.

De kinderen van deze gezinnen krijgen weinig structuur en begeleiding. Ook ontmoeten zij in hun woonomgeving gelijkaardige vrienden.

Voor kinderen uit maatschappelijke gezinnen is het schoolaanbod minder aangepast en motiverend. Ze zijn minder aangepast aan het taalgebruik en de informele omgangsregels in de school. Hier worden zij vaak op afgerekend. Het gevolg is dat deze kinderen sociale bindingen missen en dat ze worden gestigmatiseerd als 'domme' en 'ongedisciplineerde' kinderen. Hierdoor neemt de schooldiscipline af. Onderstaande figuur staft dit.

Figuur 1: Falende bindingen op school²

¹ RENDERS, L., *Kansarmoede en diversiteit*, Hasselt, PXL, 2012. (niet-gepubliceerde cursus)

² GORIS, P., WALGRAVE, L., *Van kattenkwaad en erger: actuele thema's uit de jeugdcriminologie*, Antwerpen, Garant, 2002.

Deze gestigmatiseerde kinderen ontmoeten lotgenoten op school of in hun buurt, de zogehete 'peergroup'. Hier worden de maatschappelijk aanvaarde waarden achter zich gelaten en de provocatie hiervan levert innerlijke waardering op, bij de peergroup, maar ook bij zichzelf. Hierdoor ontstaat een 'alternatief zelfwaardegevoel'. Mogelijke gevolgen van dit gevoel en gedrag kunnen verschillend zijn : vandalisme, conflicten op school, slechtere resultaten,... Hierdoor wordt de relatie met maatschappelijke instellingen complexer.

Het risico op aanraking met politie en gerecht is niet ondenkbaar door de slechte maatschappelijke perspectieven. Bijgevolg is er nog meer stigmatisering door de samenleving.

Door de ongunstige schoolloopbaan is zich begeven op de arbeidsmarkt niet vanzelfsprekend. Er zijn meer risico's op werkloosheid of onstabiele en laagbetaalde jobs.

Deze personen worden op hun beurt ouders die zelf slechte ervaringen achter de rug hebben. Daarom is het niet eenvoudig om hun kinderen een gestructureerde en stimulerende opvoeding te bieden. Er is een kans dat deze kinderen hetzelfde lot te wachten staat.

Samengevat kunnen we stellen dat het gaat over een negatieve spiraal van maatschappelijke kwetsbaarheid. Deze negatieve ervaringen worden vaak van generatie tot generatie doorgegeven en de maatschappelijke instellingen spelen een actieve rol in het in stand houden van deze kwetsbaarheid. Deze kringloop wordt schematisch weergegeven aan de hand van figuur 2.

Figuur 2 : Kringloop van maatschappelijke kwetsbaarheid¹

¹ GORIS, P., WALGRAVE, L., *Van kattenkwaad en erger: actuele thema's uit de jeugdcriminologie*, Antwerpen, Garant, 2002.

2.1.2. Risicofactor : Armoede

I. *Wat betekent armoede?*

Zoals ik heb aangehaald bij de definiëring van maatschappelijke kwetsbaarheid, gaat het in deze context vaak over personen in een afhankelijkheidspositie. Hieronder worden ook personen in armoede ontstaan.

Armoede betekent niet uitdrukkelijk dat er een gebrek is aan financiële middelen. Armoede is een *'wisselend samenspel van achterstellingen op verschillende terreinen tegelijkertijd'*.¹ Deze terreinen worden verduidelijkt aan de hand van onderstaande risicofactoren.

Armoede is dus niet enkel financieel, maar bestaat uit vele aspecten. Hoewel er bij de term armoede vooral de nadruk op het financiële tekort wordt gelegd, speelt naast het lage inkomen ook een achterstelling op allerlei vlakken mee, zoals op huisvesting, gezondheid, onderwijs,...

Armoede kan individueel of collectief zijn. Individuele armoede heeft betrekking op één persoon en kan het gevolg zijn van een ziekte, langdurige werkloosheid,... Wanneer men spreekt over collectieve armoede, gaat het over een grotere groep mensen die arm zijn, zoals bijvoorbeeld een land in crisis, een land in oorlog,...

II. *Soorten armoede*

- Financiële armoede

Financiële armoede wil zeggen dat men niet kan voorzien in de dagelijkse levensbehoeften, zoals voedsel, water of warmte. Men heeft de financiële middelen hier niet voor.

- Kansarmoede

Kansarm betekent letterlijk 'arm aan kansen'. Kansarmoede wordt door Jan Vranken e.a.² beschreven als *'een netwerk van sociale uitsluitingen dat zich uitstrekt over meerdere gebieden van het individuele en collectieve bestaan'*. Dit gaat gepaard met allerlei uitsluitingsprocessen, die de kans om zich persoonlijk en maatschappelijk te ontplooiën beletten.

---

¹ Z.a., *Haalbare cultuur voor iedereen*, Dossier cultuur, 2002, Antwerpen, p.13.

² CAMPART, G., DIERCKX, D., VAN HAARLEM, A., VRANKEN, J., *Armoede en sociale uitsluiting. Jaarboek 2009*, Leuven, Acco, 2009. p 40.

- Generatiearmoede

Generatiearmoede is een vorm van kansarmoede waarin mensen generatie na generatie geboren worden in een kansarm gezin. Ze dragen armoede dus als een erfenis met zich mee. Op jonge leeftijd worden deze personen geconfronteerd met heel wat problemen, waaronder sociale ongelijkheid. Vaak slagen deze mensen er niet in om deze kringloop te doorbreken.

III. Oorzaken van armoede

Er zijn heel wat oorzaken die aan de basis kunnen liggen van eventuele armoede. Deze kunnen voor iedereen verschillend zijn. Daarom zijn er verschillende invalshoeken waarop we naar armoede kijken. Jan Vranken¹ heeft in 1977 4 invalshoeken opgesteld, waarin 4 armoedemodellen worden voorgesteld. Deze armoedemodellen bestaan uit 2 'schuldmodellen' en 2 'ongevalmodellen'. Die indeling steunt op twee criteria: op welk niveau de oorzaak van de armoede wordt gezocht (de persoon of de samenleving) en of die oorzaak intern ('schuld') of extern ('ongeval') is. Je kan dus de oorzaak van het probleem van armoede bij de persoon zelf of bij de samenleving leggen en je kan ook vinden dat er een schuldige of een ongeval is voor het probleem van armoede.

- Oorzaak bij de persoon

- a. Individueel schuldmodel

Sommigen leggen de schuld van de armoede bij de armen zelf. In de volksmond wordt dan gezegd dat de arme lui is, zijn of haar geld verkwist of weigert werk te zoeken. Deze verklaring mag het dan goed doen aan de toeg of in sommige politieke vertogen, voor een beter begrip van armoede is ze volkomen ontoereikend. Er wordt geen oorzaak gezocht voor de achterliggende problemen, zoals bijvoorbeeld werkloosheid e.d. De vraag of en hoe de arme zelf uit deze situatie kan raken wordt niet beantwoord.

- b. Individueel ongevalmodel

Dit model oordeelt niet over schuld. Mensen in armoede hebben gewoon tegenslag, zoals een ziekte, handicap, verlies van een baan, enz. Men kan zelf er niets aan doen. Uiteraard kan dit model tijdelijk voor wat ademruimte zorgen, maar het verklaart nog steeds niet waarom mensen in armoede niet structureel uit de problemen raken.

---

¹ DE BOYSER, K., DIERCKX, D., VRANKEN, J., *Armoede en sociale uitsluiting. Jaarboek 2004*, Leuven, Acco, 2009., p. 40.

- Oorzaak bij de maatschappij

- c. Maatschappelijk schuldmodel

Het maatschappelijk schuldmodel legt de schuld van armoede bij de maatschappij. Mensen in armoede worden uitgesloten door de manier waarop de samenleving is ingericht. Verschillende uitsluitingsmechanismen, zoals bijvoorbeeld duur onderwijs, houden armoede in stand.

Door de schuld bij de samenleving te leggen, wordt de samenleving natuurlijk ook geacht om oplossingen hiervoor te zoeken.

- d. Maatschappelijk ongevalmodel

Plotse gebeurtenissen in een maatschappij kunnen ervoor zorgen dat mensen in armoede belanden. Dit kan bijvoorbeeld een economische crisis of oorlog zijn. Hierbij veronderstelt men dat zodra de maatschappelijke situatie terug "normaal" wordt, de armoede zal verdwijnen. Dit is helaas niet altijd de realiteit.

2.1.3. Risicofactor : Eenzaamheid

I. Wat is eenzaamheid?

Het begrip eenzaamheid kent geen algemene definitie. Het kan omschreven worden als een gemis aan sociale contacten of als een pijnlijk gevoel waarbij je je alleen voelt. Eenzaamheid betekend voor iedereen iets anders en komt in alle bevolkingsgroepen voor. Voor sommigen kan eenzaamheid betekenen dat ze zich alleen voelen wanneer men nochtans veel sociale relaties heeft. Anderen missen deze betekenisvolle relaties en kunnen nergens terecht voor een goed gesprek of een leuke babbel. Algemeen kan eenzaamheid omschreven worden als een kloof tussen het aantal sociale relaties die je hebt en het aantal sociale relaties die je wenst te hebben.

II. Soorten eenzaamheid

Ik heb ervoor gekozen om slechts 2 soorten van eenzaamheid te duiden. Dit omdat er in de bevragingen gepeild wordt naar deze 2 vormen van eenzaamheid, aan de hand van de eenzaamheidsschaal van De Jong Gierveld en van Tilburg(1999).

- Emotionele eenzaamheid

Wanneer iemand emotionele eenzaamheid ervaart, heeft deze persoon een tekort aan intieme en emotionele relaties. Zo mist die persoon een hechte band met een vriend,vriendin of partner. Men kan bijvoorbeeld een breed netwerk van vrienden hebben, maar daarom heeft men nog geen 'echte' vriend of vriendin waar men een affectieve band mee heeft. Hierdoor voelt men zich emotioneel eenzaam.

- Sociale eenzaamheid

Sociale eenzaamheid betekent dat men een gemis ervaart aan sociale relaties en contacten, kortom, men mist gezelschap. Dit kan gaan van het missen van een vriendengroep tot het missen van personen met dezelfde hobby's en interesses. Bij deze vorm van eenzaamheid ligt de nadruk op het aantal sociale relaties dat men heeft.

III. Enkele oorzaken van eenzaamheid

De aangehaalde oorzaken zijn niet de vastliggende factoren die eenzaamheid veroorzaken. Ik heb ervoor gekozen dieper in te gaan op bepaalde oorzaken die worden getoetst in de vragenlijst die ik heb afgenomen bij de bezoekers van de dorpsrestaurants. Deze oorzaken kunnen eventuele eenzaamheidsgevoelens teweegbrengen.

- **Nieuwe levensfase**

Wanneer men bijvoorbeeld een andere job gaat uitoefenen of andere studies aanvat, verliest men sociale contacten. De kans dat er nieuwe sociale contacten worden ontwikkeld is groot, maar er is een kloof tussen deze oude en nieuwe sociale contacten. In die kloof kunnen er momenten plaatsvinden dat men zich eenzaam voelt.

Men kan ook verhuizen naar een nieuwe woonplaats omwille van verscheidene redenen. In die nieuwe woonplaats heeft mijn mogelijks geen contact met de burens, zijn er geen ontmoetingsmogelijkheden met andere buurtbewoners of mist men de oude burens. Ook hierdoor kan men zich eenzaam voelen. Een ander voorbeeld van een nieuwe levensfase kan het verlaten van de arbeidsmarkt zijn. Wanneer men op pensioen gaat vallen er heel wat sociale contacten weg, voornamelijk die van collega's. Uiteraard heeft men tijdens het pensioen meer vrije tijd om nieuwe sociale contacten aan te leggen, maar dit is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Eenzaamheid kan hiervan een gevolg zijn.

In onze huidige samenleving zijn ook veel gescheiden personen op te merken. Door het wegvallen van de partner loopt men een verhoogd risico op emotionele eenzaamheid.

In dezelfde leeftijdscategorie is er ook sprake van het 'lege nest'-syndroom. Wanneer het laatste kind de deur uit is, kan er je een gevoel van 'leegte' overkomen. De persoon waar men dagelijks voor zorgde is verdwenen en daardoor kan men zich nutteloos en eenzaam voelen. Daarom is het nodig om een zinvolle dagbesteding te zoeken.

- Verliezen van de partner

Onderzoek van de Koning Boudewijnstichting¹ heeft uitgewezen dat wanneer men een partner heeft, men minder risico loopt om zich emotioneel eenzaam te voelen. Wanneer de partner komt te overlijden, valt een opvangnet weg. Degene waar je dagelijks bij terecht kon voor het uiten van je gevoelens of gedachten, is er niet meer.

Hierdoor kan men zich sterk emotioneel eenzaam gaan voelen.

- Individualisering

Door de hedendaagse modernisering vindt er een toenemende individualisering van de samenleving plaats. Deze individualisering hangt samen met een versterking van het individualisme.²

Dit wil zeggen dat elk individu zich steeds meer op zichzelf richt, zonder dat anderen hem opdragen hoe zijn leven in te vullen. Daarbij wordt geen rekening meer gehouden met de wensen van anderen en neemt de sociale cohesie af.

Hierdoor kan een eenzaam persoon zich eenzaam gaan voelen.

- Ziekte

Wanneer men lijdt aan een chronische lichamelijke of geestelijke ziekte, kan dit een belemmering vormen voor het uitoefenen van de dagdagelijkse handelingen, zoals gaan werken of een hobby beoefenen. Dit kan op zijn beurt een weerslag hebben op de sociale contacten die iemand heeft, wat eventuele eenzaamheid met zich meebrengt.

- Persoonlijke gevoelens of gedachten

Iemands gevoelens of gedachten kunnen een belangrijke rol spelen in het zich eenzaam voelen. Daarom is het begrip 'eenzaamheid' een subjectief gegeven.

Zo kan iemand zich onzeker voelen of een laag zelfbeeld hebben, wat remmend kan werken in het leggen van sociale contacten.

Depressieve gevoelens maken het ook niet makkelijk om zichzelf bloot te geven aan anderen.

---

¹ DECLERCQ, A., DELYE, S., GOSSET, C., LEBRUN, J.-M., MAGGI, P., VANDENBROUCKE, S., VERMEULEN, B., *Oud word je niet alleen. Een enquête over eenzaamheid en sociaal isolement bij ouderen in België.*, z.p., z.u., 2012.

² BERTING, J., *De versplinterde samenleving*, Delft, Eburon, 2006, p 60.

Niettegenstaande kan iemands perfectionisme invloed hebben op de hoeveelheid betekenisvolle relaties die iemand heeft, wat eventuele eenzaamheid teweeg kan brengen.

Deze gevoelens van eenzaamheid blijven langer in stand dan wanneer iemand zich eenzaam voelt omdat hij of zij zich in een nieuwe levensfase bevindt.

2.1.4. Risicofactor : Etniciteit

Aangezien etnische minderheden vaker met socio-economische ongelijkheden geconfronteerd worden, zijn deze groepen maatschappelijk kwetsbaarder.

Hierbij spelen vooral de factoren arbeid, scholing en huisvesting een rol. Om dit te staven, gebruik ik de gevonden informatie uit het boek '*De kleur van armoede : armoede bij personen van buitenlandse herkomst*'.¹

I. Arbeid

Het actief zijn op de arbeidsmarkt is een goede bescherming tegen maatschappelijke kwetsbaarheid. Helaas is het voor personen van allochtone afkomst niet altijd vanzelfsprekend om een goede en goedbetaalde job uit te oefenen. Uit cijfers blijkt dat een groot aandeel van de werklozen in België van vreemde origine is.

Niet alle werkgevers staan te springen om een functie te laten invullen door een migrant. Wanneer deze laatste dan toch een job heeft is dit vaak onder een tijdelijk contract of uitzendwerk.

Bovendien werken personen van buitenlandse afkomst vaak in knelpuntberoepen of sectoren die zwaar getroffen zijn, zoals de metaal en textiel.

II. Scholing

In de huidige maatschappij wordt het hebben van een diploma steeds belangrijker en is opleiding meer en meer bepalend voor onze positie op de sociale ladder.

Een analyse van Katia Levecque in 2006² toont aan dat dubbel zoveel personen van Turkse en Marokkaanse origine geen of enkel lager onderwijs hebben gevolgd in vergelijking met Belgen. Daarenboven vindt men in de beroepsgerichte opleidingen meer personen van vreemde afkomst dan in de algemene opleidingen. Desalniettemin zijn er voldoende allochtonen die deelnemen aan het hoger onderwijs, maar niet alle allochtonen krijgen of kregen hier de kans toe. In het land van herkomst zijn misschien niet dezelfde mogelijkheden tot een opleiding aanwezig of is een diploma niet even belangrijk als in België.

---

¹ MARTINIELLO, M., PERRIN, N., VAN ROBAEYS, B., VRANKEN, J., *De kleur van armoede : armoede bij personen van buitenlandse herkomst*, Leuven, Acco, 2007.

² LEVECQUE, K., MISSINE, S., *Discriminatie en etnische ongelijkheden in depressie : een multilevelanalyse voor de Europese bevolking*, Tijdschrift voor Sociologie, nr 2, z.p., z.u., 2011, p. 177 – 182.

III. Huisvesting

Doordat migranten minder kans maken op een goedbetaalde job of niet het voordeel van een diploma hebben, is er ook een gevolg voor de huisvesting van deze personen.

Doordat er niet voldoende financiële middelen zijn, wordt een huis kopen niet vanzelfsprekend. Daarentegen is er vaak sprake van discriminatie in de toewijzing van bijvoorbeeld een huurhuis, hoewel dit onwettig is.

2.1.5. Risicofactor : Gezondheid

Wanneer je aan een lichamelijke of geestelijke ziekte lijdt, vaak van chronische aard, kan je gehinderd worden in het uitoefenen van de dagdagelijkse activiteiten.¹

Een job uitoefenen wordt minder vanzelfsprekend, omdat er misschien nood is aan aangepast werk. Sterker nog, het kan zijn dat er door deze lichamelijke ziekte geen of geen voltijdse job kan worden beoefend. Dit heeft negatieve gevolgen voor het inkomen, wat maatschappelijke kwetsbaarheid in de hand werkt.

Een lager inkomen maakt het moeilijker om gezonde en evenwichtige voeding te kopen. Dit heeft op zijn beurt gevolgen voor de gezondheid.

Niet gaan werken betekent ook een daling in het aantal sociale contacten, zoals collega's. Hierdoor kan het zelfbeeld dalen en ook dit kan maatschappelijke kwetsbaarheid in de hand werken.

Wanneer iemand bedlegerig is, is het al helemaal niet evident om sociale relaties in stand te houden. Ook worden sociale bindingen met de maatschappij gemist. Opnieuw zien we een mogelijke oorzaak van maatschappelijke kwetsbaarheid.

---

¹ RENDERS, L., *Kansarmoede en diversiteit*, Hasselt, PXL, 2012. (niet-gepubliceerde cursus)

2.1.6. Risicofactor : Vergrijzing

I. Wat is vergrijzing?

Met vergrijzing wordt bedoeld dat er een groter aantal van de ouderen in de bevolking is waardoor de gemiddelde leeftijd stijgt. Dit gaat eveneens gepaard met een dalend geboortecijfer. Deze vergrijzing wordt gekenmerkt door enkele oorzaken, zoals o.a. de naoorlogse periode.

II. Oorzaken

- Na-oorlogse babyboom

In de periode na de Tweede Wereldoorlog, tussen 1945 en 1967, vond er een heuse babyboom plaats. Er was een sterke steiging van het geboortecijfer. Momenteel heeft deze geboortegolf nog steeds invloed op de samenleving. Deze babyboomers verlaten nu de arbeidsmarkt, waardoor de vergrijzing toeneemt.

- Langere levensduur

Ook leven we alsmaar langer, waardoor het ouderenaantal en de gemiddelde leeftijd steeds blijven stijgen.

- Langer studeren

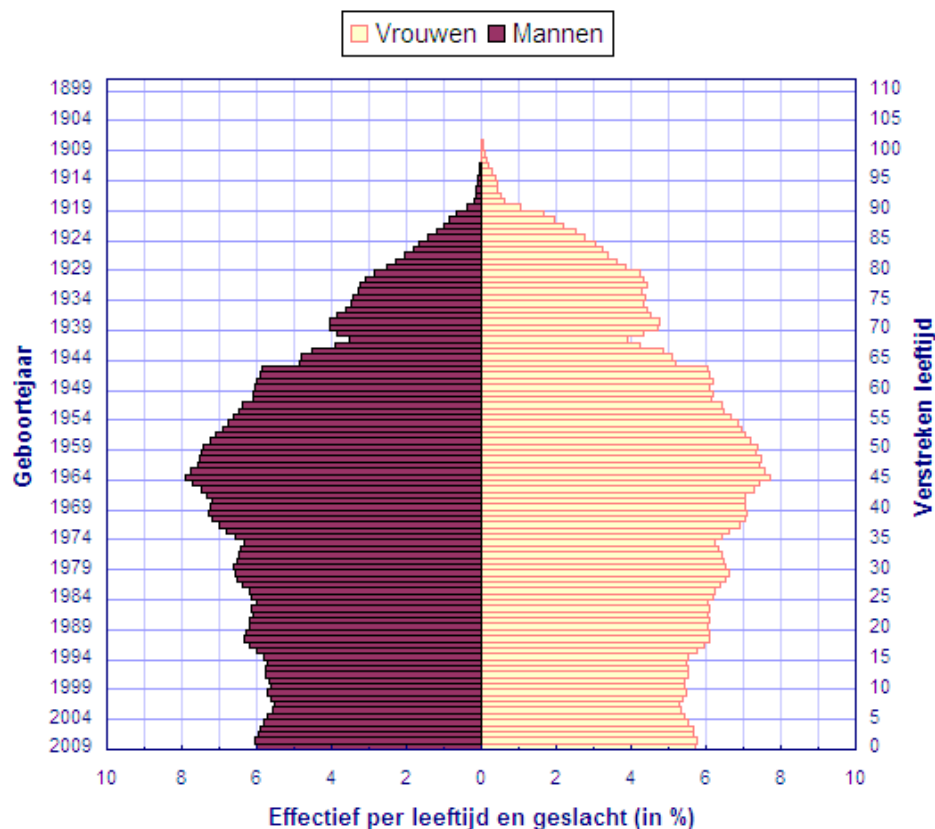
Een ander verschijnsel is dat we vandaag de dag steeds langer gaan studeren en dus later, of niet, aan kinderen beginnen. Zo daalt het geboortecijfer en stijgt het aandeel van de oudere bevolking.

- Ontgroening

Met ontgroening wordt bedoeld dat het aandeel van de jongeren, jonger dan 20 jaar, daalt. In België is momenteel de meest ontgroende regio Vlaanderen.

Het gevolg van ontgroening is een stijging van de gemiddelde leeftijd van de bevolking en een toename van het aandeel werkenden op de totale bevolking. Dit brengt op zijn beurt dan weer vergrijzing met zich mee.

Leeftijdspiramide: België op 01.01.2010

Figuur 3 : Structuur van de bevolking volgens leeftijd en geslacht¹

In bovenstaande tabel is op te merken dat de leeftijdsgroep tussen 40 en 50 jaar het meest vertegenwoordigd is in België. Deze gegevens dateren van 1 januari 2010.

Wanneer deze personen binnenkort de arbeidsmarkt verlaten, zal er de vergrijzing toenemen.

¹ <http://statbel.fgov.be/nl/statistiek/cijfers/bevolking/structuur/leeftijdgeslacht/piramide/> ,11 mei 2014.

2.2. Wat is een dorpsrestaurant en wat houden deze in te Bilzen?

Zoals reeds aangehaald wil ik, in opdracht van RIMO Limburg, onderzoeken of de dorpsrestaurants te Bilzen de meest kwetsbaren van deze stad bereikt. De maatschappelijk kwetsbare personen zijn namelijk een grote doelgroep van deze dorpsrestaurants. Wat de dorpsrestaurants in Bilzen precies inhouden, wordt in de volgende paragraaf toegelicht.

Een dorpsrestaurant te Bilzen vindt wekelijks, tweewekelijks of maandelijks plaats in een zaal, meestal een parochie- of buurtzaal. Hier kan iedereen die dat wil tegen een gunstig tarief een volledige maaltijd nuttigen. Deze bestaat uit soep, een hoofdgerecht en een dessert. De maaltijden die de dorpsrestaurants in Bilzen aanbieden, worden bereid door activiteitencentrum De Oase. Dit is een afdeling van de vzw Trabajo - Ter Engelen, gelegen in Bilzen, dat sociale tewerkstelling creëert.

Wanneer je alleenstaand bent of je partner ziek of afwezig is, is het niet altijd evident om voor jezelf te koken. Alleen eten is voor niemand prettig. Daarom kan je in goed gezelschap aan tafel schuiven in een dorpsrestaurant, zonder dat je zelf achter de potten en pannen hoeft te staan. Mensen zijn niet gemaakt om alleen te zijn, het zijn sociale wezens.

Daarnaast is het niet altijd eenvoudig om een drie-gangen-menu op tafel te toveren waarbij je de kosten kan beperken tot 5 euro. Ook hier bieden de dorpsrestaurants een oplossing.

Ten slotte kan je fysiek beperkt zijn in het dagelijks koken en heb je geen middelen om eten aan huis te laten leveren. Vandaar richten de dorpsrestaurants zich vooral op sociaal geïsoleerden, kansarmen en minder mobiele personen, beter gezegd; de sociaal kwetsbaren in een gemeente of dorp.

10 jaar geleden, in 2004, opende het eerste dorpsrestaurant in Bilzen zijn deuren, namelijk in Schoonbeek. Door het grote succes werd dit idee ook uitgevoerd in andere Limburgse gemeentes. Ondertussen heeft de provincie Limburg verschillende dorpsrestaurants in wel 33 gemeentes.

De medewerkers van de dorpsrestaurants in Bilzen zijn sociaal tewerkgesteld en vrijwilligers. Deze restaurants worden in goede banen geleid door Truus Brökling en Fatima Kabbaj. Bilzen heeft welgeteld 7 dorpsrestaurants, namelijk in Beverst, Hees, Mopertingen, Munsterbilzen, Rijkhoven, Schoonbeek en Waltwilder. In bijna al deze restaurants kan je wekelijks terecht en in Schoonbeek zelfs twee maal per week. Alleen in Rijkhoven kan men tweewekelijks van een lekkere maaltijd genieten.

2.3. Hoe worden de inwoners van Bilzen bereikt door en voor de dorpsrestaurants?

2.3.1. Pamfletten

Er worden pamfletten gestuurd naar de bewoners van de stad Bilzen. Op deze pamfletten is het menu terug te vinden en worden de bewoners geïnformeerd over andere activiteiten in de stad.

2.3.2. Mond-aan-mond reclame

De personen die de dorpsrestaurants bezoeken zijn een uitstekende bron van reclame. Via mond-aan-mond reclame sporen zij anderen aan om ook de stap te zetten naar een dorpsrestaurant in de buurt.

2.3.3. Vrijwilligers zijn sleutelfiguren

De vrijwilligers en medewerkers die zich dagelijks inzetten in de dorpsrestaurants zijn sleutelfiguren in dit succesverhaal. Zij detecteren hulpvragen van personen die nood hebben aan een babbel of dreigen af te glijden naar sociaal isolement. Deze vrijwilligers en medewerkers staan in direct contact met de buurtbewoners en promoten zo op indirecte manier de dorpsrestaurants.

2.3.4. Reclame bij de voorverkooppunten

Iedereen die een maaltijd wil nuttigen in een dorpsrestaurant dient deze op voorhand te betalen. Dit kan door het aankopen van een toegangkaartje in deze voorverkooppunten. Deze voorverkooppunten kunnen bestaan uit een krantenwinkel, een buurtwinkel,...

De wekelijkse menu's worden verdeeld bij de voorverkooppunten in de dorpen. Op deze manier worden de bewoners warm gemaakt voor de dorpsrestaurants.

2.3.5. Doorverwijzing

De sociale dienst van de gemeente, van een rusthuis of een OCMW kunnen personen die nood hebben aan gezonde voeding doorverwijzen naar een dorpsrestaurant. Wanneer deze diensten sociaal isolement of vereenzaming detecteren wordt er ook doorverwezen naar een dorpsrestaurant.

2.4. Meerwaarde van een dorpsrestaurant uitgelegd aan de hand van literatuur.

Een dorpsrestaurant is niet enkel een laagdrempelige manier om lekker en gezond te eten, het beoogt meer doelstellingen dan enkel een lekkere en gezonde maaltijd op tafel te toveren.

Het brengt de mensen uit de buurt samen en bovendien heeft zo'n restaurant een activerende functie, zowel voor de bezoekers als voor de medewerkers die zich vaak op vrijwillige basis inzetten.

Een ander streefdoel van de dorpsrestaurants is om voeding als bindmiddel tussen mensen te creëren.

2.4.1. Sociale tewerkstelling

Medewerkers en vrijwilligers worden geactiveerd om zich in te zetten voor de buurt waarin ze wonen.

Via de sociale economie kunnen laaggeschoolden en langdurig werklozen zich nuttig ontplooiën. In deze dorpsrestaurants zijn velen tewerkgesteld via het Plaatselijk Werkgelegenheidsagentschap, kortweg het PWA. Deze vorm van sociale tewerkstelling kan een uitweg bieden voor personen die zich niet op de reguliere arbeidsmarkt kunnen aanbieden en zo kunnen zij meer betekenen voor de samenleving.

Aangezien enkelen van de medewerkers een psychiatrisch verleden hebben, kan dit een zinvolle en gewaardeerde tijdsbesteding zijn¹.

2.4.2. Sociaal contact

Als gepensioneerde brengt men meer tijd thuis door. De dorpsrestaurants bieden een uitweg om vaker de deur uit te komen.

Hierdoor kom je in contact met andere mensen en doorbreek je het sociaal isolement en de vereenzaming. Ook niet-gepensioneerden kunnen via de dorpsrestaurants met andere buurtbewoners in contact komen en zo een sociaal netwerk opbouwen, wat natuurlijk vereenzaming tegengaat.

2.4.3. Gezonde, goedkope en voedingsrijke maaltijd

De maaltijden zijn altijd voorzien van verse, zelfgemaakte soep, een voedingsrijk hoofdgerecht met groentjes en een lekker dessert voor in totaal vijf euro. Iedereen heeft namelijk recht op gezonde voeding.²

---

¹ BOLLEN, K., Aan tafel in een dorpsrestaurant, *Terzake*, 2009, p. 13 – 17

² BOLLEN, K., Aan tafel in een dorpsrestaurant, *Terzake*, 2009, p. 13 – 17

2.4.4. Mensen tot en aan hun recht laten komen

De dorpsrestaurants bieden een gezonde maaltijd aan, dit is een basisrecht voor alle mensen.

Verder kunnen mensen hier sociale contacten leggen, bijleren van anderen en zichzelf ontplooien. Zo laten de dorpsrestaurants de mensen tot hun recht komen.

Daarnaast worden in de dorpsrestaurants informatiemomenten georganiseerd in verband met premies, voorzieningen en regelgeving. Deze informatiemomenten zijn een initiatief van de dienst Welzijn van de stad Bilzen. Zo kan de stad beter inspelen op de noden en wensen van haar inwoners. Hierdoor komen de bezoekers van de dorpsrestaurants ook aan hun recht.

2.5. Kwaliteitsverbetering van het beleid door betrokkenheid en participatie

Dankzij de medewerkers van de dorpsrestaurants kan sociaal isolement, ondervoeding of vereenzaming opgemerkt en verder gecommuniceerd worden. Hierdoor kan de stad haar werking bijsturen door op deze signalen in te spelen. Een dorpsrestaurant legt namelijk eventuele noden en behoeften bloot die spelen bij de bevolking.

De stad kan bijgevolg een kwaliteitsvollere dienstverlening aan haar inwoners aanbieden. Dit kan gebeuren door mensen toe te leiden naar de dorpsrestaurants voor sociaal contact of gezonde voeding, maar deze personen kunnen ook doorverwezen worden naar andere diensten en instanties.

2.6. Lokaal Sociaal Beleid Bilzen¹

Net zoals elke stad of gemeente heeft ook Bilzen een Lokaal Sociaal Beleidsplan.

Zo'n lokaal sociaal beleid groepeert alle acties en inspanningen die een OCMW, het gemeente- of stadsbestuur en andere actoren leveren om het welzijn van de inwoners van een stad of gemeente te garanderen. Dit kan gaan van het creëren van werk, voorzien in degelijke huisvesting of het realiseren van toegankelijk onderwijs.

Dit beleidsplan wordt uitgeschreven door het OCMW en het gemeente- of stadsbestuur. Bij het opstellen van dit beleidsplan vindt de stad de inbreng van de inwoners en de lokale inbreng belangrijk hierin.

Ik wil graag nagaan in welke mate de stad Bilzen in haar lokaal sociaal beleid de werking van de dorpsrestaurants voorziet.

In 2008 heeft de stad Bilzen een meerjarenplan opgesteld, dat loopt van 2008 tot 2013. Het lokaal sociaal beleid van 2014 is nog niet beschikbaar.

In dit meerjarenplan wordt ook aandacht besteed aan de dorpsrestaurants van de stad.

2.6.1. Tewerkstelling

In de cluster tewerkstelling van het beleidsplan wordt er aandacht geschonken aan sociale tewerkstelling. In de stad lopen verschillende sociale economie-initiatieven, waaronder de dorpsrestaurants.

Voor de dorpsrestaurants zijn er 2,5 voltijds equivalenten of doelgroepmedewerkers in dienst en zorgt 1 personeelslid van de stad, werkzaam op de dienst welzijn, voor de omkadering van het project. Deze doelgroepmedewerkers zetten de tafels klaar, helpen met de bediening of het afruimen en beheren de kassa. Deze personen krijgen hulp van PWA-ers en vrijwilligers. Hierdoor wordt sociale tewerkstelling gecreëerd.

---

¹ <http://www.ocmwbilzen.be/index.php?ID=31474>, 23 maart 2014.

2.6.2. Thuiszorg

Ook in de cluster thuiszorg wordt nagedacht over de dorpsrestaurants. Hoewel het OCMW veel maaltijden aan huis bezorgt, wordt ook de impact van de dorpsrestaurants niet vergeten. Mobiele senioren kiezen vaak nog om zelf naar zo'n restaurant te gaan in plaats van maaltijden aan huis. Zo blijven de sociale contacten behouden en kan een oudere langer in zijn of haar thuisomgeving blijven wonen. Vandaar wordt er door het OCMW en dergelijke doorverwezen naar de dorpsrestaurants.

In dit meerjarenplan worden de doelstellingen voor de komende 5 jaren uitgelegd.

Eén daarvan is dat de dorpsrestaurants die operatief zijn binnen de deelgemeentes zullen gecontinueerd blijven. Dit omdat het enerzijds sociale tewerkstelling creëert en anderzijds een aantal inwoners uit hun sociaal isolement haalt.

Ondertussen is gebleken dat de stad deze doelstelling behaald heeft.

2.7. Besluit

In dit hoofdstuk werd maatschappelijke kwetsbaarheid toegelicht. Hierbij heb ik de definitie, kringloop en mogelijke risicofactoren aangehaald. Deze mogelijke risicofactoren zijn armoede, eenzaamheid, etniciteit, gezondheid en vergrijzing. Ik heb voor deze risicofactoren gekozen omdat zij me het meest relevant lijken ter ondersteuning van het beantwoorden van de centrale vraag in dit onderzoek. Deze risicofactoren zijn ook bevraagd bij de bezoekers van de dorpsrestaurants te Bilzen. De resultaten van deze bevragingen komen aan bod in het praktijkgedeelte.

Daarnaast werd in dit hoofdstuk toegelicht wat de dorpsrestaurants te Bilzen inhouden. Omdat mijn onderzoek zicht richt tot de bezoekers en de werking van deze restaurants is dit noodzakelijk. Zo werd onder meer aangehaald hoe deze precies in zijn werking gaan en wat een eventuele meerwaarde hiervan kan zijn. Als laatste werd er besproken in welke mate de stad Bilzen in haar lokaal sociaal beleid de werking van de dorpsrestaurants voorziet.

3. Praktijkonderzoek

3.1. Inleiding

In dit gedeelte wordt de praktijk met de theorie uit de literatuurstudie getoetst d.m.v. de bevragingen die ik heb afgenomen in de dorpsrestaurants te Bilzen. Hierdoor tracht ik een antwoord te vinden mijn drie onderzoeksvragen.

Allereerst ga ik het profiel van de bezoekers van de dorpsrestaurants in beeld brengen. Vervolgens wordt er gefocust op eenzaamheid. Ik ga na of de bezoekers kampen met eventuele eenzaamheidsgevoelens. Daarnaast ga ik deze resultaten vergelijken met een onderzoek gevoerd door de Koning Boudewijnstichting¹, aan de hand van de eenzaamheidsschaal, opgesteld door De Jong & Gierveld (1999)². Ten slotte wordt de werking van de dorpsrestaurants onder de loep genomen door de bezoekers van deze restaurants. De bedoeling hiervan is om eventuele verbeteringspunten in de werking bloot te leggen.

3.2. Onderzoeksvragen

- Wat is het profiel van de bezoekers van de dorpsrestaurants?
- Zijn deze bezoekers eenzaam en zo ja, met welke factoren hangt dit samen?
- Wat kunnen de dorpsrestaurants verbeteren in hun werking?

3.3. Doelgroep

De doelgroep die geselecteerd werd voor het onderzoek bestaat uit de bezoekers van de zeven dorpsrestaurants van de stad Bilzen.

Ik heb telkens gevraagd aan de bezoekers of ze wensten deel te nemen aan de bevraging. De meesten van de bezoekers stemden hiermee in. Hoeveel bezoekers precies geweigerd hebben weet ik niet, maar ik kan met zekerheid zeggen dat de non-respons in elk restaurant niet hoger ligt dan 5 personen. Dit had ik beter moeten opvolgen, maar toch ben ik tevreden met de hoge respons.

Ik ben 17 februari 2014 in het dorpsrestaurant van Schoonbeek geweest, op 18 februari 2014 in dat van Waltwilder, 19 februari 2014 ben ik in Munsterbilzen langs geweest, de daaropvolgende dag in Hees, 3 maart 2014 ben ik bevragingen gaan afnemen in Mopertingen en 4 maart 2014 in Beverst.

Ten slotte ben ik 12 maart in het dorpsrestaurant van Rijkhoven geweest om de laatste enquêtes af te nemen. In totaal heb ik 192 personen bevraagd.

---

¹ DECLERCQ, A., DELYE, S., GOSSET, C., LEBRUN, J-M., MAGGI, P., VANDENBROUCKE, S., VERMEULEN, B. , *Oud word je niet alleen. Een enquête over eenzaamheid en sociaal isolement bij ouderen in België.*, z.p., z.u., 2012.

² DE JONG GIERVELD, J., VAN TILBURG, T., *Manual of the Loneliness Scale 1999*, *Internet*, 23 november 2011. (http://home.fsw.vu.nl/tg.van.tilburg/manual_loneliness_scale_1999.html)

3.4. Vorbereiding en planning onderzoek

Omdat ik instapte in het project van Social Work Research, was mijn onderzoek al opgestart. Zo was de vragenlijst reeds opgesteld door RIMO Limburg en de onderzoeksgroep Social Work Research. Nadien heb ik deze vragen overlopen met het team van de dorpsrestaurants. Dit team suggereerde om enkele vragen op te nemen in verband met de werking van de dorpsrestaurants, zodat ook zij baat hadden bij dit onderzoek. Dat heb ik in overleg met mijn eindwerkbegeleider dan ook gedaan, zoals in deel drie van de enquête. De enquête is terug te vinden als bijlage.

Omdat ik wat voeling wilde krijgen met de bezoekers en de werking van de dorpsrestaurants ben ik al een keer gaan meedraaien in elk restaurant, alvorens ik zou starten met de bevestigingen. Daarom ben ik in de periode tussen 27 januari 2014 en 5 februari 2014 langs geweest in elk dorp waar een dorpsrestaurant georganiseerd wordt. Hierdoor leerden de bezoekers mij kennen en vice versa. Ik maakte daarbij ook kennis met de medewerkers en kreeg ik meer inzicht in wat zo'n dorpsrestaurant nu net inhield.

3.5. Wijze van bevestiging

Zoals eerder vermeld was de enquête reeds opgesteld. Vooraleer ik zou starten met de bevestigingen hebben Truus en Fatima, de begeleiders van de dorpsrestaurants, mij kort voorgesteld aan de bezoekers. Ze vertelden hen in welke functie ik het onderzoek voerde en wat de bevestiging zou inhouden.

Wanneer het dessert opgediend werd deelde ik de bevestigingen uit aan de bezoekers. Ik heb telkens gevraagd of de mensen wilden deelnemen of niet.

Op elke tafel in de dorpsrestaurants had ik voldoende pennen voorzien. Daarnaast had ik een soort van enquête-bus gemaakt, vergelijkbaar met een brievenbus, waar de respondenten hun enquêtes in konden stoppen nadat ze waren ingevuld. Indien ze dit wensten haalde ik de bevestigingen tafel per tafel op, maar ik kon me inbeelden dat er personen waren die wensten dat de anonimiteit gegarandeerd bleef : vandaar de brievenbus. Uiteraard respecteerde ik dit.

3.6. Onderzoekresultaten.

In dit onderdeel worden de resultaten van de enquête weergegeven. Ikzelf heb alle gegevens elektronisch ingevoerd in het programma SNAP Survey. Deze resultaten werden verwerkt met het statistisch softwareprogramma SPSS. Ik heb dit op volledige zelfstandige basis gedaan, ook al zijn deze programma's niet behandeld in de opleiding. Ik heb enkel de vragenlijst niet zelf opgesteld. Hierdoor heb ik meer tijd aan de analyses van de resultaten kunnen besteden.

Ik heb gekozen om de onderzoekresultaten weer te geven met staafdiagrammen, omdat dit mij het meest overzichtelijk lijkt.

Om het lezen vlot te laten verlopen heb ik naast deze staafdiagrammen ook gekozen om de resultaten weer te geven aan de hand van enkele tabellen.

In totaal heb ik 192 enquêtes uitgedeeld. De bruto respons bedraagt dus 192. Hiervan werden er 180 exemplaren zo goed als volledig werden ingevuld en bijgevolg bedraagt de netto respons 180. De 12 exemplaren die ontbreken in de netto respons werden niet of gedeeltelijk ingevuld.

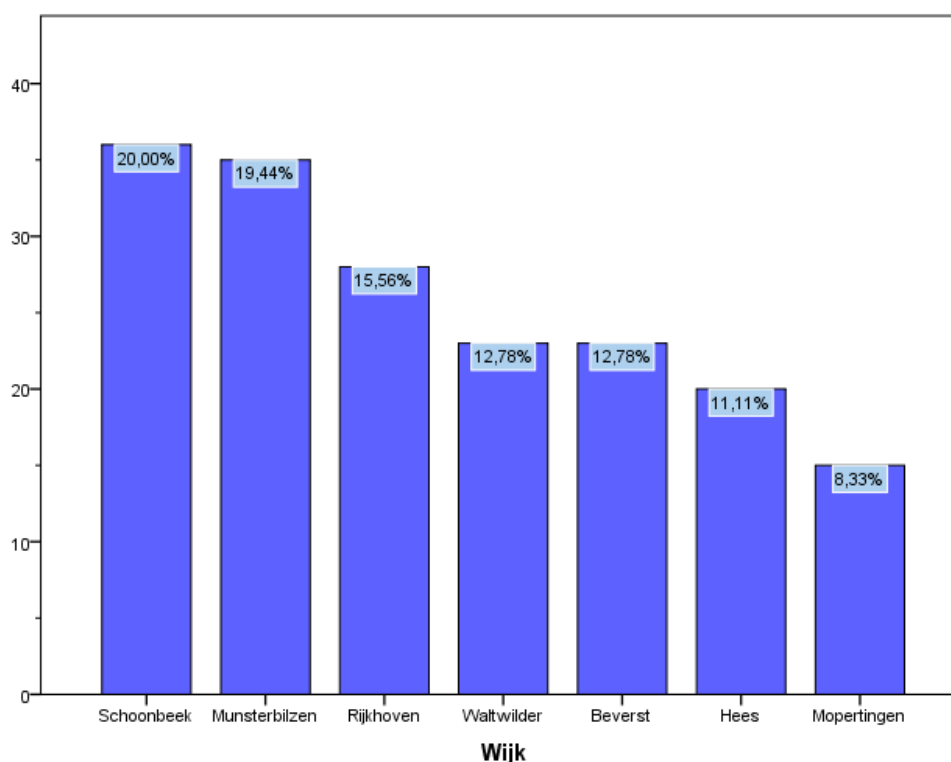
Allereerst wordt het profiel van de bezoekers geschetst. Er werden in de enquête een aantal algemene en persoonlijke gegevens gevraagd zoals het geslacht, de leeftijd, het geboorteland en diploma, de gezondheidstoestand en het inkomen.

Daarnaast wordt er dieper ingegaan op eventuele eenzaamheidsgevoelens. Deze worden in kaart gebracht aan de hand van de eenzaamheidsschaal van De Jong Gierveld en Kamphuis. Hierbij wordt een vergelijking gemaakt met een onderzoek van de Koning Boudewijnstichting naar eenzaamheid bij ouderen in België.

Ten slotte wordt de werking van de dorpsrestaurants beoordeeld. Dit gebeurt op verschillende aspecten zoals de kwaliteit van het eten, de vriendelijkheid van de medewerkers, de gezelligheid van de zaal, de communicatie en de prijs. Er wordt gepeild naar mogelijke onderwerpen die de bezoekers aan bod willen laten komen tijdens mogelijke informatiemomenten, georganiseerd door de stad Bilzen. Verder is er ruimte voorzien voor eventuele suggesties naar de werking van de dorpsrestaurants toe. Op basis hiervan ga ik enkele haalbare aanbevelingen formuleren naar de organisatie. Dit komt aan bod in het laatste deel van het eindwerk.

3.6.1. Het profiel van de bezoekers van de dorpsrestaurants.

3.6.1.1. Aantal respondenten per dorpsrestaurant.

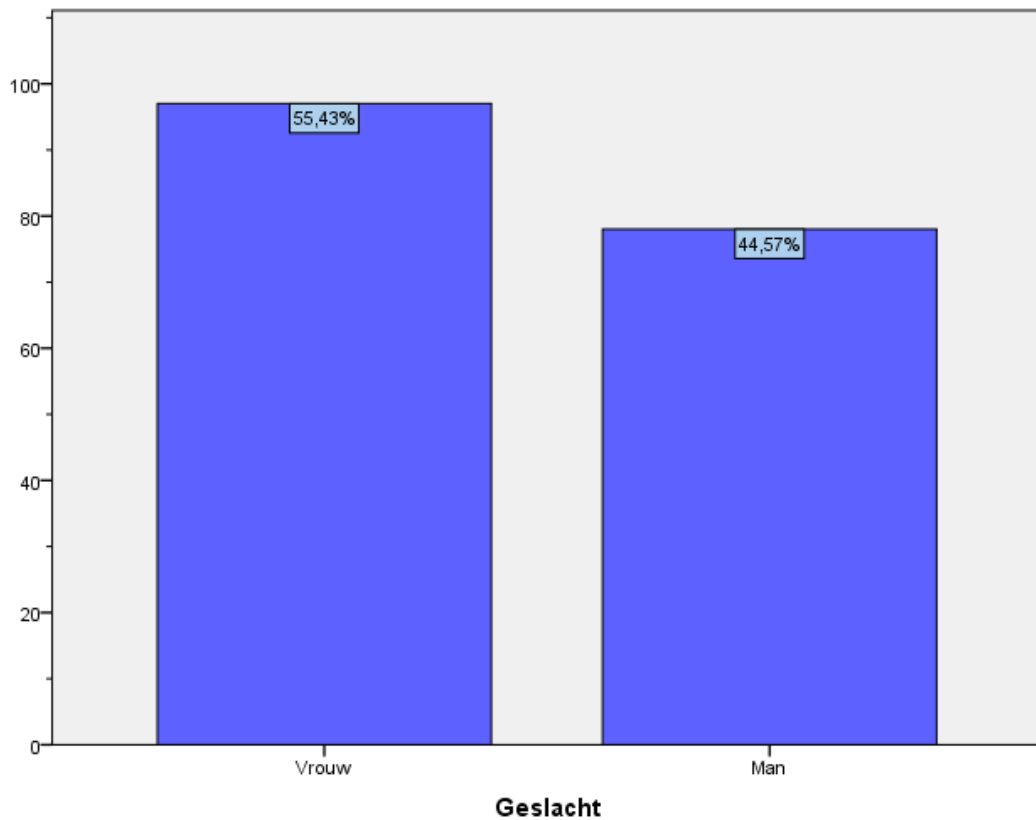
Grafiek 1 : Aantal respondenten per wijk.

In de eerste vraag werd nagegaan hoeveel personen hebben deelgenomen aan de bevraging per dorpsrestaurant. In elk restaurant heeft vrijwel iedereen zijn medewerking verleend. Waar er dus een kleiner aantal respondenten op te merken is, waren er dus minder mensen aanwezig in het dorpsrestaurant.

De dorpsrestaurants in Schoonbeek en Munsterbilzen bereiken het grootste aantal personen, omdat hier de dorpsrestaurants in grotere zalen georganiseerd worden. De restaurants in Waltwilder of Mopertingen daarentegen zijn kleiner en bijgevolg kunnen er wekelijks minder klanten terecht om een maaltijd te nuttigen.

In Beverst hebben 23 personen deelgenomen aan de bevraging, in Hees 20, in Mopertingen 15, in Munsterbilzen waren dit er 35. In het dorpsrestaurant te Rijkhoven hebben 28 personen hun medewerking verleend en in Schoonbeek 36. Ten slotte hebben in Waltwilder 23 personen deelgenomen aan de enquête. In totaal hebben 180 personen de enquête zo goed als volledig ingevuld.

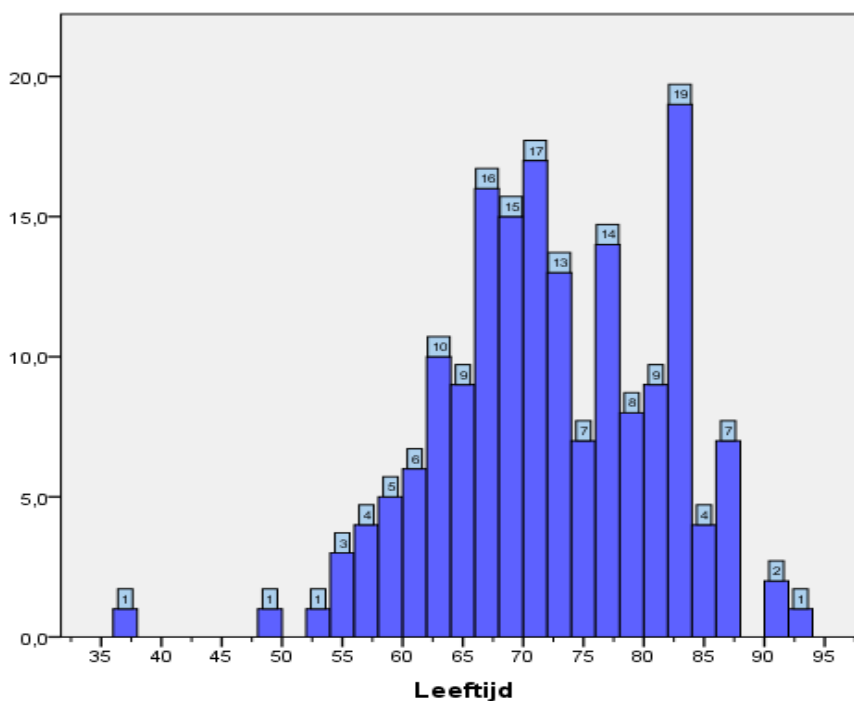
3.6.1.2. Geslacht.

Grafiek 2 : Verhouding mannelijk en vrouwelijk geslacht tussen de respondenten.

In deze grafiek zien we dat er iets meer vrouwelijke respondenten deelgenomen hebben dan mannelijke. De vrouwen waren vertegenwoordigd met 55,4% (aantal = 97) en de mannen met 44,6% (aantal = 78).

3.6.1.3. Leeftijd.

Grafiek 3 : De leeftijd van de bevroagden.

Iedere respondent werd gevraagd zijn huidige leeftijd op het moment van de bevraging mee te delen.

Bovenstaande grafiek toont aan dat de gemiddelde leeftijd van de respondenten hoog ligt. De gemiddelde leeftijd van de bezoekers is 72 jaar.

Van de 172 personen die hun leeftijd hebben ingevuld was de jongste 37 jaar. De oudste daarentegen was 93 jaar.

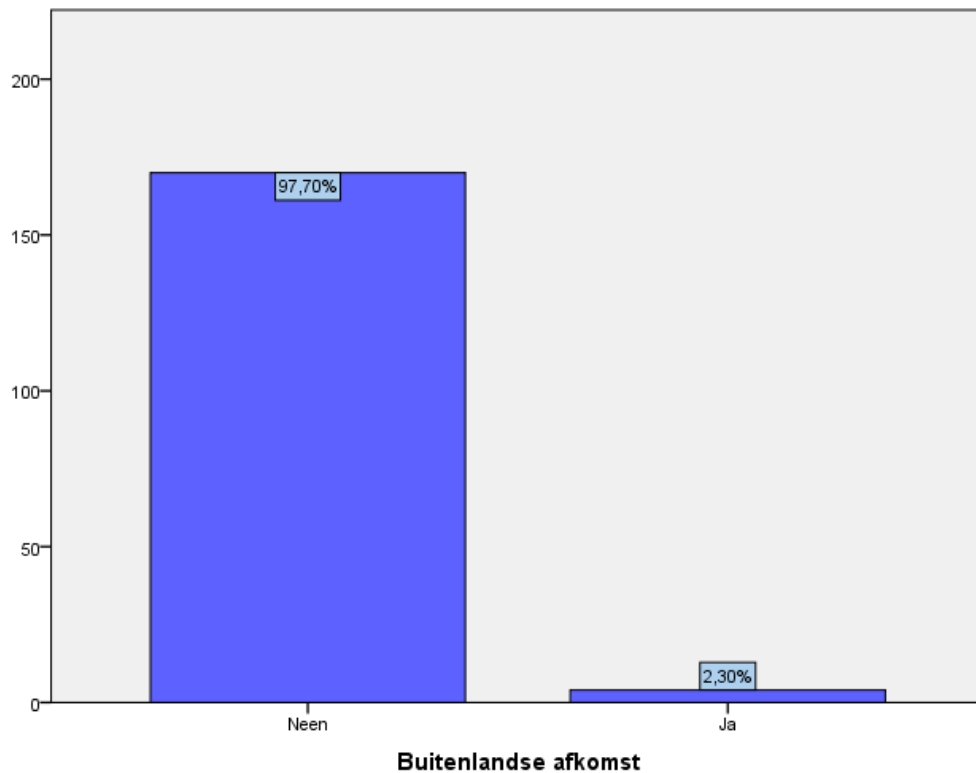
8 personen hebben deze vraag niet ingevuld.

Zoals in onderstaande tabel af te lezen is, bevindt de grootste groep respondenten zich in de leeftijdscategorie van 66 tot 75 jaar. Zij zijn vertegenwoordigd met 39,5%.

Antwoordmogelijkheden	Absoluut aantal	Procentueel aantal
≤ 55	6	3,5%
56 - 65	34	19,8%
66 - 75	68	39,5%
76 - 85	54	31,4%
86 - 95	10	5,8%

Tabel 1 : De leeftijd van de respondenten ingedeeld in categorieën.

3.6.1.4. Buitenlandse afkomst.

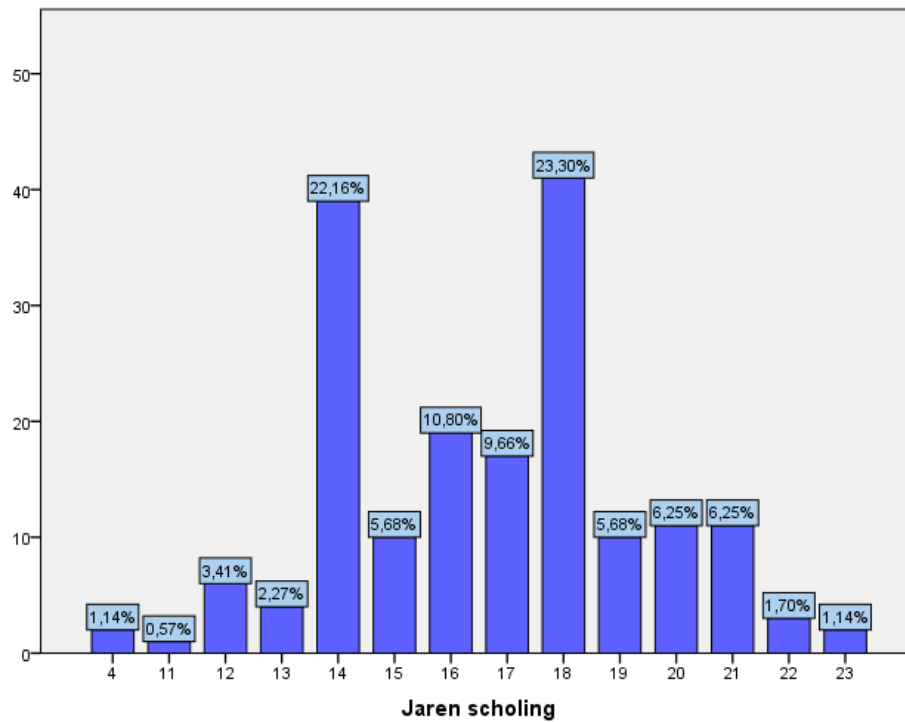

Grafiek 4 : Aantal respondenten van buitenlandse afkomst.

Zoals we zien zijn bijna alle respondenten geboren in België, in totaal 97,7% van de bezoekers. 4 personen, ofwel 2,3% van de respondenten, zijn in Nederland geboren. Omdat Bilzen niet ver van de Nederlandse grens gelegen is, is dit verklaarbaar.

Zoals besproken in de literatuurstudie is etniciteit een risicofactor voor maatschappelijke kwetsbaarheid. Hier gaat het enkel om personen van Nederlandse afkomst, zij zijn niet specifiek van 'vreemde origine', zoals Italianen, Turken, Marokkanen e.d. Deze laatste zijn niet aanwezig in de dorpsrestaurants, terwijl zij net kwetsbaar zijn.

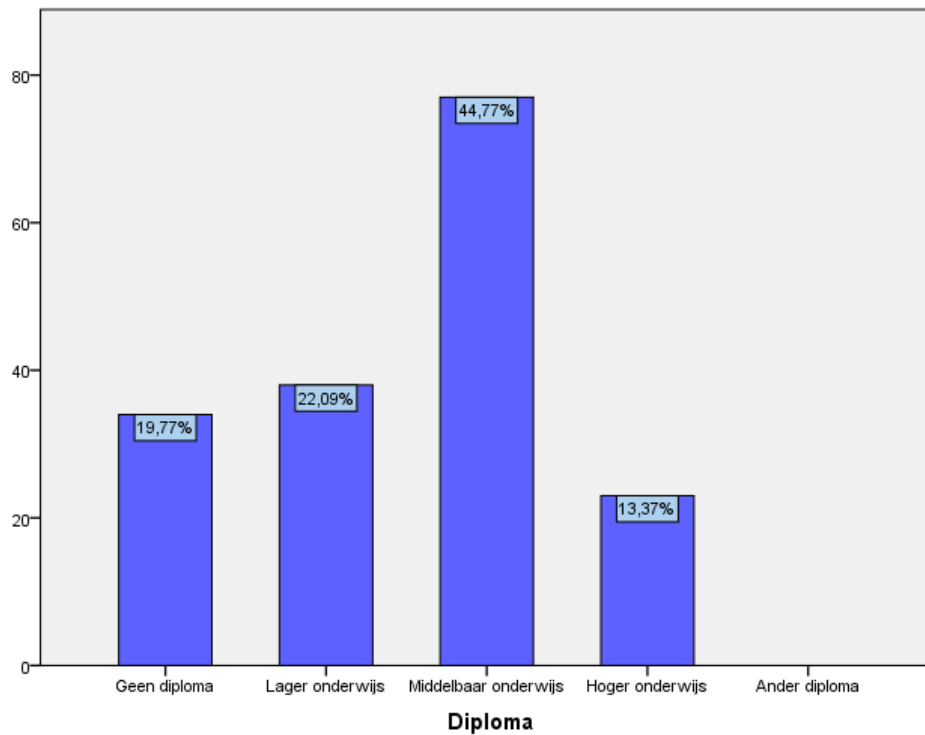
3.6.1.5. Jaren scholing.

Grafiek 5 : De leeftijd waarop de respondenten de schoolbanken hebben verlaten.

De leeftijd waarop de meesten, 23,3% van de respondenten, de schoolbanken hebben verlaten schommelt tussen 14 en 18 jaar. Pas in 1983 is de leerplicht tot 18 jaar in het leven geroepen in België. Voor die tijd hebben velen reeds vroeger de schoolbanken verlaten.

3.6.1.6. Diploma.

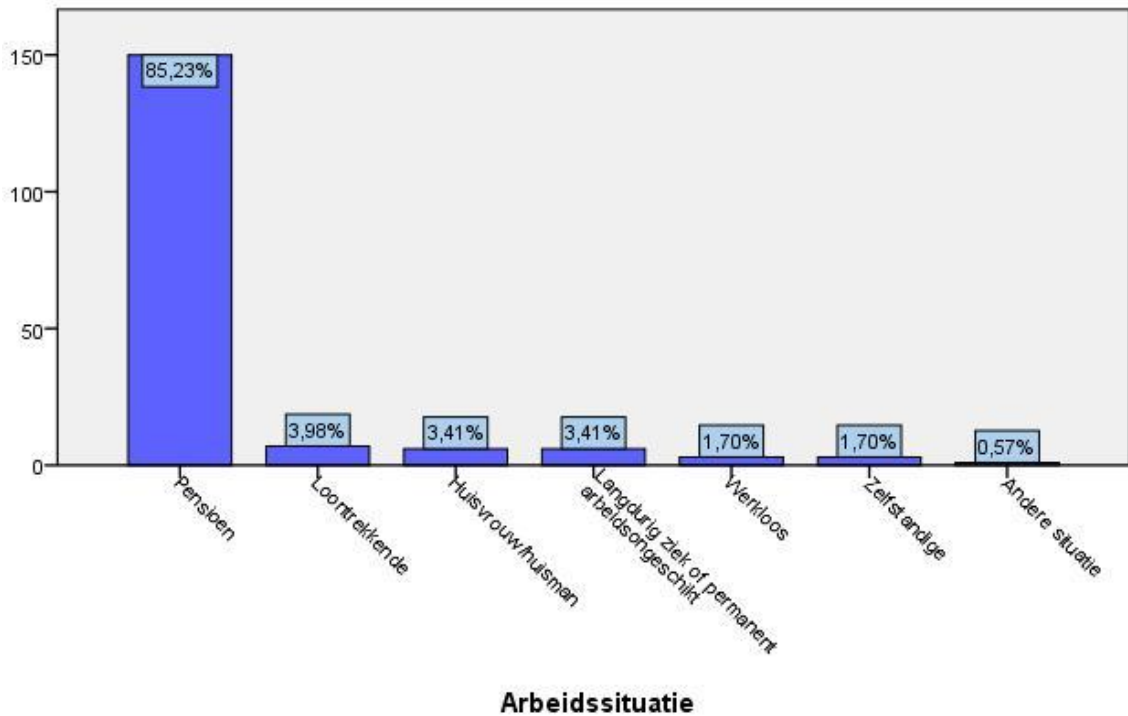

Grafiek 6 : Het hoogst behaalde diploma van de bevroagden.

Zoals besproken in de vorige paragraaf hebben de meeste respondenten een middelbaar diploma op zak. 44,8% van de bevroagden, bijna de helft dus, heeft een middelbaar diploma. 22,1% heeft enkel het lager onderwijs voltooid. 2 op 10 van de bezoekers heeft geen onderwijsdiploma. 13,4 procent heeft het hoger onderwijs voltooid.

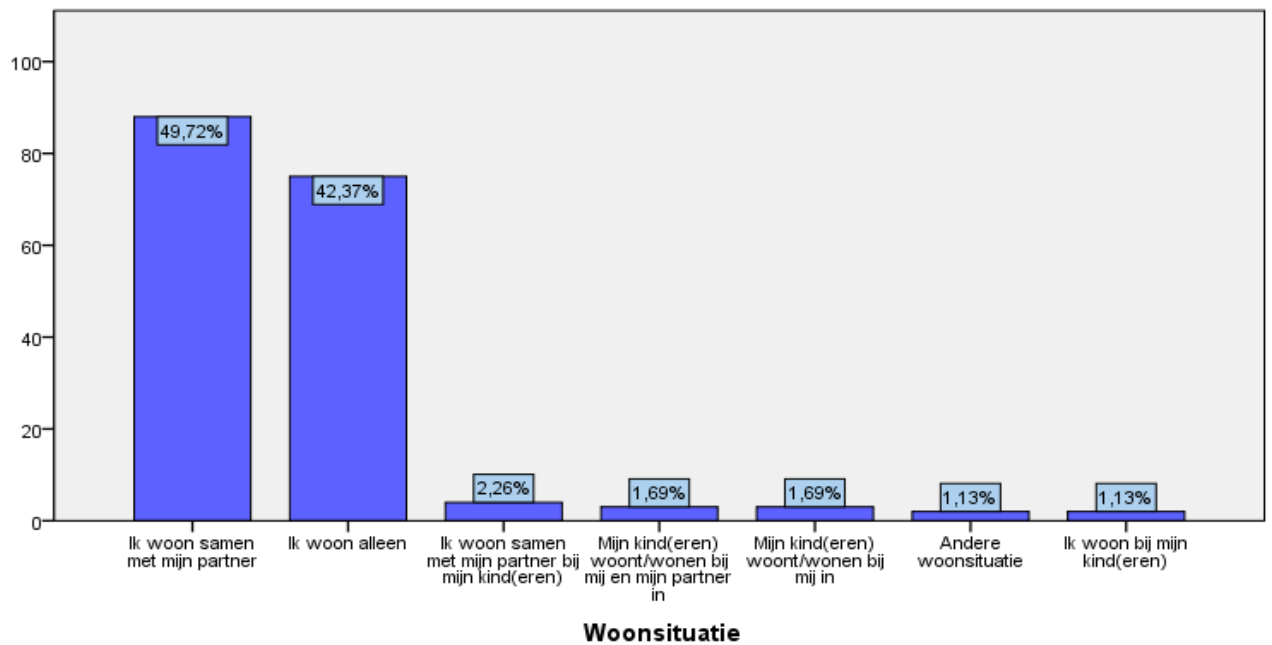
3.6.1.7. Arbeidssituatie

Grafiek 7 : De huidige arbeidssituatie van de bevroagden.

Af te leiden van de gemiddelde leeftijd van de respondenten zijn de meesten onder hen op rustpensioen, namelijk een 85%. Daarnaast is 4% van de respondenten loontrekkende en is hij of zij dus een werknemer. 3% is huisvrouw of -man en een even groot aantal is langdurig ziek of permanent arbeidsongeschikt. 2% van de bevroagden is ofwel zelfstandige ofwel werkloos. 1 persoon gaf een andere situatie aan, hier gaat om een bruggepensioneerde.

3.6.1.8. Woonsituatie.

Grafiek 8 : De huidige woonsituatie van de bevroagden.

Het merendeel van de respondenten woont alleen of woont samen met de partner.

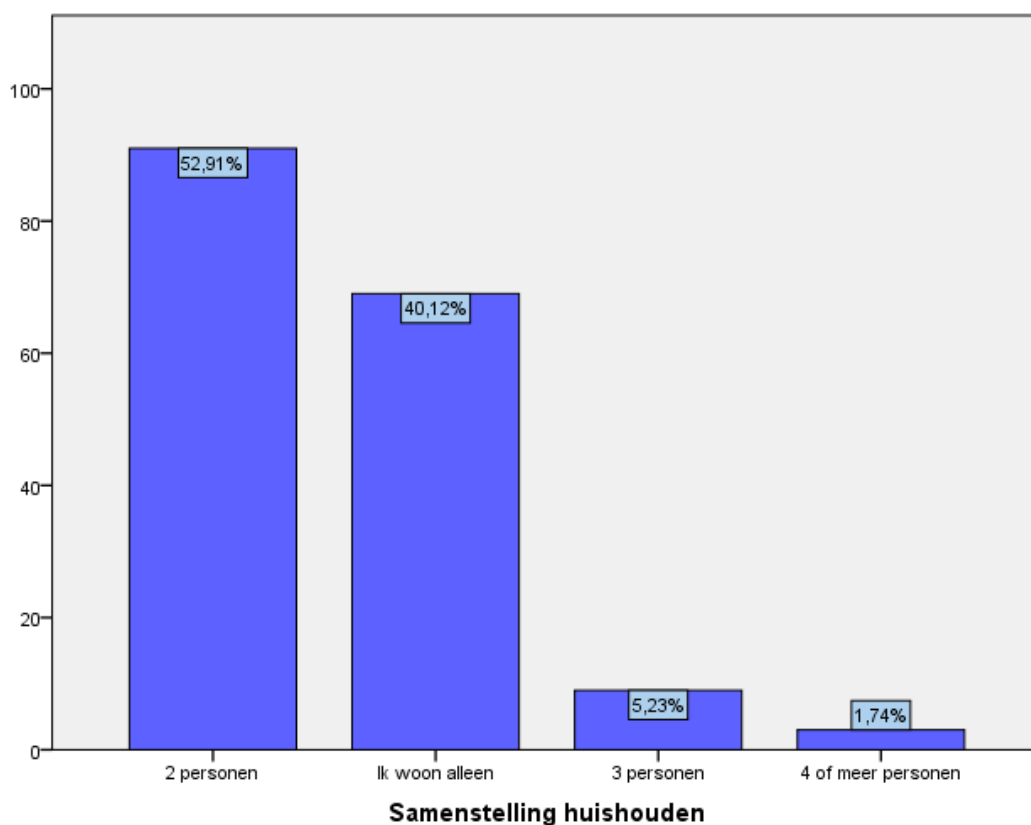
5 op 10 geeft aan met zijn of haar partner te wonen. 4 op 10 woont alleen.

De personen die alleen wonen kunnen alleenstaande zijn.

Een klein aantal woont samen met de kinderen, zo'n 6,8%.

2 personen hebben een andere woonsituatie, zij deelden mee bij de moeder of in een zustergemeenschap te wonen.

3.6.1.9. Samenstelling huishouden.

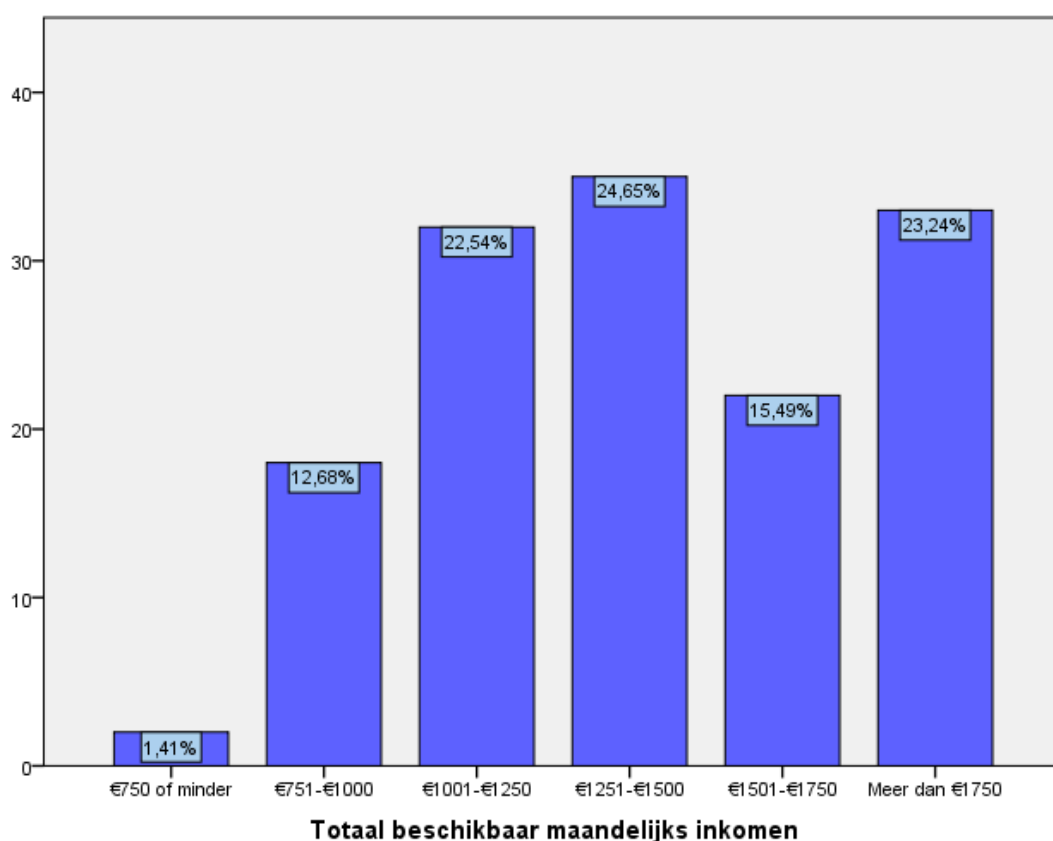

Grafiek 9 : De huidige samenstelling van het huishouden van de bevrageden.

De negende vraag van de enquête peilde naar het aantal personen in het huishouden van de bezoekers. Vergelijkbaar met de vorige vraag wonen de meesten alleen of samen met de partner. Slechts 3 respondenten hadden een huishouden bestaande uit 4 of meer personen.

Opmerkelijk is dat de antwoorden op deze vraag niet overeen komen met die van de vorige vraag. Zo gaven in de eerste vraag 75 personen aan alleen te wonen. Bij deze vraag is dit aantal slechts 69. Dit kan verklaard worden. 1 persoon die aangaf alleen te wonen in de vorige vraag, zegt bij deze vraag dat zijn of haar huishouden uit 2 personen bestaat. Dit kan bijvoorbeeld iemand zijn die alleen woont in een gemeenschap of dergelijke. 2 personen die in de vorige aangeven alleen te wonen, zeggen hier dat het huishouden uit 3 personen bestaat. 5 personen die zeggen samen te wonen met de partner, geven hier aan dat het huishouden uit 3 of 4 personen bestaat. 3 personen hebben niet geantwoord op de vraag uit hoeveel personen het huishouden bestaat.

3.6.1.10. Inkomen.

Grafiek 10 : Het totaal beschikbaar maandelijks inkomen.

In het theoretisch kader werd een lager financieel inkomen aangehaald als mogelijke risicofactor voor maatschappelijke kwetsbaarheid. Vandaar is deze vraag opgenomen in de enquête.

142 personen hebben op de vraag over het totaal beschikbaar maandelijks inkomen geantwoord, 38 personen wensten dit niet te doen. Doordat dit een zeer persoonlijke vraag is, is dat volkomen begrijpelijk.

25% van de bevroegden gaf aan dat het totale maandelijks inkomen tussen 1251 euro en 1500 ligt.

Daarnaast beschikt 23% over een inkomen hoger dan 1750 euro. Hier gaat het, op 1 na, over de huishoudens die uit meer dan 1 persoon bestaan.

22,5% heeft een maandelijks inkomen tussen 1001 euro en 1250 euro.

15,5% ontvangt maandelijks tussen 1501 euro en 1750 euro en bij 13% schommelt dit tussen 751 euro en 1000 euro.

1% heeft tenslotte een maandelijks inkomen dat 750 euro of minder bedraagt.

Vervolgens werd er in de enquête gevraagd hoe de bevroagden rondkomen met dit totaal beschikbaar maandelijks inkomen.

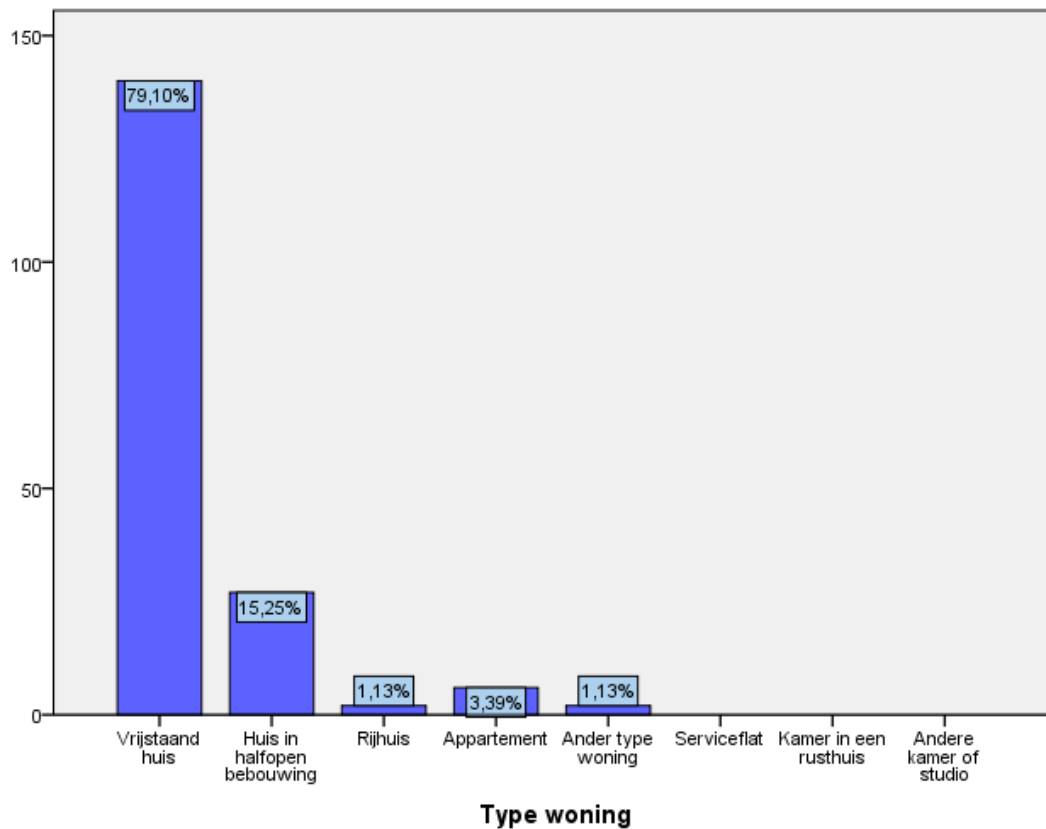
Hoewel 38 personen niet geantwoord hebben op de vorige vraag, bedraagt datzelfde aantal bij deze vraag slechts 10 personen.

Antwoordmogelijkheden	Absoluut aantal	Procentueel aantal
Zeet Moeilijk	13	7,6%
Eerder Moeilijk	26	15,3%
Moeilijk	27	15,9%
Gemakkelijk	49	28,8%
Eerder gemakkelijk	42	24,7%
Zeet gemakkelijk	13	7,6%

Tabel 2 : Het subjectief rondkomen met het beschikbaar maandelijks inkomen.

Het merendeel van de bevroagden geeft aan gemakkelijk of eerder gemakkelijk rond te komen met het totaal maandelijks inkomen. Opmerkelijk is dat 38,8% aangeeft moeilijkheden te hebben om geld over te houden op het einde van de maand.

3.6.1.11. Woning.

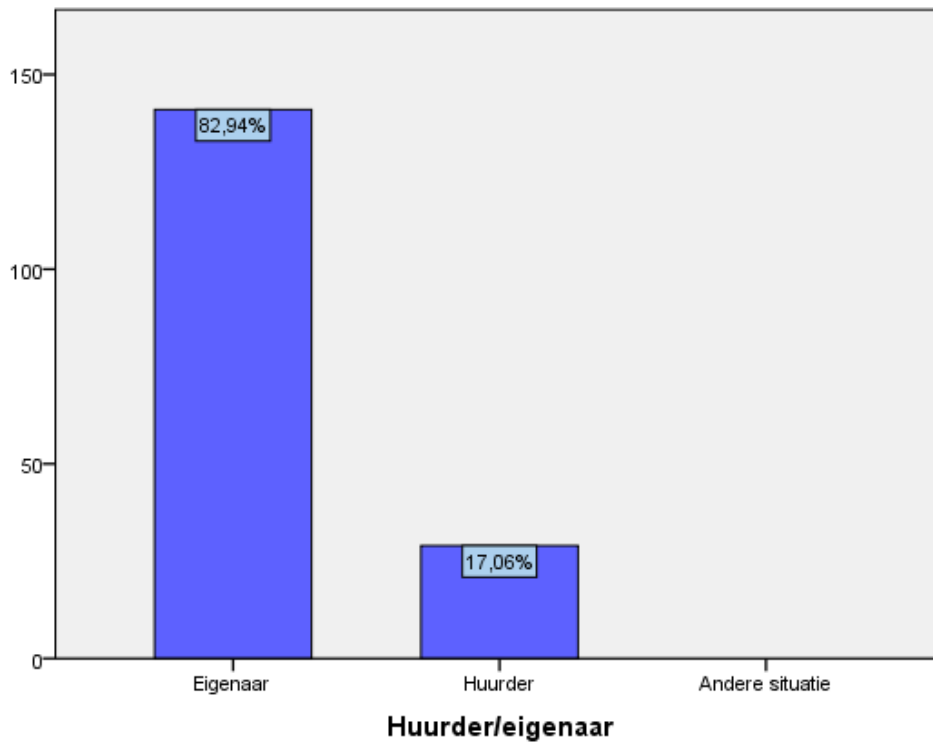
Grafiek 11 : Het type woning waar de respondenten in wonen.

Opmerkelijk bij deze vraag is dat veel bezoekers van de dorpsrestaurants in een vrijstaand huis wonen en dat geen enkele van de respondenten heeft aangegeven in een serviceflat, rusthuis of kamer of studio te wonen.

Onlogisch is dit niet. Wanneer men in een rusthuis of serviceflat woont kan men beroep doen op geserveerde maaltijden. De personen die in een huis wonen dienen meestal zelf nog in te staan voor de maaltijden, tenzij ze deze bijvoorbeeld aan huis laten bezorgen. Hierin bieden de dorpsrestaurants een alternatief, er wordt een goedkope en gezonde maaltijd aangeboden en er is een kans om de deur uit te komen.

3 personen hebben niet geantwoord op deze vraag.

3.6.1.12. Eigenaar of huurder van de woning.

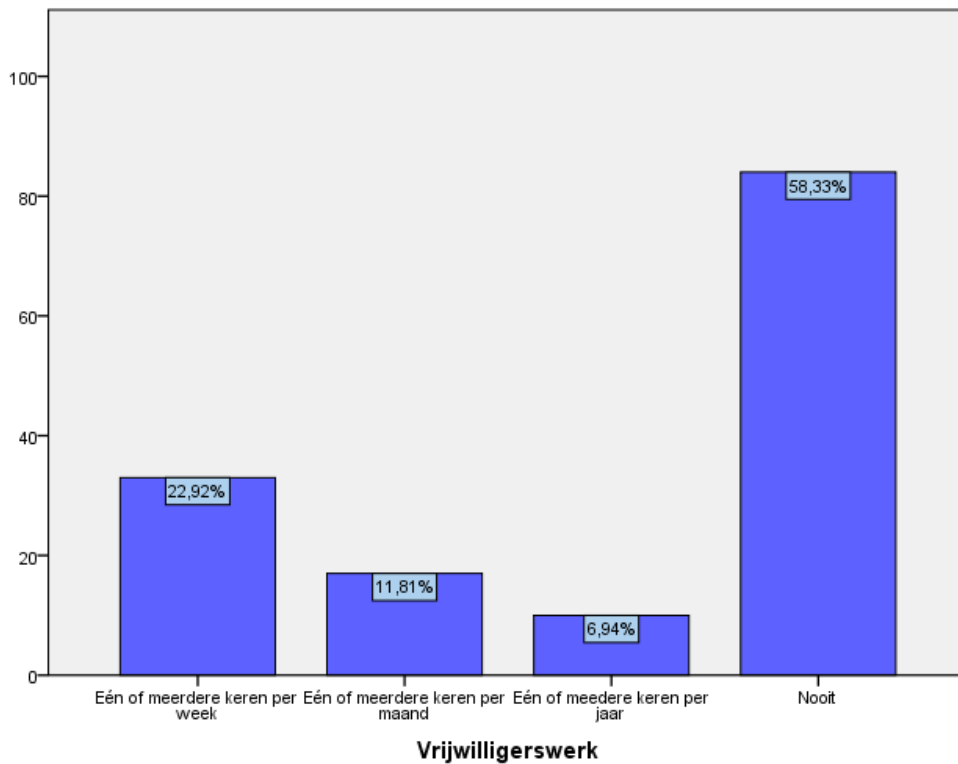

Grafiek 12 : Het aantal dat zijn of haar woning gekocht heeft en het aantal dat zijn of haar woning huurt.

Om na te gaan of de meest kwetsbaren van de stad Bilzen worden bereikt door de dorpsrestaurants werd ook gevraagd of men, of één van de leden van het huishouden, eigenaar of huurder is van de woning waarin hij of zij woont.

141 personen, of 82,9%, geven aan eigenaar te zijn van de woning terwijl 29 personen, of 17,1%, zijn of haar woning huurt.

3.6.1.13. Vrijwilligerswerk.

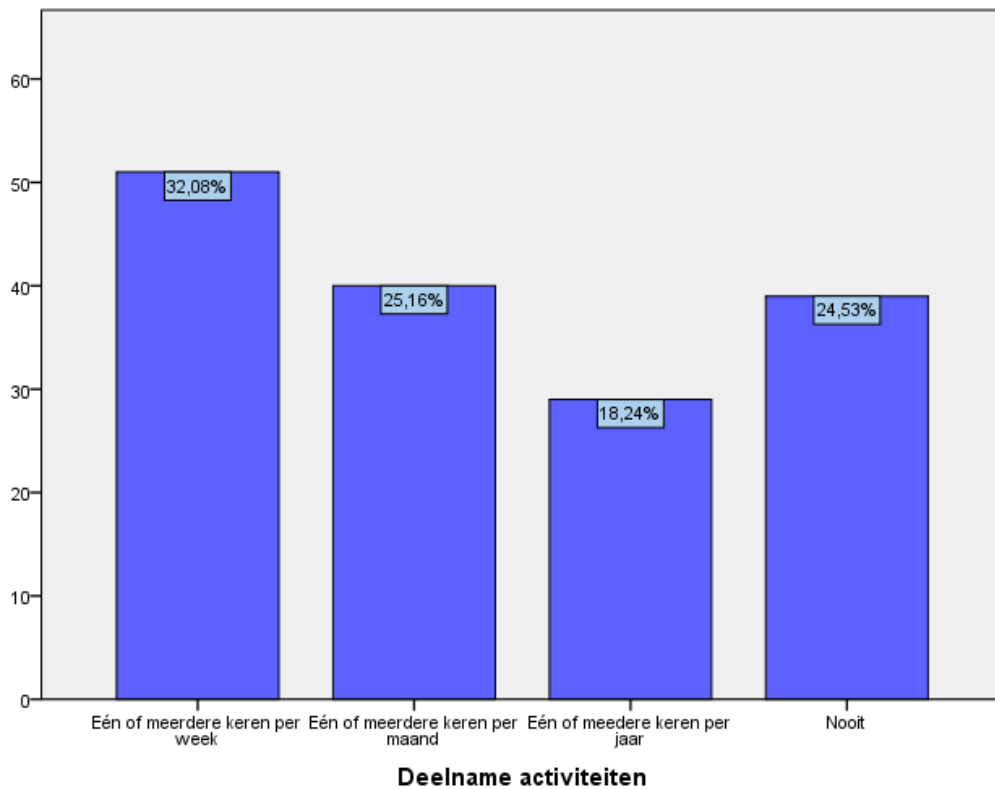
Grafiek 13 : Het aantal keer dat de respondenten zich als vrijwilliger inzetten in een vereniging.

Een groot aantal van de respondenten geeft aan zich nooit in te zetten als vrijwilliger in een vereniging, zoals een oudervereniging, Ziekenzorg, Okra, ... Deze groep bedraagt 58,3% van het totaal aantal respondenten.

Toch zijn er ook heel wat mensen die dat wel doen, in totaal zetten 60 van de 180 bevraagden zich in op vrijwillige basis, ofwel 1 op 3. 36 personen hebben niet geantwoord op deze vraag.

3.6.1.14. Deelname activiteiten van verenigingen.

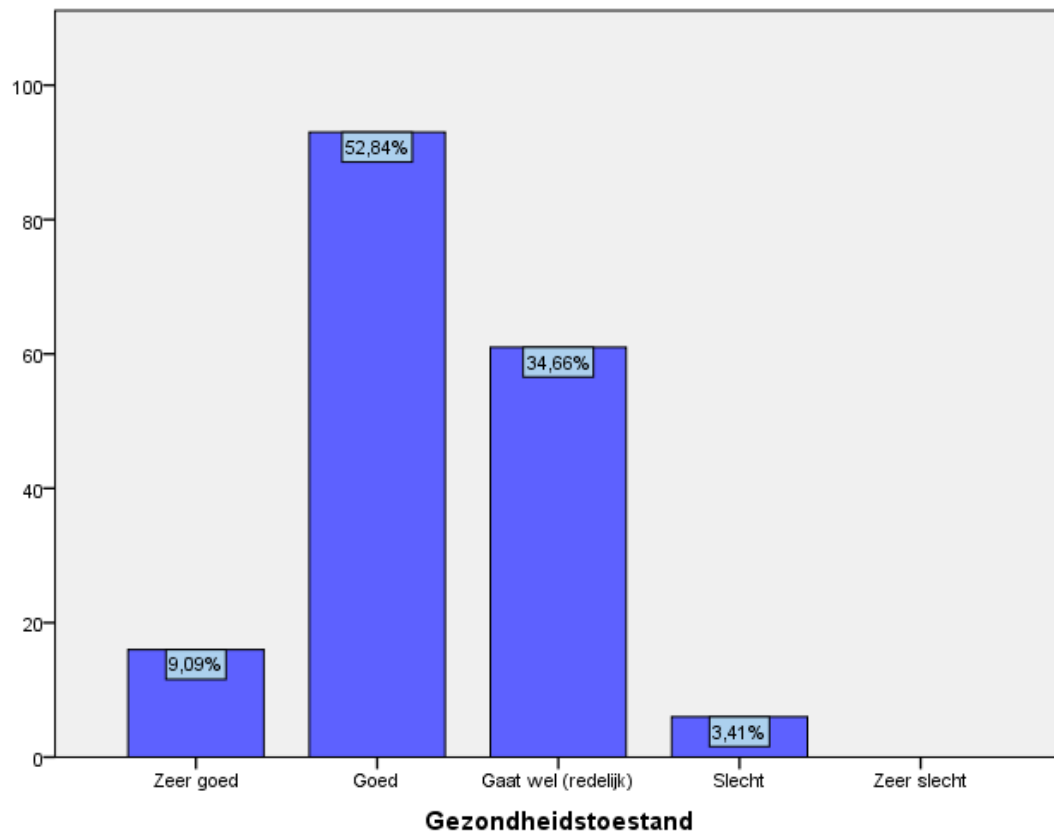

Grafiek 14 : Het aantal keer dat de respondenten deelnemen aan activiteiten van verenigingen.

Bij deze vraag werd er gepeild naar het aantal keer dat de bevroagden participeren aan activiteiten van verenigingen, zoals Okra, Ziekenzorg, een sportvereniging,... Opvallend is dat zeer veel mensen maandelijks of zelfs wekelijks deelnemen aan zo'n activiteit, terwijl ze zich minder zelf vrijwillig engageren in een vereniging, zoals besproken in de vorige vraag.

Terwijl 84 van de 180 bevroagden aangeeft zich nooit in te zetten als vrijwilliger, zeggen bij deze vraag 91 personen, of 57,3%, dat ze wekelijks of maandelijks participeren aan een verenigingsactiviteit. 18,2% doet dit één of meerdere keren per jaar.

3.6.1.15. Algemene gezondheidstoestand.

Grafiek 15 : De algemene gezondheidstoestand van de respondenten.

Omdat het in dit onderzoek ook belangrijk is te weten hoe het met de gezondheid van de bezoekers van de dorpsrestaurants is gesteld werd er gepeild naar de algemene gezondheidstoestand.

Zoals ik al eerder vermeldde in mijn literatuuronderzoek kan een minder goede gezondheidstoestand een risicofactor zijn van maatschappelijke kwetsbaarheid. Wanneer men in een minder goede gezondheidstoestand verkeert, kan men gehinderd worden in het uitoefenen van de dagdagelijkse activiteiten.

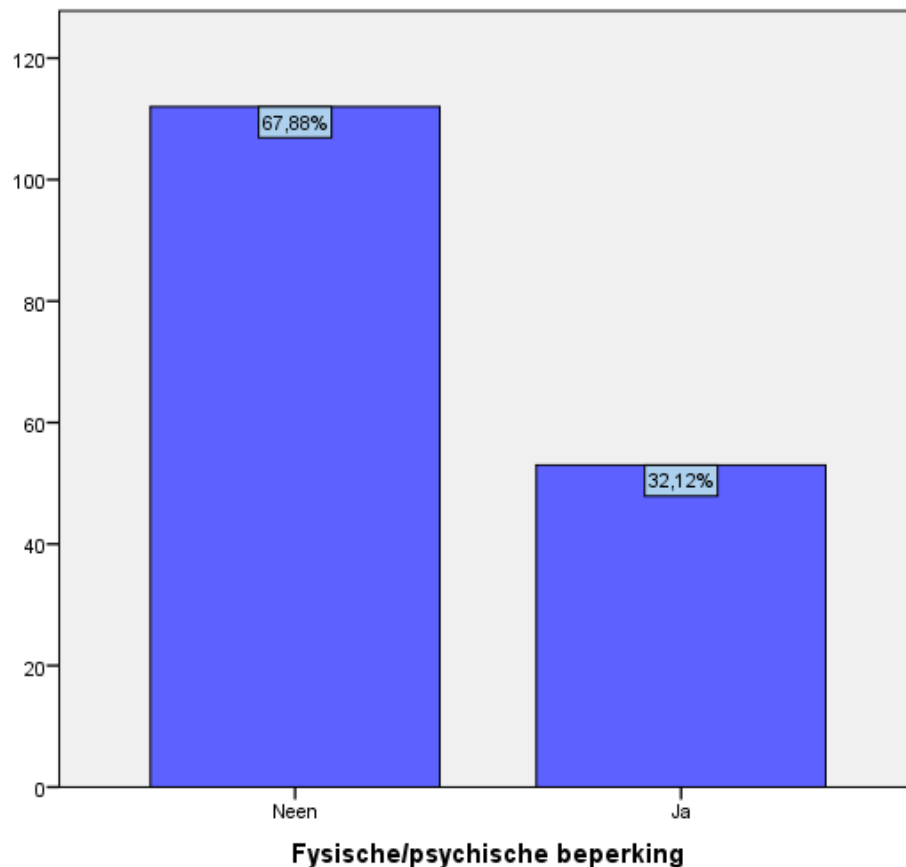
Meer dan de helft van de bevroagden geeft aan in goede gezondheid te verkeren. Dit is natuurlijk de eigen perceptie van de bezoekers.

1 op 3 (34%) beschrijft zijn gezondheidstoestand als 'redelijk'.

3,4% vindt zijn algemene gezondheidstoestand slecht.

Zoals besproken is een minder goede gezondheid een risicofactor voor maatschappelijke kwetsbaarheid. Daardoor wordt dit belangrijk voor de dorpsrestaurants, gezien deze de meest kwetsbaren willen bereiken. Een dorpsrestaurant kan een gezonde maaltijd aanbieden aan personen die dit wensen of nodig hebben.

3.6.1.16. Beperking.

Grafiek 16 : Het aantal respondenten dat wel of niet aan een fysische of psychische beperking lijdt.

In het theoretisch kader werd een lichamelijke of geestelijke ziekte aangehaald als eventuele oorzaak van eenzaamheid, wat kan leiden tot maatschappelijke kwetsbaarheid. Bijgevolg werd deze vraag opgenomen in de vragenlijst.

Aangezien dit ook een relatief persoonlijke vraag is, hebben 15 personen hier niet op geantwoord.

31,1%, of 53 personen, gaf aan hieraan te lijden, 67,9% , of 112 personen, gaf aan geen beperking te hebben.

De personen die aangaven een beperking te hebben, werden ook gevraagd om welke beperking het precies ging. Deze antwoorden worden weergegeven in volgende tabel.

Antwoordmogelijkheden	Absoluut aantal	Procentueel aantal	Totaal procentueel aantal
Ik lijd aan een lichamelijke ziekte.	28	57,1%	52,8%
Ik heb hulp nodig in het huishouden voor de dagelijkse activiteiten (eten maken, strijken, mijzelf wassen en aankleden,...)	24	49%	45,3%
Ik heb een handicap. (motorisch of mentaal)	6	12,2%	11,3%
Ik heb depressieve gevoelens of gedachten.	5	10,2%	9,4%
Ik heb een psychische beperking	4	8,2%	7,5%

Tabel 3 : De soort beperking waaraan men lijdt.

Wanneer de absolute en procentuele aantallen bekeken worden, is op te merken dat er meerdere antwoorden mochten worden aangeduid. Dit is dan ook een meerkeuzevraag.

Het absoluut aantal geeft de personen weer die 'Ja' hebben geantwoord op de vraag of zij een beperking hadden of niet en die bij deze vraag een keuze hebben aangeduid. Het procentueel aantal geeft het percentage van deze personen weer.

Het totaal procentueel aantal geeft het totaal van de respondenten weer die aangaven welke soort beperking te hebben op basis van de totale respondenten die op de vorige vraag geantwoord hebben.

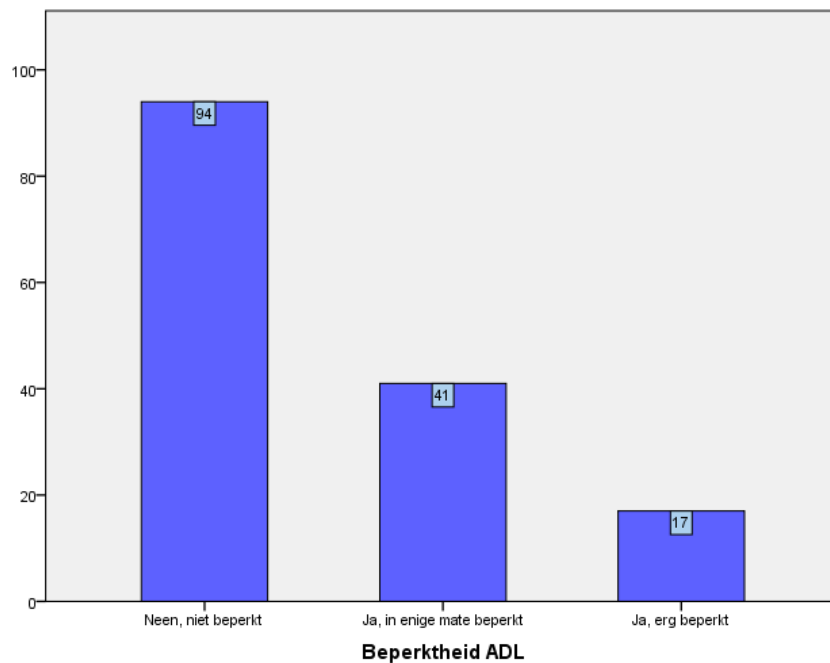
Iets meer dan de helft van de personen die aangaven aan een fysische of psychische beperking te lijden, zo'n 57%, zegt aan een lichamelijke ziekte te lijden.

Een iets kleinere groep, 49%, heeft hulp nodig in het dagelijks leven, zoals in het huishouden.

Daarnaast, maar zeker niet onbelangrijk, heeft 1 op 10 respondenten aangegeven dat ze kampen met depressieve gevoelens of gedachten.

8,2% van deze personen zegt ook aan een psychische beperking te lijden.

3.6.1.17. Beperkttheid in de activiteiten van het dagelijks leven.

Grafiek 17 : Het aantal respondenten dat aangeeft beperkt te zijn in het uitvoeren van de alledaagse activiteiten.

De volgende gaat verder op de vraag in verband met het hebben van een beperking.

Zoals ik al eerder aanhaalde in het theoretisch kader is het niet kunnen uitvoeren van de alledaagse activiteiten een risicofactor om maatschappelijke kwetsbaarheid in de hand te werken.

Met deze alledaagse activiteiten wordt bedoeld ; een job of hobby uitvoeren of het zelfstandig instaan voor het huishouden, zoals wassen, strijken, eten maken,...

11,2% geeft aan erg beperkt te zijn hierin. 27% zegt slechts in enige mate beperkt te zijn in het uitvoeren van de dagelijkse activiteiten. 61,8% is naar eigen zeggen niet beperkt.

3.6.1.18. Besluit.

RIMO Limburg probeert, zoals eerder vermeld, de meest kwetsbaren van de stad Bilzen te bereiken door haar dorpsrestaurants. Om dit na te gaan, moet er een beeld van de bezoekers worden geschetst. Dit heb ik door middel van mijn eerste onderzoeksvraag gedaan.

Er zijn iets meer vrouwelijke respondenten dan mannelijke die hebben deelgenomen aan de bevraging. Deze verhouding bedraagt 55,4% - 44,6%. De meeste respondenten hebben de schoolbanken op zijn of haar 18^e levensjaar verlaten. De gemiddelde leeftijd van de bezoekers in de dorpsrestaurants ligt vrij hoog, deze is 72 jaar. De meeste bezoekers van de dorpsrestaurants zijn ondertussen gepensioneerd.

In de literatuurstudie kwamen ook heel wat risicofactoren van maatschappelijke kwetsbaarheid aan bod die nadien in het praktijkgedeelte getoetst zijn.

Zo werd armoede als een mogelijke risicofactor aangehaald. 1% van de respondenten heeft een maandelijks inkomen lager dan €750. 13% zegt dat zijn totale inkomen tussen €751 en €1000 euro ligt, terwijl een leefloon in België €801.34 voor alleenstaanden en €534.22 voor samenwonenden bedraagt.¹

Ook gezondheid werd genoemd als mogelijke risicofactor voor maatschappelijke kwetsbaarheid.

3,4% van de respondenten omschrijft zijn algemene gezondheidstoestand als 'slecht'. 1 op 3 zegt dat deze 'redelijk' is. Meer dan de helft van de respondenten zegt in goede gezondheid te verkeren.

Daarnaast kan eenzaamheid maatschappelijke kwetsbaarheid in de hand werken. Ook dit is getoetst aan de hand van de bevragingen. Dit wordt besproken aan de hand van de resultaten van de volgende onderzoeksvraag.

Etniciteit is ook een mogelijke risicofactor. In de dorpsrestaurants waren op het moment van de bevraging 4 personen aanwezig die niet in België geboren zijn, zij zijn geboren in Nederland. Personen van deze afkomst zijn in ons land niet zo kwetsbaar als personen met een andere culturele achtergrond, zoals Marokkanen, Turken, Afrikanen,...

7,5% van de respondenten deelde mee aan een psychische beperking te lijden. 9,4% heeft weleens depressieve gevoelens of gedachten. In totaal lijdt 31,1% van de respondenten aan een lichamelijke of mentale beperking.

---

¹ (http://www.acv-online.be/Sociale_wetgeving/Werken/allesovermijnloon_be/Info_over_je_loon/leefloon/leefloon.asp, 15 mei 2014)

Men kan dus stellen dat er wel degelijk maatschappelijk kwetsbaren door middel van de dorpsrestaurants bereikt worden. Toch wil ik vermelden dat lang niet iedereen die de dorpsrestaurants bezoekt sociaal kwetsbaar is. Zo gaven sommigen bijvoorbeeld aan goed rond te komen met het maandelijks inkomen of in goede gezondheid te verkeren.

3.6.2. Eenzaamheidsgevoelens bij de bezoekers van de dorpsrestaurants te Bilzen.

In mijn onderzoek wordt er ook de nadruk gelegd op het aspect 'eenzaamheid'. RIMO Limburg focust zich door middel van de dorpsrestaurants enerzijds op maatschappelijk kwetsbaren en anderzijds ook op eenzamen. Ik ga in deze 2^e onderzoeksvraag na of er enige vorm van eenzaamheidsgevoelens zijn bij de bezoekers van de dorpsrestaurants in Bilzen.

Ik onderzoek met welke factoren deze gevoelens verband kunnen houden. Hiervoor voer ik analyses uit naar de wijk waarin het dorpsrestaurant georganiseerd wordt, het geslacht, de leeftijd, het inkomen, het geboorteland en de gezondheidstoestand. Dit lijken mij de meest relevante factoren omdat deze verweven zitten als risicofactoren van maatschappelijke kwetsbaarheid, zoals aangehaald in de literatuurstudie. In deze analyses wordt er ook getoetst of er eventuele statistische samenhang is tussen eenzaamheid en de verschillende factoren zoals bijvoorbeeld de wijk of de gezondheidstoestand. Deze samenhang wordt vermeld aan de hand van een 'Chi-kwadraat', weergegeven in een voetnoot onderaan de pagina. Deze Chi² werd berekend aan de hand van het statistische softwareprogramma SPSS.

Daarnaast ga ik deze onderzoeksresultaten vergelijken met een onderzoek naar eenzaamheid en sociaal isolement bij ouderen in België, uitgevoerd in maart 2012 door de Koning Boudewijnstichting. De figuren die worden weergegeven in onderstaande resultaten komen uit hetzelfde onderzoek.¹

---

¹ DECLERCQ, A., DELYE, S., GOSSET, C., LEBRUN, J-M., MAGGI, P., VANDENBROUCKE, S., VERMEULEN, B. , *Oud word je niet alleen. Een enquête over eenzaamheid en sociaal isolement bij ouderen in België.*, z.p., z.u., 2012.

3.6.2.1. De eenzaamheidsschaal

Om deze gevoelens bloot te leggen werd er in de enquête gebruik gemaakt van de eenzaamheidsschaal van De Jong Gierveld en Kamphuis, zoals opgesteld in 1999. Deze schaal is een veelgebruikt meetinstrument voor onderzoek naar eenzaamheid, net zoals in het onderzoek verricht door de Koning Boudewijnstichting.

In deze schaal zijn subjectieve 11 vragen terug te vinden. De schaal bestaat uit 5 positief geformuleerde uitspraken (items 1, 4, 7, 8, 11) en 6 negatief geformuleerde uitspraken (items 2, 3, 5, 6, 9 en 10).

Deze vragen zien eruit als volgt :

1. *Er is altijd wel iemand in mijn omgeving bij wie ik met mijn dagelijkse problemen terecht kan.*
2. *Ik mis een echt goede vriend of vriendin.*
3. *Ik ervaar een leegte om mij heen.*
4. *Er zijn genoeg mensen op wie ik in geval van narigheid kan terugvallen.*
5. *Ik mis gezelligheid om me heen.*
6. *Ik vind mijn kring van kennissen te beperkt.*
7. *Ik heb veel mensen op wie ik volledig kan vertrouwen.*
8. *Er zijn voldoende mensen met wie ik me nauw verbonden voel.*
9. *Ik mis mensen om me heen.*
10. *Vaak voel ik me in de steek gelaten.*
11. *Wanneer ik daar behoefte aan heb kan ik altijd bij mijn vrienden terecht.¹*

Bij deze 11 vragen kan de respondent uit 5 antwoordmogelijkheden kiezen. Deze bestaan uit 'Ja, helemaal eens', 'Ja', 'Min of meer', 'Nee' en 'Nee, helemaal oneens'.

---

¹ (De Jong Gierveld en Kamphuis, 1999)

3.6.2.2. Werkwijze

Om de emotionele eenzaamheidsscore te berekenen werd het aantal keer dat 'Ja, helemaal eens', 'Ja' en 'Min of meer' geantwoord werd op de 6 negatief geformuleerde vragen opgeteld, telkens met 1. Deze emotionele eenzaamheidsscore kan dus maximum 6 bedragen.

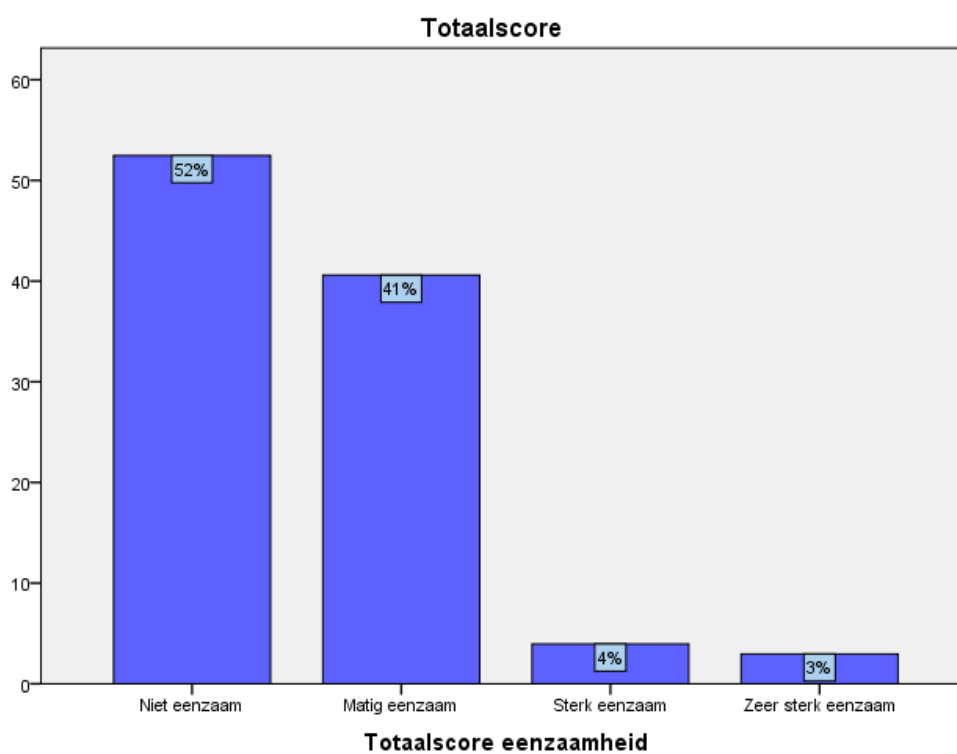
Om de sociale eenzaamheidsscore te berekenen werd het aantal keer dat 'Min of meer', 'Nee' en 'Nee, helemaal oneens' geantwoord werd op de 5 positief geformuleerde vragen opgeteld, ook telkens met 1. Deze sociale eenzaamheidsscore kan dus maximum 5 bedragen.

Wanneer de emotionele en sociale eenzaamheidsscore worden opgeteld, bekomen we de totale eenzaamheidsscore.

Deze totaalscore kan variëren van 0 (= niet eenzaam) tot 11 (= zeer eenzaam). Een score van 0 tot en met 2 geeft aan dat er geen sprake is van eenzaamheid. Ligt deze score tussen 3 en 8 kan men spreken van matige eenzaamheid. Een score van een 9 of 10 is een indicatie voor ernstige eenzaamheid. Een totaalscore van 11 duidt op zeer ernstige eenzaamheid.

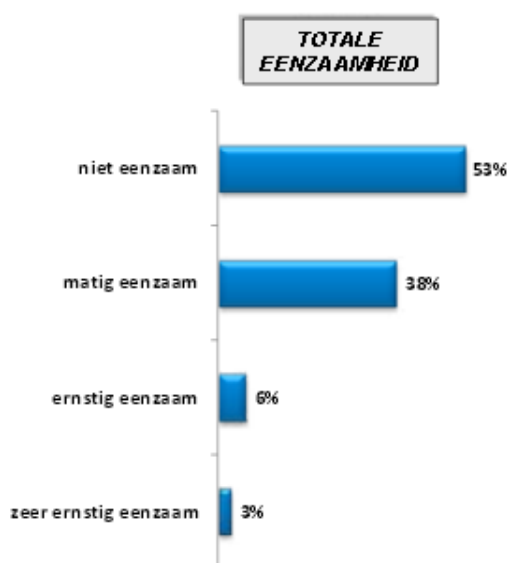
Voor 79 respondenten werd er geen totaalscore berekend, omdat zij op meer dan 1 item van de eenzaamheidsschaal niet antwoordden. In totaal is er dus een eenzaamheidsscore berekend van 101 respondenten, of 56,7% van de bevroagden.

3.6.2.3. Resultaten en vergelijking.

Grafiek 18 : De totale eenzaamheidscore bij de respondenten (56,7%) die op maximum 1 item van de eenzaamheidsschaal niet hebben geantwoord.

Van deze 101 personen zijn er 52, of 52%, niet eenzaam. 41 personen of 41% is matig eenzaam, 4 personen of 4% is sterk eenzaam en 3 personen of 3% is zeer sterk eenzaam.

Figuur 67: Totale eenzaamheid bij ouderen (vanaf 65 jaar), schaal de Jong Gierveld

We kunnen stellen dat er geen significante verschillen zijn tussen de resultaten van mijn onderzoek en het onderzoek gevoerd door de Koning Boudewijnstichting.

Terwijl in de dorpsrestaurants 52% aangeeft niet eenzaam te zijn, is dit in het onderzoek van de Koning Boudewijnstichting 53%. 41% is in het onderzoek in de dorpsrestaurants matig eenzaam, in het onderzoek van de Koning Boudewijnstichting bedraagt dit aantal 38%. 4% van de respondenten in de dorpsrestaurants is sterk eenzaam en 3% is zeer sterk eenzaam. In het onderzoek van de Koning Boudewijnstichting is dit 6% en 3%.

Hieruit kunnen we samenvatten dat heel wat matig, sterk en zeer sterke eenzamen de dorpsrestaurants bezoeken. Ongeveer de helft van de respondenten kampt wel eens met eenzaamheidsgevoelens.

Deze cijfers zijn vergelijkbaar met de cijfers van de populatie uit het onderzoek van de Koning Boudewijnstichting.

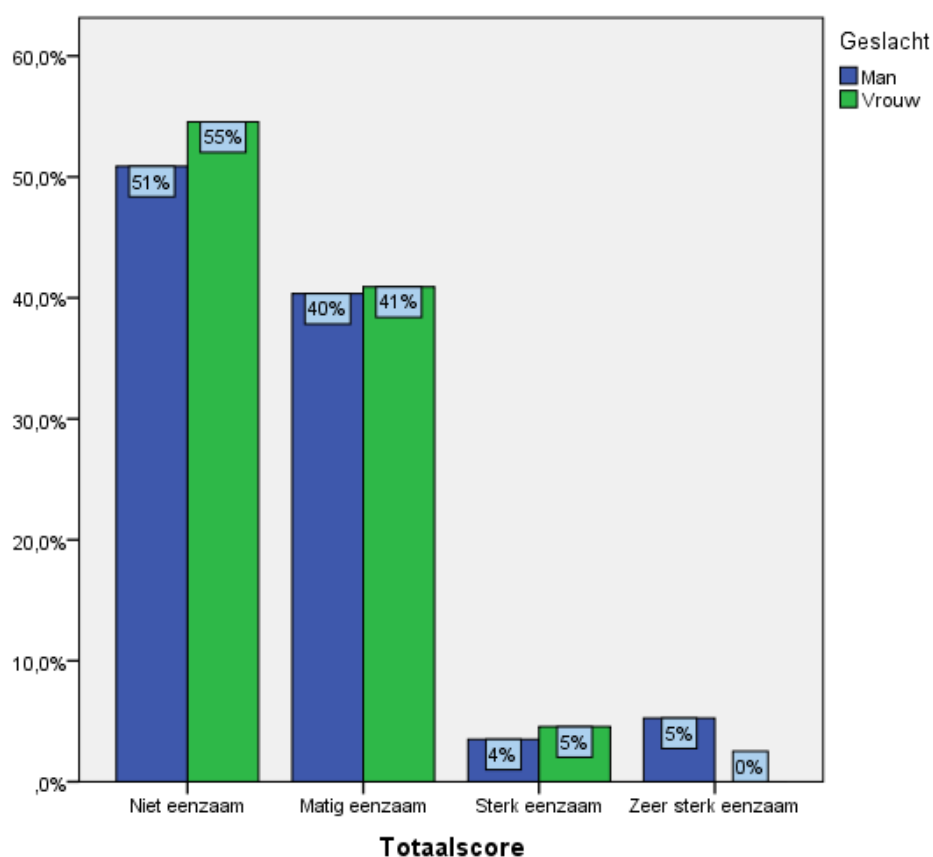
g. *Analyse naar dorpsrestaurant*

- In Beverst hebben 16 personen de items van de eenzaamheidsschaal zo goed als volledig beantwoord. Hiervan is 56,3% van de bevroegden niet eenzaam. 37,5% is matig eenzaam en 6,3% is sterk eenzaam. Niemand blijkt sterk eenzaam te zijn.
- Van de wijk Hees werd de totaalscore van 11 respondenten berekend. 54,5% geeft aan niet eenzaam te zijn, 36,4% is matig eenzaam en 9,1%, ofwel 1 persoon, blijkt zeer sterk eenzaam te zijn. Niemand is sterk eenzaam.
- In Mopertingen hebben slechts 6 personen de eenzaamheidsvragen zo goed als volledig ingevuld. 4 personen, of 66,7%, geven aan niet eenzaam te zijn. 2 personen, of 33,3%, blijkt matig eenzaam te zijn. Niemand is sterk of zeer sterk eenzaam.
- In het dorpsrestaurant te Munsterbilzen werd de totaalscore van 16 personen berekend. 37,5% hiervan is niet eenzaam, 56,3% is matig eenzaam en 6,3%, ofwel 1 persoon, is zeer sterk eenzaam. Niemand is sterk eenzaam.
- In Rijkhoven is er voor 18 personen de totaalscore berekend. 55,6% is niet eenzaam en 38,9% is matig eenzaam. 5,6%, of 1 persoon, is sterk eenzaam. Niemand is zeer sterk eenzaam.
- In het dorpsrestaurant van Schoonbeek werden de eenzaamheidsvragen het meest ingevuld. Het gaat hier om 23 personen. 12 hiervan, of 52,2%, is niet eenzaam. 43,5% is matig eenzaam. 1 persoon, 4,3%, is sterk eenzaam. Niemand is zeer sterk eenzaam.
- Tenslotte werd er in het dorpsrestaurant van Waltwilder een totaalscore voor 11 personen berekend. 54,4% is niet eenzaam. 27,3% is matig eenzaam. 9,1% geeft aan sterk eenzaam te zijn en een even aantal is zeer sterk eenzaam. In beide gevallen gaat het over 1 persoon.¹

---

¹ Chi²=10,279;df=18;p=0.922. Omdat de Chi² groter is dan 0,05, kan gesteld worden dat er geen samenhang is tussen eventuele eenzaamheidsgevoelens en de wijk waarin men woont.

h. Analyse naar geslacht

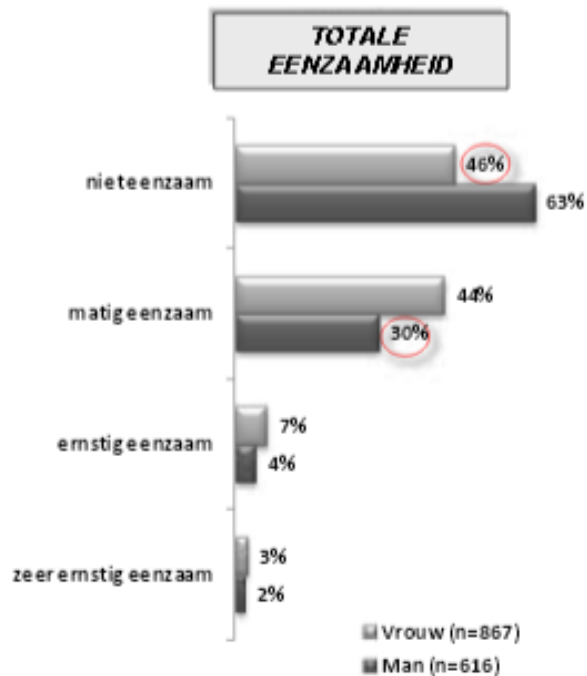
Grafiek 19 : De totale eenzaamheidsscore bij de respondenten naar geslacht.

Zoals af te lezen is van deze grafiek leren we dat net iets meer vrouwen niet eenzaam zijn dan mannen. Dit geldt ook voor matige eenzaamheid, hoewel dit bijna gelijk is.

Wanneer we naar 'zeer sterk eenzaam' kijken, zien we dat deze respondenten allemaal van het mannelijke geslacht zijn.

De vrouwen zijn iets meer vertegenwoordigd als het gaat over 'sterk eenzaam'.¹

¹ Chi²=2,449;df=3;p=0,485. Omdat de Chi² groter is dan 0,05, kan gesteld worden dat er geen samenhang is tussen eventuele eenzaamheidsgevoelens en het geslacht van de respondenten.

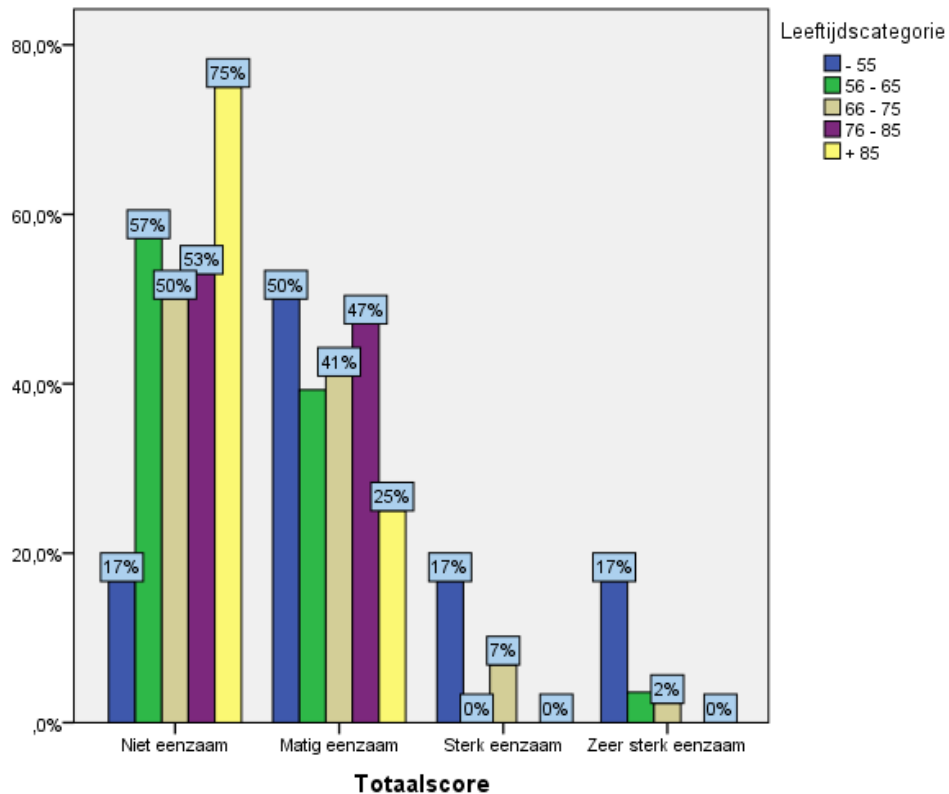
Figuur 71: Totale, emotionele en sociale eenzaamheid bij ouderen (vanaf 65 jaar) naar geslacht, schaal de Jong Gierveld.

In de studie door de Koning Boudewijnstichting geven meer mannen dan vrouwen aan niet eenzaam te zijn. Dit is niet vergelijkbaar met mijn studie. In tegenstelling tot mijn studie zijn meer vrouwen zeer sterk eenzaam, zoals af te lezen in bovenstaande grafiek.

Ook zijn in deze studie meer vrouwen dan mannen matig eenzaam, wat overeenkomt met mijn onderzoek.

Wat betreft de sterke eenzaamheid, komen de gegevens van de Koning Boudewijnstichting overeen met mijn gegevens. Iets meer vrouwen geven namelijk aan sterk eenzaam te zijn.

i. Analyse naar leeftijd

Grafiek 20 : De totale eenzaamheidsscore bij de respondenten naar de leeftijdscategorie.

Wanneer het gaat over niet eenzamen, bevindt de grootste groep van respondenten zich in de leeftijdscategorie +85 jaar.

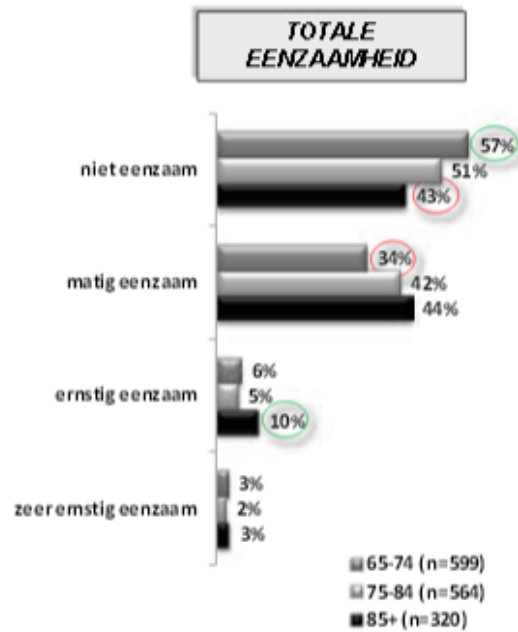
Als we het hebben over de matig eenzamen, dan is de groep van -55 jaar het sterkst vertegenwoordigd, gevolgd door de leeftijdscategorie '75-85'.

In de categorie 'sterk eenzaam' zijn 2 leeftijdscategorieën terug te vinden, die van -55 jaar en die van '66-75'. De personen met een leeftijd tussen 56 en 65 jaar, 75 en 85 jaar en de 85-plussers zijn niet sterk eenzaam.

Als het gaat over de personen die zeer sterke eenzaamheidsgevoelens hebben gaat het over personen jonger dan 55 jaar, personen tussen 56 en 65 jaar en over personen tussen 66 en 75 jaar. De leeftijdscategorie die het sterkst vertegenwoordigd is met zeer sterke eenzaamheidsgevoelens zijn de personen jonger dan 55 jaar. ¹

¹ Chi²=12,188;df=12;p=0,431. Omdat de Chi² groter is dan 0,05, kan gesteld worden dat er geen samenhang is tussen eventuele eenzaamheidsgevoelens en de leeftijdscategorie waarin men zich bevindt.

Figuur 70: Totale eenzaamheid bij ouderen (vanaf 65 jaar) naar leeftijd, schaal de Jong Gierveld.

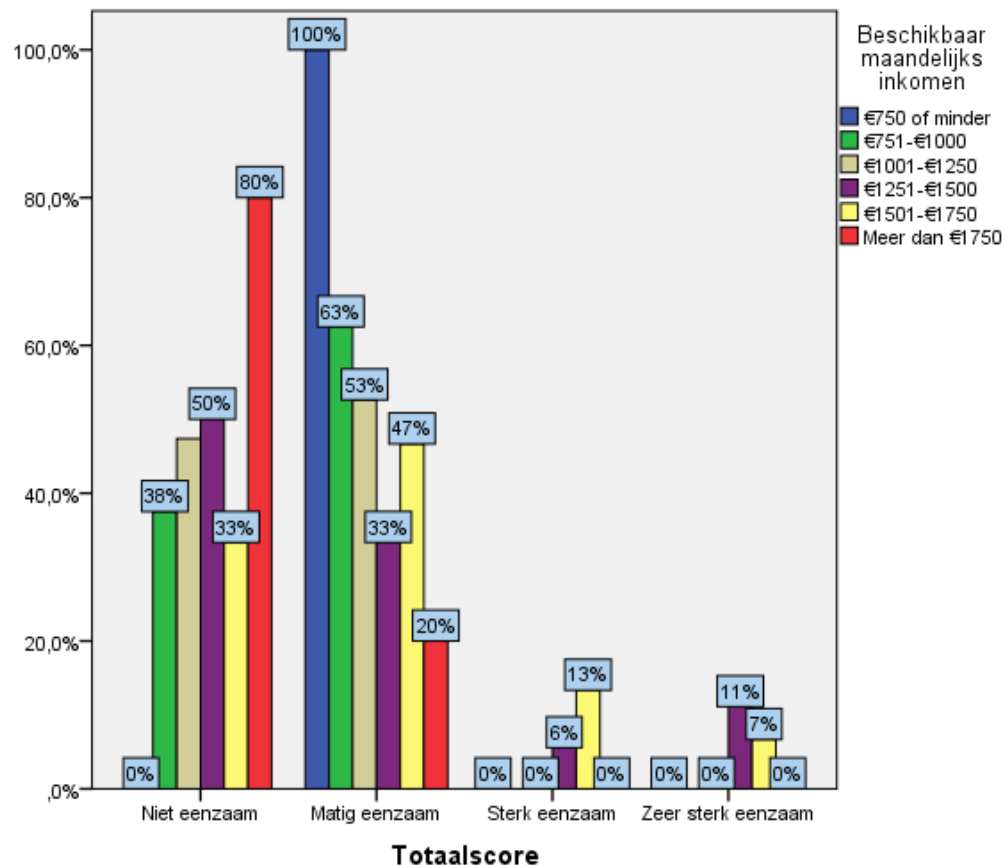
Uit mijn resultaten blijkt dat de personen die zich het minst eenzaam voelen vooral een leeftijd van +85 hebben. Dit is niet zo in bovenstaande grafiek, hier gaat het over de personen tussen 65 en 74 jaar.

De grootste groep van matig eenzamen bevinden zich in het eenzaamheidsonderzoek van de Koning Boudewijnstichting in de +85-categorie, in mijn onderzoek is dit in de leeftijdscategorie '-55'.

De meest sterk eenzamen hebben in mijn onderzoek ook een leeftijd van jonger dan 55 jaar, terwijl deze personen in deze grafiek 85-plussers zijn.

De zeer sterk eenzamen komen in het onderzoek van de Koning Boudewijnstichting in alle leeftijdscategorieën voor, en bijna evenredig verdeeld. In mijn onderzoek bevinden deze zich ook in alle leeftijdscategorieën, behalve in de leeftijdscategorie 75-85 jaar en bij de 85-plussers.

j. Analyse naar beschikbaar maandelijks inkomen

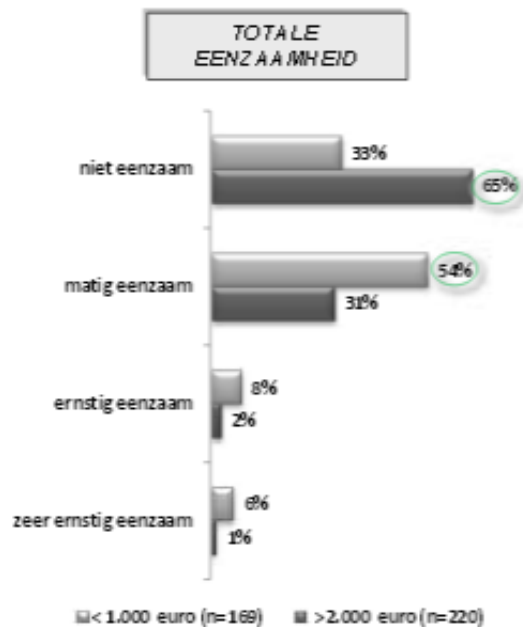
Grafiek 21 : De totale eenzaamheidsscore bij de respondenten naar beschikbaar maandelijks inkomen.

Bij het bekijken van deze grafiek valt meteen op dat alle respondenten met een inkomen van €750 of lager aangeven matig eenzaam te zijn.

Toch is ook op te merken dat de personen die zeer sterk eenzaam zijn zich bevinden in de inkomenscategorieën '€1251-€1500' (11%) en '€1501-€1750' (7%). Ook zijn in deze inkomenscategorieën de personen die sterk eenzaam zijn terug te vinden.

Wanneer het gaat over personen zonder eenzaamheidsgevoelens zijn de personen die een totaal beschikbaar maandelijks inkomen van meer dan €1750 hebben het sterkst vertegenwoordigd, met 80%. Het gaat hier zo goed als altijd over personen met een huishouden dat uit 2 of meer personen bestaat.¹

¹ Chi²=24,236;df=15;p=0,061. Omdat de Chi² groter is dan 0,05, kan gesteld worden dat er geen samenhang is tussen eventuele eenzaamheidsgevoelens en het maandelijks inkomen waarover men beschikt.

Figuur 74: Totale, emotionele en sociale eenzaamheid bij ouderen (vanaf 65 jaar) naar inkomen, schaal de Jong Gierveld.

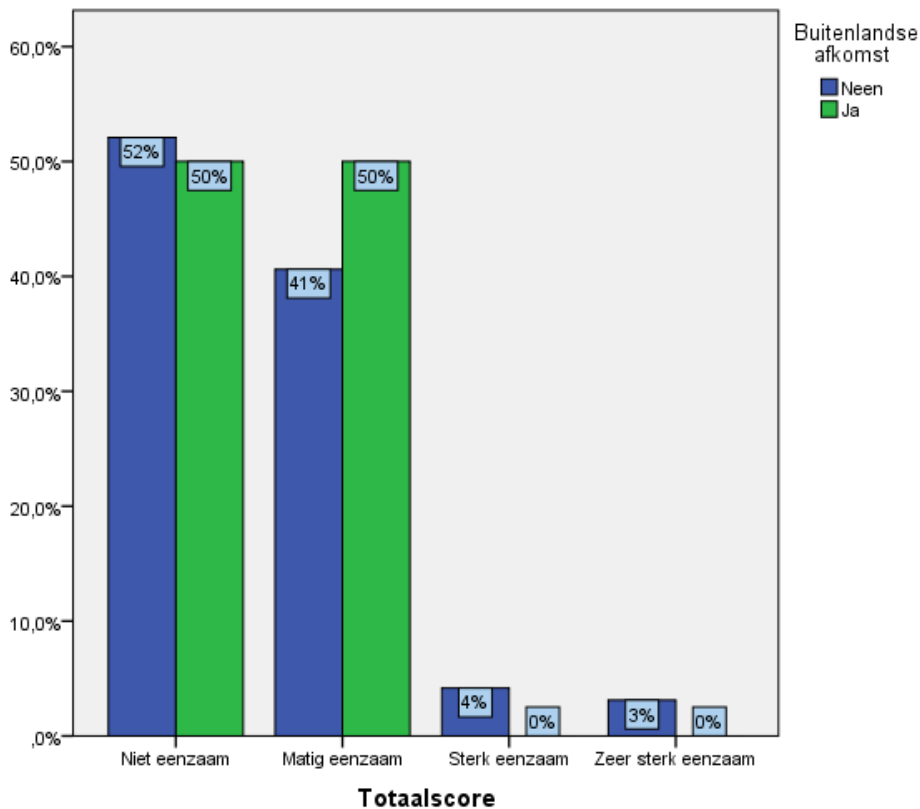
Net zoals in mijn onderzoek bevindt het grootst aantal niet eenzamen zich in de hoogste inkomenscategorie.

De meeste matig eenzamen heeft in het onderzoek van de Koning Boudewijnstichting een inkomen lager dan €1000. Ook dit is vergelijkbaar met mijn onderzoeksresultaten. Deze groep bevindt zich in mijn onderzoek in de inkomenscategorie '€750 of minder'.

De meest ernstig eenzamen hebben een inkomen lager dan €1000. In mijn onderzoek heeft deze groep een inkomen tussen de €1501 en €1750.

Zeer sterk eenzamen hebben ook een inkomen lager dan €1000. Ook dit strookt niet met mijn onderzoek. Deze groep bevindt zich in de inkomenscategorie '€1251-€1500'.

k. Analyse naar geboorteland

Grafiek 22 : De totale eenzaamheidsscore bij de respondenten naar het geboorteland.

50% van de respondenten geboren buiten België is niet eenzaam. Hetzelfde aantal, ook geboren buiten België, is matig eenzaam. Van de respondenten die niet in België geboren zijn is niemand sterk of zeer sterk eenzaam.

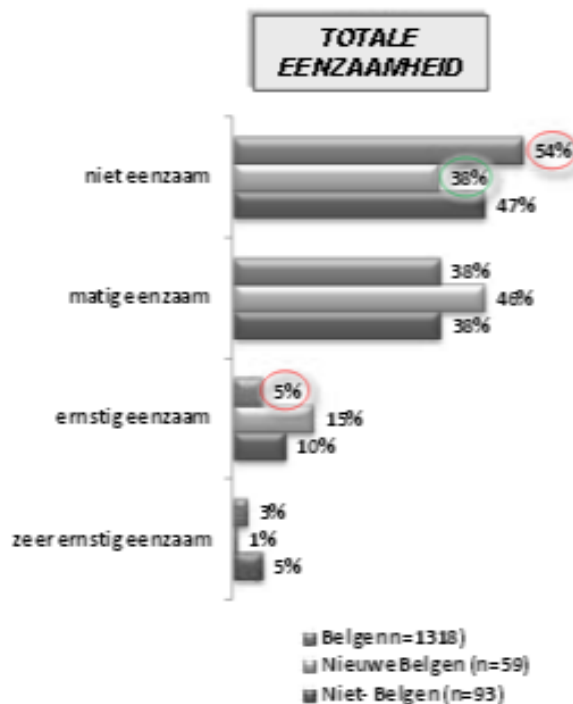
Alle personen met zeer sterke eenzaamheidsgevoelens (3%) zijn in België geboren.

52% van de respondenten met België als geboorteland is niet eenzaam.

41% is matig eenzaam en 4% is sterk eenzaam.

Alle respondenten met zeer sterke eenzaamheidsgevoelens zijn in België geboren.¹

¹ $\chi^2=0,377; df=3; p=0,945$. Omdat de χ^2 groter is dan 0,05, kan gesteld worden dat er geen samenhang is tussen eventuele eenzaamheidsgevoelens en buitenlandse afkomst.

Figuur 75: Totale, emotionele en sociale eenzaamheid bij ouderen (vanaf 65 jaar) naar nationaliteit, schaal de Jong Gierveld.

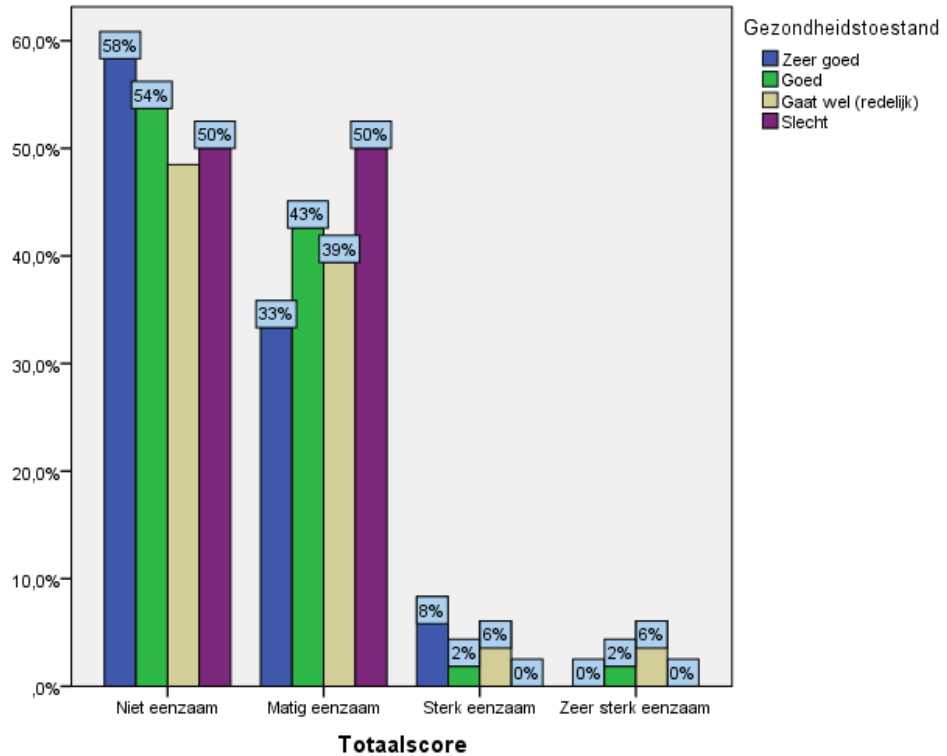
Vergelijkbaar met mijn onderzoek zijn de meest niet eenzamen van Belgische afkomst. In mijn onderzoek verschilt dit niet veel met de personen geboren buiten België.

De meeste matig eenzamen zijn nieuwe Belgen volgens de Koning Boudewijnstichting. In mijn onderzoek zijn dit ook personen die niet in België geboren zijn.

Ook de meest ernstig eenzamen zijn nieuwe Belgen volgens bovenstaande grafiek. Uit mijn resultaten blijkt het hier om personen van Belgische afkomst te gaan.

De zeer sterk eenzamen zijn volgens het onderzoek van de Koning Boudewijnstichting niet-Belgen. In mijn onderzoek zijn dit personen die in België geboren zijn.

I. Analyse naar gezondheid

Grafiek 23 : De totale eenzaamheidsscore bij de respondenten naar de algemene gezondheidstoestand.

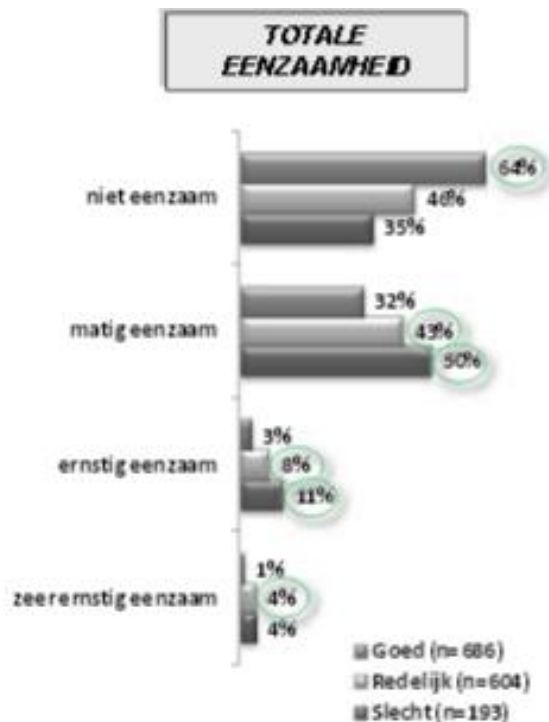
Van de respondenten die hun algemene gezondheidstoestand als 'zeer goed' omschrijven is 58% niet eenzaam, 33% matig eenzaam en 8% sterk eenzaam.

De respondenten met een goede gezondheid zijn het minst eenzaam. Deze personen zonder eenzaamheidsgevoelens zijn vertegenwoordigd met 54%. 43% met een goede gezondheid is matig eenzaam. 2% is sterk eenzaam en zeer sterk eenzaam.

Van de personen die hun gezondheidstoestand redelijk vinden is 49% niet eenzaam, 39% matig eenzaam en 6% sterk of zeer sterk eenzaam.

De personen met een slechte gezondheid zijn niet eenzaam of matig eenzaam. Hier gaat het telkens om 50% van de respondenten met een slechte gezondheid.¹

¹ $\chi^2=3,797; df=9; p=0,924$. Omdat de χ^2 groter is dan 0,05, kan gesteld worden dat er geen samenhang is tussen eventuele eenzaamheidsgevoelens en de algemene gezondheidstoestand.

Figuur 79: Totale, emotionele en sociale eenzaamheid bij ouderen (vanaf 65 jaar) naar subjectieve gezondheid, schaal de Jong Gierveld.

In het onderzoek van de Koning Boudewijnstichting blijkt dat de meeste personen die niet eenzaam zijn een goede gezondheid hebben. Hetzelfde blijkt uit mijn onderzoeksresultaten.

De meeste personen die matig eenzaam zijn hebben een slechte gezondheid volgens bovenstaande grafiek.

In mijn onderzoek zijn de meeste personen die matig eenzaam zijn in een goede gezondheidstoestand.

De meeste ernstig eenzamen hebben volgens de Koning Boudewijnstichting een slechte gezondheid.

In mijn onderzoek bevindt deze groep zich in een zeer goede gezondheid.

Ten slotte hebben de personen die zeer sterk eenzaam zijn een redelijke of slechte gezondheid.

In mijn onderzoek hebben deze personen een redelijke gezondheid.

3.6.2.4. Besluit

Samengevat is van de 101 personen die de eenzaamheidsvragen zo goed als volledig hebben ingevuld 53% niet eenzaam. 41% is matig eenzaam, 4% is sterk eenzaam en 3% is zeer sterk eenzaam.

De bezoekers van de dorpsrestaurants te Bilzen zijn niet meer of niet minder eenzaam dan de ouderen (+65 jaar) in België. Om dit te vergelijken heb ik me gebaseerd op de studie uitgevoerd door de Koning Boudewijnstichting.

In de wijk Mopertingen bevinden zich het meest aantal die niet eenzaam zijn. In de dorpsrestaurants te Rijkhoven, Schoonbeek en Waltwilder is 1 bezoeker die zeer sterk eenzaam is.

Uit mijn onderzoek blijkt dat net iets meer vrouwen zich niet eenzaam voelen dan mannen. Alle personen met zeer sterk eenzaamheidsgevoelens zijn van het mannelijke geslacht. Wanneer het gaat over matige eenzaamheidsgevoelens hebben zo goed als evenveel vrouwen als mannen deze gevoelens.

De personen die het meest eenzaam zijn hebben een leeftijd van jonger dan 75 jaar. Boven de 75 jaar geeft niemand aan zich sterk of zeer sterk eenzaam te voelen. Boven de 85 jaar voelt niemand zich sterk eenzaam, enkel matig en zelfs helemaal niet eenzaam.

Personen met een totaal beschikbaar maandelijks inkomen hoger dan 1750 euro voelen zich het minst eenzaam.

Alle personen met een inkomen lager dan 750 euro zijn matig eenzaam.

De personen met sterke eenzaamheidsgevoelens hebben een totaal maandelijks inkomen tussen de 1250 euro en 1750 euro.

Personen met zeer sterke eenzaamheidsgevoelens zijn in diezelfde inkomenscategorie terug te vinden.

50% van de respondenten die een ander geboorteland dan België hebben zijn niet eenzaam. Eenzelfde aantal, ook geboren buiten België, heeft matige eenzaamheidsgevoelens. Niemand buiten België geboren is sterk of zeer sterk eenzaam. 3 personen, of 3% van de respondenten, met zeer sterke eenzaamheidsgevoelens zijn in België geboren. 52% van de respondenten met België als geboorteland zijn niet eenzaam. 41% hiervan is matig eenzaam en 4% is sterk eenzaam.

Van de respondenten die hun algemene gezondheidstoestand als 'zeer goed' omschrijven is 58% niet eenzaam, 33% matig eenzaam en 8% sterk eenzaam. Niemand met een zeer goede gezondheidstoestand is zeer sterk eenzaam.

De respondenten met een goede gezondheid zijn het minst eenzaam. De personen zonder eenzaamheidsgevoelens zijn vertegenwoordigd met 54%. 43% met een goede gezondheid is matig eenzaam. 2% is sterk eenzaam en zeer sterk eenzaam.

Van de personen die hun gezondheidstoestand redelijk vinden is 49% niet eenzaam, 39% matig eenzaam en 6% sterk of zeer sterk eenzaam.

De personen met een slechte gezondheid zijn niet eenzaam of matig eenzaam. Ook wil ik toevoegen dat er inderdaad eenzamen bereikt worden door middel van de dorpsrestaurants, maar er zijn ook heel wat eenzamen die niet naar deze ontmoetingsplaatsen komen. Daarom stel ik voor dat de onder andere de stad Bilzen en RIMO Limburg een outreachende aanpak hanteren en actief op zoek gaan naar sociaal geïsoleerden door middel van huisbezoeken, het nog meer inzetten van vrijwilligers of werklozen in de dorpsrestaurants, enz. De dorpsrestaurants kunnen zich ook presenteren bij het OCMW te Bilzen, zodat personen die nood hebben aan gezonde voeding, sociaal contact of een voordelige maaltijd hier terecht kunnen.

3.6.3. De werking van de dorpsrestaurants te Bilzen.

Mijn 3^e onderzoeksvraag richt zich op de werking van de dorpsrestaurants en legt eventuele verbeterpunten bloot.

In samenspraak met het team van de dorpsrestaurants werd deze onderzoeksvraag toegevoegd aan mijn eindwerk, zodat ik mijn steentje ook aan hen kan bijdragen.

Allereerst wordt de bezoekfrequentie van de bezoekers van de dorpsrestaurants besproken. Daarna wordt nagegaan of de bezoekers meerdere dorpsrestaurants in Bilzen bezoeken.

In overleg met het team van de dorpsrestaurants werden er ook werkingsvragen opgenomen in de enquête. Dit team zag in deze bevraging de unieke kans om de bezoekers een quoterings te laten geven op enkele onderdelen, zoals het eten, de gezelligheid van de zaal, de vriendelijkheid van de medewerkers,...

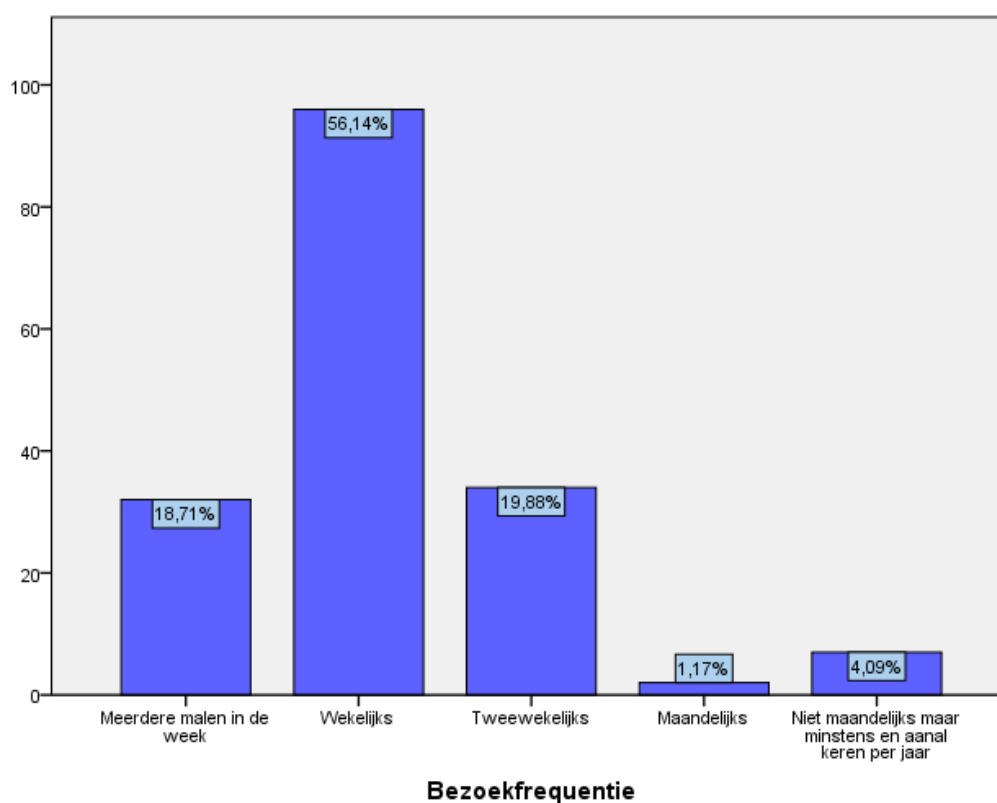
Eerst werd gevraagd een score toe te kennen aan de kwaliteit van het eten, gaande van 0 tot en met 10. Ik geef telkens het gemiddelde weer van alle puntentoekenningen.

Omdat de zalen waarin de restaurants georganiseerd worden van elkaar verschillen en er ook niet in elk dorpsrestaurant dezelfde medewerkers helpen, worden de scores betreffende de gezelligheid van de zaal en de vriendelijkheid van de medewerkers voor elk dorpsrestaurant apart toegelicht. De prijs, communicatie en het eten is in elk dorpsrestaurant hetzelfde, voor deze scores is wordt een gemiddelde beschreven.

Op vraag van de dienst Welzijn van de stad Bilzen is er een vraag in de enquête opgenomen die peilt naar interessante onderwerpen die aan bod kunnen komen tijdens mogelijke informatiemomenten. De stad Bilzen wil door middel van de dorpsrestaurants informatie makkelijker tot bij de mensen brengen.

Ten slotte is er ruimte voorzien voor het formuleren van mogelijke suggesties betreffende de werking van de dorpsrestaurants. Deze suggesties worden aangehaald en toegelicht.

3.6.3.1. Bezoekfrequentie dorpsrestaurants.

Grafiek 24 : Het aantal keer dat de respondenten de dorpsrestaurants hebben bezocht tijdens het afgelopen jaar.

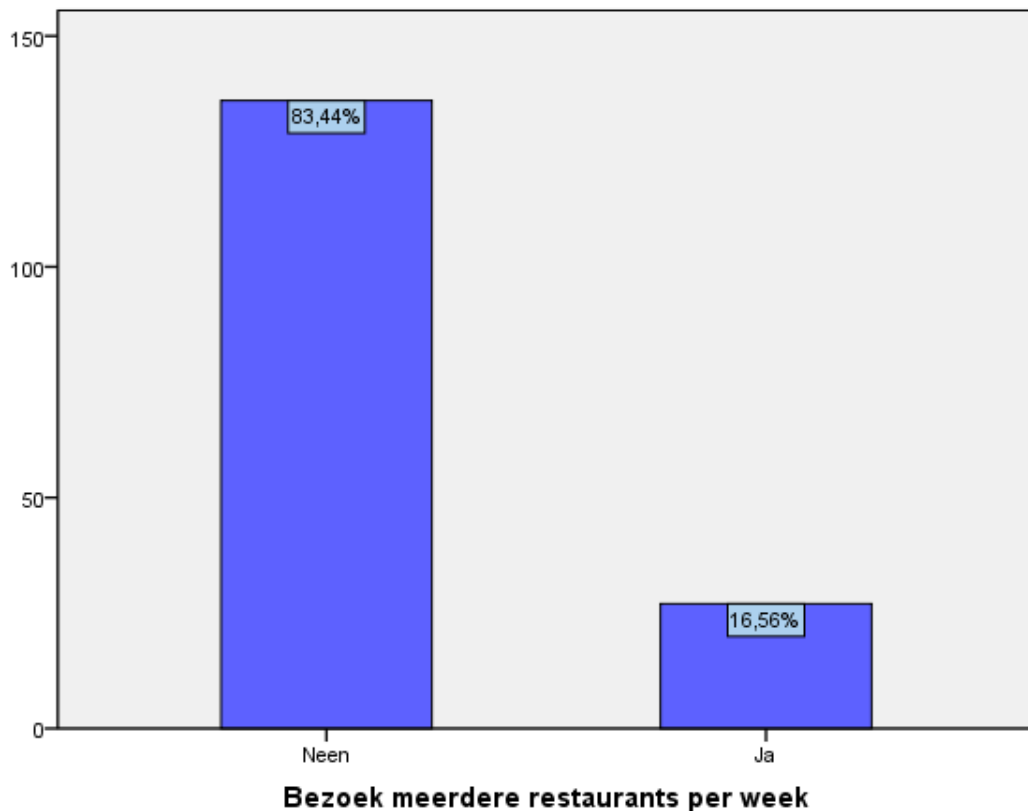
Meer dan 50% van de respondenten bezoekt in het afgelopen jaar wekelijks een dorpsrestaurant in de stad Bilzen. Dit wil zeggen dat deze personen wekelijks terugkeren naar deze dorpsrestaurants.

2 op 10 bezoekt zelfs meerdere malen per week zo'n restaurant, hier gaat het over de bezoekers van het dorpsrestaurant te Schoonbeek, dit wordt zowel op maandag als op vrijdag georganiseerd.

Evenveel personen bezochten om de twee weken een dorpsrestaurant. Een kleine opmerking hierbij is dat het dorpsrestaurant te Rijkhoven slechts tweewekelijks georganiseerd wordt, de respondenten van dit restaurant gaven het vaakst aan slechts tweewekelijks een dorpsrestaurant bezocht te hebben tijdens het afgelopen jaar.

Samenvattend kan gesteld worden dat meer dan de helft van de respondenten wekelijks naar een dorpsrestaurant gaat, deze personen die komen blijven dus ook degelijk komen.

3.6.3.2. Bezoek meerdere dorpsrestaurants te Bilzen per week.

Grafiek 25 : Het aantal respondenten dat wel of niet verschillende dorpsrestaurants per week bezoeken.

Doordat de dorpsrestaurants enige bekendheid genieten in de stad Bilzen, maken velen gebruik hiervan. Het viel me op regelmatig een aantal bekende gezichten terug te zien in de verscheidene dorpsrestaurants. Dit wil zeggen dat enkele mensen meerdere dorpsrestaurants per week bezoeken. 16,6% van de respondenten, of 27 personen, gaf aan verschillende dorpsrestaurants per week te bezoeken. Deze personen heb ik reeds 1 maal bevraagd in mijn onderzoek.

Toch houdt 83,4% het liever op het restaurant naar keuze, vaak dat van het eigen dorp. Deze personen bezoeken 1 maal per week een restaurant. Hier heeft iedereen zijn eigen plaats aan tafel, zodat men wekelijks met dezelfde mensen aan tafel zit.

3.6.3.3. Score kwaliteit eten.

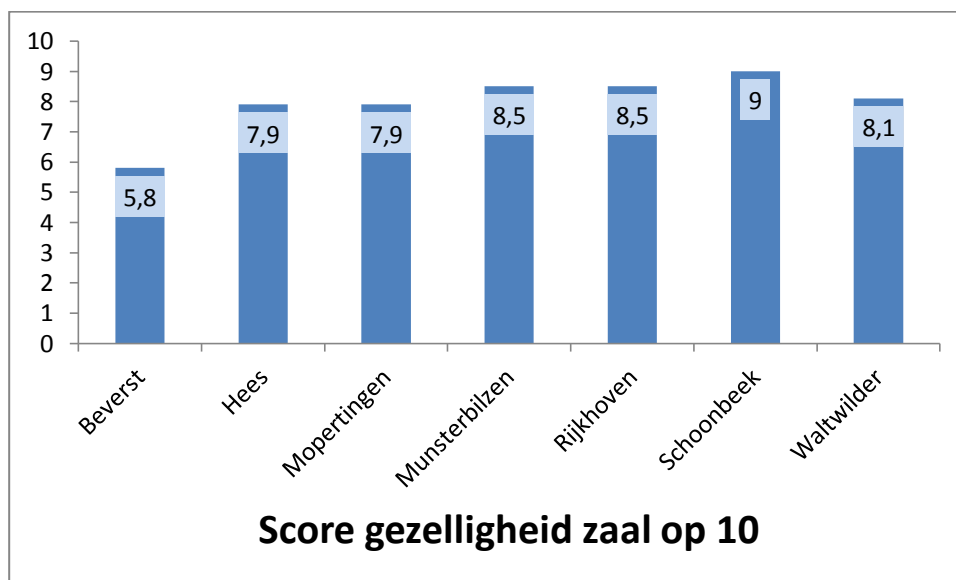
Gemiddeld krijgt de kwaliteit van het eten, geleverd door activiteitencentrum De Oase te Bilzen, een score van 7,95 op 10.

3.6.3.4. Score gezelligheid restaurants.

Gemiddeld krijgt de gezelligheid van de zalen waarin de dorpsrestaurants georganiseerd worden een 8,04 op 10.

Hierbij moet vermeld worden dat deze scores varieerden van zaal tot zaal. De zalen die sterk verouderd zijn, zoals die in Beverst, scoorden lager dan bijvoorbeeld een nieuwe of gerestaureerde zaal, zoals de zaal in Schoonbeek.

In Beverst bedraagt de gemiddelde score 5,8/10, in Hees en Mopertingen is dit 7,9/10, in Munsterbilzen en in Rijkhoven bedraagt deze score 8,5/10. In Schoonbeek krijgt de gezelligheid van de zaal een 9/10 en in Waltwilder een 8,1/10.

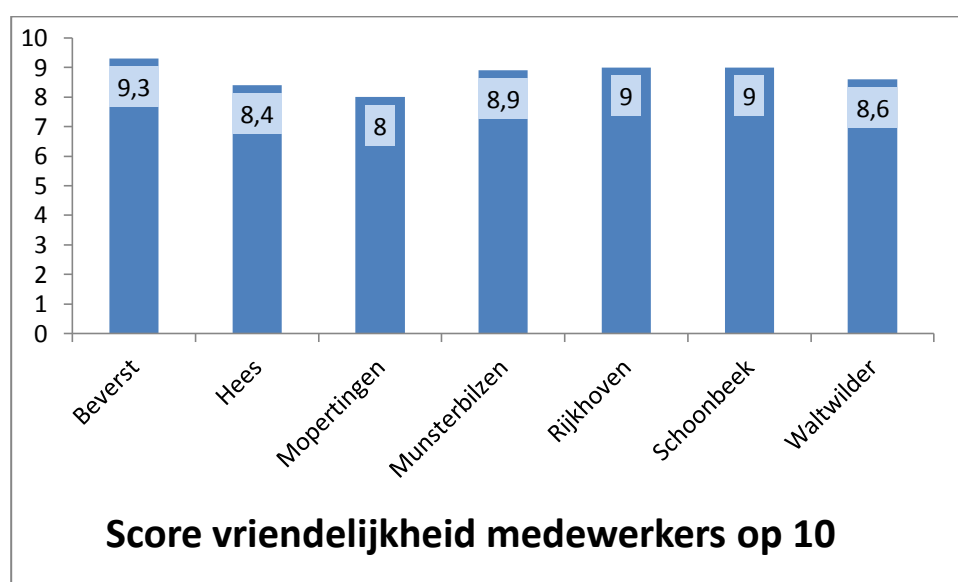

Grafiek 26 : De gemiddelde score van de gezelligheid van de restaurants per wijk.

3.6.3.5. Score vriendelijkheid medewerkers.

Gemiddeld scoren de medewerkers met hun vriendelijkheid een 8,82 op 10, relatief goed dus!

In Beverst krijgen de medewerkers een score van 9,3/10 voor hun vriendelijkheid. In Hees is dit 8,4/10. De medewerkers van Mopertingen krijgen een score toegekend van 8/10. In Munsterbilzen is dit 8,9/10. In Rijkhoven en Schoonbeek bedraagt deze score 9/10. Ten slotte krijgen de medewerkers van het dorpsrestaurant te Waltwilder een score van 8,6/10 voor hun vriendelijkheid.

Grafiek 27 : De gemiddelde score van vriendelijkheid van de medewerkers per wijk.

3.6.3.6. Score prijs maaltijd.

De prijs van een volledige maaltijd in een dorpsrestaurant bedraagt 5 euro. Blijkbaar kunnen vele bezoekers zich hierin vinden, aangezien de prijs een gemiddelde score krijgt van 8,85 op 10.

3.6.3.7. Score communicatie.

Truus en Fatima zorgen maandelijks voor folders die op elke tafel in elk dorpsrestaurant worden geplaatst. Hierop is het menu van de huidige maand terug te vinden, alsook andere activiteiten, zoals carnavalsvieringen en dergelijke. Ook wordt hierop vermeld wanneer er geen dorpsrestaurant wordt georganiseerd, zoals op feestdagen en dergelijke.

Toch wilde het team weten of het hierin voldoende tegemoet komt aan de wensen van de bezoekers. Vandaar dat deze vraag is opgenomen in de enquête.

Deze communicatie krijgt een gemiddelde score van 8,37 op 10.

3.6.3.8. Informatiemomenten.

Het stadsbestuur, meer bepaald de dienst Welzijn, organiseert regelmatig informatiemomenten in Bilzen. De dienst wil deze ook in de dorpsrestaurants organiseren om zo meer mensen te bereiken. Vandaar werd er in de enquête gevraagd waarover de bezoekers van de dorpsrestaurants informatie zouden willen.

Opmerkelijk was dat deze vraag vaak niet werd ingevuld. 51,1% wenste deze vraag niet in te vullen, iets meer dan de helft van de bevroegden dus. 48,9% vulde deze vraag wel in.

Ik neem aan dat de grote non-respons te verklaren is omwille van het feit dat deze vraag als één van de laatste in de enquête gesteld werd en het teveel lees- en schrijfwerk werd. Uiteraard is hier geen zekerheid over en kan ik hier geen uitsluitende conclusie uit trekken.

Ook deze vraag was een meerkeuzevraag. In onderstaande tabel geef ik weer hoe vaak een onderwerp is aangeduid.

Antwoordmogelijkheden	Absoluut aantal	Procentueel aantal
De mogelijke sociale en fiscale voordelen.	45	51,1%
Allerhande financiële tussenkomsten.	39	44,3%
@atLAS (computerinitiatie)	30	34,1%
De verschillende vervoersmogelijkheden. (Minder Mobielen Centrale, Belbus ...)	27	30,7%
Aanbod van de dienstverlening van het seniorenloket in het Sociaal Huis.	23	26,1%
Aanbod vanuit en in het Seniorenhuis en het toekomstig lokaal dienstencentrum.	22	25%
Gezondheidsthema's.	22	25%
Aanbod van de dienstverlening van de dienst welzijn in het Sociaal Huis.	21	23,9%
Woonadvies.	15	17%

Tabel 4 : Het aantal maal dat een bepaald onderwerp werd gekozen voor mogelijke informatiemomenten in de dorpsrestaurants.

Van de 88 personen, 48,9% van de respondenten, die geantwoord hebben op deze vraag vindt 51,1% hiervan dat 'mogelijke sociale en fiscale voordelen' zeker aan bod moeten komen tijdens deze informatiemomenten. Ook vindt 44,3% 'allerhande financiële tussenkomsten' een interessant onderwerp. 3 op de 10 zou wel graag @atLAS opnieuw in het leven zien geroepen worden. Dit zijn computerinitiatielessen, georganiseerd door vrijwilligers in de stad Bilzen.

Het onderwerp 'woonadvies' werd het minst aantal keer gekozen.

3.6.3.9. Top 5 onderwerpen informatiemomenten.

Om met deze informatiemomenten alle bewoners van de stad Bilzen tegemoet te komen, werd gepeild naar een mogelijke top 5 van de onderwerpen die aan bod moeten komen tijdens deze informatiemomenten. Deze top 5 zou dan dienen als leidraad voor dergelijke informatiemomenten.

In totaal hebben 20 personen, of 11,1% van de respondenten, geantwoord op deze vraag. 160 personen, of 88,9%, wensten dit niet te doen.

De top 5 ziet eruit als volgt :

1. Gezondheidsthema's
2. De mogelijke sociale en fiscale voordelen
3. De verschillende vervoersmogelijkheden (Minder Mobielen Centrale, Belbus,...)
4. Allerhande financiële tussenkomsten
5. Woonadvies

Op de eerste plaats komt het onderwerp 'Gezondheidsthema's' aan bod. Als tweede vinden we 'De mogelijke sociale en fiscale voordelen' terug. Op de derde plaats staat het onderwerp 'De verschillende vervoersmogelijkheden (Minder Mobielen Centrale, Belbus,...)' en op de vierde plaats 'Allerhande financiële tussenkomsten'. Als laatste wensen de respondenten die geantwoord hebben op deze vraag informatie over wonen.

3.6.3.10. Suggesties

Om de enquête af te sluiten is er als laatste vraag een open vraag voorzien. In deze vraag kunnen de bezoekers van de dorpsrestaurants hun ideeën en suggesties kwijt om de werking van deze restaurants mogelijk te verbeteren.

71,4% gaf aan geen suggesties te hebben naar de werking van de dorpsrestaurants toe.

28,6% had daarentegen wel enkele suggesties. Bij deze vraag werd dan ook ruimte voorzien om deze uitgebreid te kunnen formuleren.

Hier volgt een overzicht van de opmerkingen :

- De warmte van de zaal aanpassen in Munsterbilzen, het is te koud ; deze opmerking is 8 keer vermeld.
- De maaltijd moet gratis zijn voor de medewerkers ; dit werd 5 maal vermeld.
- Meer groenten bij het eten ; 5 personen hebben deze suggestie voorgesteld.
- Stipter om 12 uur beginnen met de bedeling van de maaltijd. Dit werd 5 maal aangehaald.
- Een betere locatie voor het dorpsrestaurant in Beverst zou geen overbodige luxe zijn, de huidige locatie is beneden pijl, zoals de ruimte, wc en keuken; deze suggestie werd 2 maal aangehaald.
- Aanvullen van vrijwilligers, 2 maal rond komen met het bedelen van de soep, het juiste menu op tijd meedelen.
- Bezoekers actief betrekken bij het voorbereiden van een dorpsrestaurant; dit is een vorm van ergotherapie voor oudere mensen die thuis wonen.
- De tafels beurt om beurt opdienen.
- Groenten samen met het hoofdgerecht serveren.
- Het eten van de Zwaan was beter.
- Lichte achtergrondmuziek is wenselijk.
- Lokaal proper houden.
- Wekelijks een dorpsrestaurant organiseren in Rijkhoven.
- Zoveel mogelijk afwisselen in de tafelbediening.

Zoals enkele malen werd aangegeven, vinden velen het te koud in de zaal in Munsterbilzen.

Een andere veelvoorkomende suggestie is dat de medewerkers niets zouden moeten betalen voor hun maaltijd. Momenteel wordt hen een kleine bijdrage van 2 euro per maaltijd gevraagd.

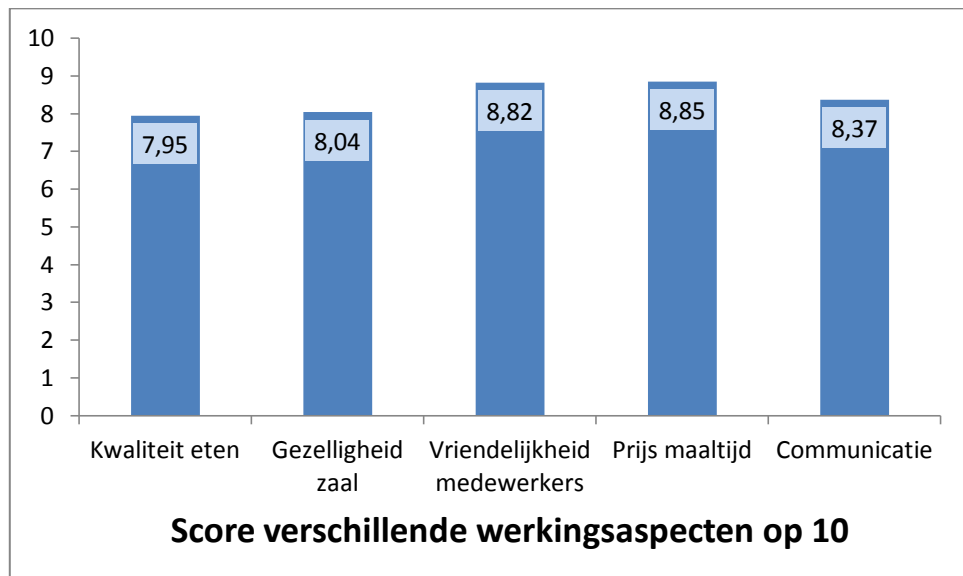
Daarnaast vinden velen dat er te weinig groenten geserveerd worden bij het hoofdgerecht.

3.6.3.11. Besluit.

Wanneer we de bezoekfrequentie van de respondenten bekijken, zien we dat meer dan de helft van deze personen wekelijks een dorpsrestaurant bezoeken, zo'n 56%. Zo'n 20% doet dit meerdere malen per week of tweewekelijks. Een kleine groep van de respondenten bezoekt enkel maandelijks of jaarlijks een dorpsrestaurant, hier gaat het om 1% of om 4% van de respondenten.

Zoals eerder aangehaald bezoekt 16,6% van de respondenten verschillende dorpsrestaurants van de stad Bilzen. 83,4% houdt het liever op 1 enkel dorpsrestaurant.

Samenvattend kunnen we stellen dat de gemiddelde score van de werking van de dorpsrestaurants een 8,04 op 10 heeft toegekend gekregen. Hierbij werden de scores van de kwaliteit van het eten, de gezelligheid van de zaal, de vriendelijkheid van de medewerkers, de prijs en de communicatie in acht genomen en opgeteld.

Grafiek 28 : De verschillende werkingaspecten ingedeeld op basis van de behaalde scores.

Zoals af te leiden uit bovenstaand schijfdiagram scoren de vriendelijkheid van de medewerkers en de prijs van een maaltijd het best. Vervolgens haalt de communicatie betreffende het menu en dergelijke de hoogste score. Ten slotte delen de gezelligheid van de zaal en de kwaliteit van het eten de laagste scores.

De behaalde scores liggen wel dicht bij elkaar.

Na een rondvraag over mogelijke informatiemomenten georganiseerd in de dorpsrestaurants bleek dat de respondenten inkomensgerelateerde onderwerpen relevant vonden. Zo werden de onderwerpen 'allerhande financiële tussenkomsten' en 'mogelijke sociale en fiscale voordelen' het vaakst aangeduid.

Als slotvraag werd er ruimte voorzien voor mogelijke suggesties naar de werking van de dorpsrestaurants toe.

Er waren 4 opmerkingen die het vaakst vermeld werden. Deze luiden: meer groenten bij de hoofdschotel serveren, stipter om 12u 's middags beginnen met het bedelen van de maaltijden, de medewerkers gratis laten eten en meer verwarming voorzien in de zaal te Munsterbilzen.

4. Besluit

4.1. Situering onderzoek

Het Regionaal Instituut voor Maatschappelijk Opbouwwerk (RIMO) Limburg probeert maatschappelijk kwetsbare en eenzame mensen in de maatschappij te ondersteunen. Hierdoor is het idee van de dorpsrestaurants ontstaan. Door deze dorpsrestaurants wil de organisatie tegemoet komen aan personen die omwille van fysieke, psychische, materiële of financiële beperkingen het risico lopen om sociaal geïsoleerd te raken. Omdat mensen in moeilijke situaties drempels ervaren om deel te nemen aan publieksgerichte activiteiten worden de dorpsrestaurants zo laagdrempelig mogelijk gehouden. Dit doen ze door het hanteren van verschillende maatregelen zoals een lage prijs, de nabijheid, mogelijkheden tot vervoer, vaste dagen, beperkte tijd tussen inschrijven en deelnemen, etc. Ondanks de vele maatregelen heerst er de indruk bij het RIMO dat zij de meest kwetsbare mensen het minst bereiken.

Daarom is er in opdracht van RIMO Limburg, in samenwerking met de onderzoeksgroep Social Work Research van de Hogeschool PXL, een onderzoek opgestart om een beter zicht te krijgen op de problematiek van maatschappelijke kwetsbaarheid en eenzaamheid. Dit onderzoek wordt beschreven in mijn eindwerk.

4.2. Doelstelling onderzoek

In dit eindwerk staat 1 probleemstelling centraal. Deze luidt: 'Bereikt RIMO Limburg de meest kwetsbaren van de stad Bilzen door middel van haar dorpsrestaurants te Bilzen en kan er in de werking van deze dorpsrestaurants verbetering worden aangebracht?'. Uiteraard bestaat deze probleemstelling uit 2 factoren, namelijk het bereiken van de meest kwetsbaren en de werking van de dorpsrestaurants. Daarom zijn er 3 grote onderzoeksvragen de leidraad door dit eindwerk.

De eerste onderzoeksvraag probeert een beeld te scheppen van het profiel van de bezoekers van de dorpsrestaurants te Bilzen.

De tweede onderzoeksvraag legt eventuele eenzaamheidsgevoelens bloot die aanwezig zijn bij deze bezoekers.

De derde en laatste onderzoeksvraag peilt naar de werking van de dorpsrestaurants en laat ruimte voor eventuele suggesties ter verbetering.

4.3 Resultaten

RIMO Limburg probeert, zoals eerder vermeld, de meest kwetsbaren van de stad Bilzen te bereiken door middel van haar dorpsrestaurants. Om dit na te gaan, werd er eerst een bezoekersprofiel geschetst. Dit heb ik door middel van mijn eerste onderzoeksvraag, aan de hand van enquêtes, gedaan. Hierdoor heb ik geleerd dat er wel degelijk maatschappelijk kwetsbaren bereikt worden via de dorpsrestaurants. Zoals aangehaald in de literatuurstudie kunnen bijvoorbeeld armoede, eenzaamheid en een minder goede gezondheid maatschappelijke kwetsbaarheid in de hand werken. Uit de onderzoeksresultaten is gebleken dat er wel degelijk personen die bijvoorbeeld een lager inkomen hebben naar de dorpsrestaurants komen.

Er zijn ook enkele bezoekers die een ander geboorteland dan België hebben. Etniciteit werd ook als risicofactor voor maatschappelijke kwetsbaarheid aangehaald. Uit dit onderzoek blijkt dat de personen die in een ander land geboren zijn, niet echt sociaal kwetsbaar zijn, omdat zij uit het buurland Nederland komen. In de theorie werd beschreven dat een minder goede gezondheidstoestand invloed kan hebben voor het uitoefenen van de dagdagelijkse activiteiten zoals een job uitoefenen of een huishouden runnen. In de dorpsrestaurants te Bilzen zijn ook personen terug te vinden die een fysieke of psychische beperking hebben. Men kan dus stellen dat er wel degelijk maatschappelijk kwetsbaren door middel van de dorpsrestaurants bereikt worden. Toch wil ik vermelden dat lang niet iedereen die de dorpsrestaurants bezoekt sociaal kwetsbaar is. Zo gaven sommigen bijvoorbeeld aan goed rond te komen met het maandelijks inkomen of in goede gezondheid te verkeren.

Naast het schetsen van een bezoekersprofiel werd er in mijn onderzoek ook aandacht besteed aan eenzaamheid, omdat RIMO Limburg zich ook focust op eenzamen in onze samenleving. Eenzaamheid werd aangehaald als een mogelijke risicofactor voor maatschappelijke kwetsbaarheid.

In de vragenlijst werd gepeild naar eventuele eenzaamheidsgevoelens bij de bezoekers van de dorpsrestaurants. Deze resultaten zijn berekend aan de hand van de eenzaamheidsschaal van De Jong Gierveld en Van Tilburg (1999). Hieruit is gebleken dat van de 101 personen waarvan een eenzaamheidsscore is berekend 53% niet eenzaam is. 41% is matig eenzaam, 4% is sterk eenzaam en 3% is zeer sterk eenzaam.

Deze onderzoeksresultaten werden nadien vergeleken met een onderzoek naar eenzaamheid bij ouderen in België, gevoerd door de Koning Boudewijnstichting in 2012. Hieruit is gebleken dat de bezoekers van de dorpsrestaurants niet meer of niet minder eenzaam zijn dan de gemiddelde Belgische bevolking. De resultaten zijn min of meer vergelijkbaar.

De eenzaamheidsgevoelens van de bevrageden in de dorpsrestaurants zijn geanalyseerd aan de hand van verschillende factoren. Zo werd er nagegaan of er mogelijke samenhang is met de buurt waarin de respondenten wonen, het geslacht en leeftijd dat ze hebben, het totale inkomen waarover ze beschikken en het land waarin ze geboren zijn. Bij deze analyses bleek dat er geen statistische samenhang op te merken was.

Ten slotte werd de werking van de dorpsrestaurants toegelicht. Om mijn steentje bij te dragen aan het team van de dorpsrestaurants werden er enkele beoordelingsvragen opgenomen in de vragenlijst die ik heb afgenomen in de 7 dorpsrestaurants te Bilzen. In deze vragen beoordeelde de respondenten de werking op de kwaliteit van het eten, de gezelligheid van de zaal, de vriendelijkheid van de medewerkers, de prijs van een maaltijd en de communicatie over bijvoorbeeld het menu e.d. De kwaliteit van het eten kreeg gemiddeld een 7,95/10. Aan de gezelligheid van de zaal werd een 8,04/10 toegekend. De bezoekers van de respondenten gaven 8,82/10 aan de vriendelijkheid van de medewerkers. De prijs van een maaltijd werd beoordeeld met 8,85/10. Als laatste kreeg de communicatie 8,37/10. Wanneer we een gemiddelde nemen van deze scores krijgt de werking van de dorpsrestaurants 8,04/10.

4.4 Aanbevelingen

Zoals aangehaald bereikt RIMO Limburg aan de hand van de dorpsrestaurants te Bilzen heel wat maatschappelijk kwetsbaren. Ook zijn er heel wat bezoekers die het 'goed' hebben, onder andere op financieel vlak. De helft van de bezoekers geeft aan niet eenzaam te zijn en vindt dat hun sociaal netwerk omvangrijk genoeg is. Daarom vind ik dat de dorpsrestaurants te Bilzen zich meer kunnen engageren om de meest kwetsbaren van de stad Bilzen te bereiken. Hoewel het verhaal van deze restaurants een succesverhaal is, kan het geen kwaad af en toe terug te grijpen naar de essentie, namelijk de mensen bereiken die het nodig hebben. Hierbij bedoel ik mensen die nood hebben aan bijvoorbeeld sociaal contact of gezonde voeding. Hierdoor herhaal ik dat het concept van de dorpsrestaurants niet enkel de niet-sociaal kwetsbaren bereikt, maar ik denk dat er veel 'gemisten' zijn in de stad.

Daarom stel ik een outreachende aanpak voor. Wanneer er signalen gedetecteerd worden, zoals een persoon in sociaal isolement of armoede, kan hiervoor korter op de bal worden gespeeld. Dit kan zowel door het team van de dorpsrestaurants, als andere organisaties in Bilzen en zelfs Limburg. Denk bijvoorbeeld aan straathoekwerkers, het OCMW, ... Hoewel er reeds wordt doorverwezen door verschillende organisaties, worden er toch nog velen gemist in de stad. Vandaar dat dit als werkpunt kan geformuleerd worden. Actief huisbezoeken uitvoeren kan hierbij helpen en het durven bespreekbaar maken van bijvoorbeeld eenzaamheid of ondervoeding, omdat het voor velen een hoge drempel is om hulp te zoeken voor eventuele eenzaamheidsgevoelens of financiële problemen e.d. Organisaties die werken rond maatschappelijk kwetsbaren moeten ook zichzelf meer kenbaar maken en outreachend werken. Vaak weten mensen die eenzaam zijn of in financiële nood zitten niet waar ze terecht kunnen.

Aan de dorpsrestaurants kan ik enkele aanbevelingen formuleren die voortvloeien uit de suggesties van de bezoekers. Aan de warmte van de zaal in Munsterbilzen kan het team helaas niets doen, maar er kan bijvoorbeeld een beurtelingse rol bij het opdienen gehanteerd worden. Aan de stad Bilzen kan ik basis op van deze suggesties vragen om de medewerkers gratis te laten eten, als beloning voor hun inzet. Het team van de dorpsrestaurants levert dagelijks een groot inzet maar uiteraard is er altijd ruimte voor verbetering, vandaar de geformuleerde suggesties.

4.5 Persoonlijke bevindingen

Allereerst wil ik het verhaal van de dorpsrestaurants aanraden in elke Vlaamse stad of gemeente. Het gaat niet alleen over een lekkere maaltijd, maar ook over sociale tewerkstelling, het doorbereken van sociaal isolement en interactie binnen de stad of gemeente.

Doordat ik geen stage heb gelopen binnen de organisatie RIMO Limburg of bij het team dat de dorpsrestaurants organiseert, had ik tijdens het voeren van dit onderzoek vaak het gevoel 'onwetend' te zijn. Het is natuurlijk makkelijker om een eindwerk te schrijven over materie waarmee je dagelijks in contact komt. Uiteindelijk is dit gevoel van onwetendheid omgebuid naar een gevoel van verrijking. Ik was niet bekend met het succesverhaal van de dorpsrestaurants te Bilzen, of kortom, met eender welk dorpsrestaurant, waar dan ook.

Ik ben blij dat ik kennis heb mogen maken met deze werking, de doelstelling, doelgroep en medewerkers.

Toch is er ook een keerzijde aan deze zogenaamde 'verrijking'. Ik heb me vaak, tijdens het schrijven van dit eindwerk, de vraag gesteld hoe het zit met de armen of hulpbehoevenden van deze stad. Waar halen zij dagelijks hun gezonde voeding? Waar kunnen zij terecht voor een lach en een traan? Hoe gaat het met de mensen die niet mobiel genoeg zijn om een dorpsrestaurant te bereiken? Vandaar mijn persoonlijk geformuleerde aanbevelingen.

Zowel voor mezelf, als voor Social Work Research, RIMO Limburg en het team van de dorpsrestaurants is dit onderzoek een meerwaarde. Ik heb geleerd hoe een onderzoek te voeren. Daarnaast heb ik geleerd dat het niet eenvoudig is een 'groep' van personen te omschrijven aan de hand van 1 bepaald kenmerk en daarmee bedoel ik maatschappelijke kwetsbaarheid.

Ook merk ik dat er nog veel werk aan de winkel is om te komen tot een verzorgende samenleving. De maatschappij wil voor haar burgers zorgen, maar helaas is dit niet altijd realiteit. Dankzij de verschillende solidariteitsprincipes die de staat hanteert, zijn er toch nog veel 'gemisten' in onze samenleving.

Als bijna afstuderende maatschappelijk werker hou ik dit onderzoek in het achterhoofd wanneer ik het werkveld instap. Maatschappelijk werk kent geen begin en geen einde, er is altijd ruimte voor verbetering aangezien er zich altijd nieuwe problemen in onze samenleving aanbieden. Ik heb deze studierichting gekozen om mensen te 'helpen' en deze hulp is altijd wel ergens nodig en wordt altijd wel ergens geapprecieerd en gewaardeerd. Daarom kan ik zeggen dat ik fier ben in dit beroep af te studeren.

Bibliografie

- Geschreven bronnen

BAARDA, B., DE GOEDE, M., VAN DIJKUM, C., *Basisboek Statistiek met SPSS*, Groningen, Noordhoff Uitgevers, 2011.

BERTING, J., *De versplinterde samenleving*, Delft, Eburon, 2006.

BOLLEN, K., Aan tafel in een dorpsrestaurant, *Terzake*, 2009, p. 13 – 17.

CAMPART, G., DIERCKX, D., VAN HAARLEM, A., VRANKEN, J., *Armoede en sociale uitsluiting. Jaarboek 2009*, Leuven, Acco, 2009.

DECLERCQ, A., DELYE, S., GOSSET, C., LEBRUN, J-M., MAGGI, P., VANDENBROUCKE, S., VERMEULEN, B. , *Oud word je niet alleen. Een enquête over eenzaamheid en sociaal isolement bij ouderen in België.*, z.p., z.u., 2012.

DEHASQUE, I., *Justitieel Maatschappelijk Werk.*, Hasselt, PXL, 2012. (niet-gepubliceerde cursus)

DEMYTTENAERE, B., *In vrije val: armoede in België*, Antwerpen, Manteau, 2003.

DE RAEDEMAECKER, W., THYS, R., VRANKEN, J., *Bruggen over woelig water : is het mogelijk om uit de generatie-armoede te geraken?*, Leuven, Acco, 2004.

DE BOYSER, K., DIERCKX, D., VRANKEN, J., *Armoede en sociale uitsluiting. Jaarboek 2004*, Leuven, Acco, 2009.

ECO, U., *Hoe schrijf ik een scriptie?*, Amsterdam, Bakker, 2010.

EDENS, R., SMITS, J., *Handleiding SPSS*, Amsterdam, Pearson Benelux, 2013.

FOKKEMA, T., VAN TILBURG, T.G., Een panacee voor eenzaamheid bestaat niet: Bestrijding en preventie vereist zeer gerichte aanpak. *Gerōn, Tijdschrift over ouder worden en maatschappij*, 8(1),2006, p. 43-47.

GORIS, P., WALGRAVE, L., *Van kattenkwaad en erger: actuele thema's uit de jeugdcriminologie*, Antwerpen, Garant, 2002.

GROBBEN, J., VANDORMAEL, B., *De eerste vrouw die 150 wordt, is nu al geboren*, Leuven, van Halewyck, 2003.

HORTULANUS, R., MACHIELSE, A., MEEUWESSEN, L., *Sociaal isolement : een studie over sociale contacten en sociaal isolement in Nederland*, 's Gravenhage, Elsevier Overheid, 2003.

HUIZINGH, E., *Inleiding SPSS 18.0*, Den Haag, Sdu Uitgevers, 2010.

HUIZINGH, E., *Inleiding SPSS 20*, Den Haag, Sdu Uitgevers, 2012.

LINGIER, J., MEEUWISSEN, P., *Aan tafel in het dorpsrestaurant*, z.p., Terzake, 2009, p. 13 – 17.

MACHIELSE, A., HORTULANUS, R., *Sociaal isolement bij ouderen : op weg naar een Rotterdamse aanpak*, Amsterdam, SWP, 2011.

MARTINIELLO, M., PERRIN, N., VAN ROBAEYS, B., VRANKEN, J., *De kleur van armoede : armoede bij personen van buitenlandse herkomst*, Leuven, Acco, 2007.

RENDERS, L., *Kansarmoede en diversiteit*, Hasselt, PXL, 2012. (niet-gepubliceerde cursus)

SPIESSCHAERT, F., *Ervaringsdeskundige in armoede en sociale uitsluiting*, Leuven, Acco, 2005.

VAN REGENMORTELT, T., *Empowerment en maatzorg*, Leuven, Acco, 2002.

VANSEVENANT, K., DRIESSENS, K., VAN REGENMORTELT, T., *Bindkracht in armoede; krachtgerichte hulpverlening in dialoog*, Leuven, LannooCampus, 2008.

- Mondelinge bronnen

Lenaers, S. (gesprek), Hasselt, 20 december 2013.

Bröckling, T., Kabbaj, F., Simons, M., (gesprek), Schoonbeek, 21 januari 2014.

Lenaers, S. (gesprek), Hasselt, 18 maart 2014.

Lenaers, S. (gesprek), Hasselt, 25 maart 2014.

Lenaers, S. (gesprek), Hasselt, 9 mei 2014.

Lenaers, S. (gesprek), Hasselt, 15 mei 2014.

- Audiovisuele bronnen

www.buurt-eigen.be

www.dorpsrestaurant.be

www.erbij.be

www.ocmwbilzen.be

www.rimo.be

wvg.vlaanderen.be/lokaalsociaalbeleid

BASISINFORMATIE EINDWERK

VOORNAAM : Magali

NAAM: Muls

KLAS : 3 MAW

DEPARTEMENT : PXL Social Work

ACADEMIEJAAR : 2013-2014

TREFWOORD : Maatschappelijke kwetsbaarheid

TITEL : Dorpsrestaurants te Bilzen : 'niet willen deelnemen is een keuze, niet kunnen deelnemen is uitsluiting'.

SAMENVATTING :

Om het diploma maatschappelijk werk te behalen hebben de derdejaarsstudenten Social Work van de PXL Hogeschool Limburg de opdracht gekregen een eindwerk te schrijven dat kadert binnen de opleiding. De onderzoeksgroep 'Social Work Research' van de PXL Hogeschool Limburg voert in opdracht van het Regionaal Instituut voor Maatschappelijk Opbouwwerk (RIMO) Limburg een onderzoek naar eenzaamheid bij de inwoners van Bilzen. Bijgevolg heb ik de opdracht gekregen om een onderzoek uit te voeren in de dorpsrestaurants te Bilzen.

Met dit onderzoek wil ik nagaan of de meest kwetsbaren van de stad Bilzen bereikt worden door de dorpsrestaurants. RIMO Limburg heeft namelijk het vermoeden dat dit niet zo is.

Dit eindwerk start met een toelichting van de organisatie RIMO Limburg. In het tweede gedeelte, de literatuurstudie, wordt er nagegaan wat maatschappelijke kwetsbaarheid inhoudt en worden eventuele risicofactoren van maatschappelijke kwetsbaarheid besproken. Deze risicofactoren zijn armoede, eenzaamheid, etniciteit, gezondheid en vergrijzing. Daarnaast wordt een dorpsrestaurant uitgelegd en wordt er nagegaan wat de dorpsrestaurants te Bilzen precies inhouden. In het derde deel, het praktijkonderzoek, wordt de voorbereiding van het onderzoek en de wijze van bevraging verduidelijkt. Daarna worden de resultaten van de bevragingen aan de hand van de 3 onderzoeksvragen beschreven. Als laatste, in het vierde hoofdstuk, wordt stilgestaan bij enkele aanbevelingen naar RIMO Limburg en de dorpsrestaurants toe en formuleer ik mijn persoonlijke bevindingen.

Deze studie is gebaseerd op schriftelijke bevragingen van 180 bezoekers van de 7 dorpsrestaurants te Bilzen, die plaats vinden in Beverst, Hees, Mopertingen, Munsterbilzen, Rijkhoven, Schoonbeek en Waltwilder. In dit eindwerk wilde ik 3 onderzoeksvragen beantwoorden. Ten eerste wilde ik nagaan wie er nu net deelneemt aan deze dorpsrestaurants. Daarom heb ik het profiel van de bezoekers geschetst, op basis van onder meer de leeftijd, de samenstelling van het huishouden, het inkomen, de gezondheid en de arbeidssituatie. Een tweede doel was nagaan of er eventuele

eenzaamheidsgevoelens aanwezig zijn bij de personen die de dorpsrestaurants bezoeken. Deze heb ik in kaart gebracht en geanalyseerd naar een mogelijke samenhang met verschillende factoren zoals leeftijd, geslacht, inkomen en gezondheid. Daarnaast heb ik deze gegevens vergeleken met een onderzoek naar eenzaamheid en sociaal isolement bij ouderen in België, uitgevoerd door de Koning Boudewijnstichting in 2012. Ten slotte is de werking van deze dorpsrestaurants onder de loep genomen door mezelf en door de bezoekers. Hieruit zijn enkele suggesties ontstaan ter verbetering van de werking.

RIMO Limburg richt zich op maatschappelijk kwetsbare personen. Om deze personen te ondersteunen heeft de organisatie enkele dorpsrestaurants opgericht in Bilzen. Het concept van deze dorpsrestaurants is eenvoudig ; voor 5 euro krijg je een volledige maaltijd dat bestaat uit soep, een hoofdgerecht en een dessert. Maar het gaat niet alleen om eten. De dorpsrestaurants stimuleren ook onderlinge hulp, versterken de dorpsgemeenschap en hebben een activerende functie. Door deze dorpsrestaurants worden sociaal geïsoleerde ouderen betrokken in de maatschappij door ze sociale contacten aan te bieden. Daarnaast creëren ze sociale tewerkstelling en zinvol vrijwilligerswerk en parochiezaaltjes worden geherwaardeerd.

Zoals aangehaald in de literatuurstudie kunnen bijvoorbeeld armoede, eenzaamheid en een minder goede gezondheid maatschappelijke kwetsbaarheid in de hand werken. Uit de onderzoeksresultaten is gebleken dat er wel degelijk personen die bijvoorbeeld een lager inkomen hebben naar de dorpsrestaurants komen. Etniciteit werd ook als risicofactor voor maatschappelijke kwetsbaarheid aangehaald. Er zijn ook enkele bezoekers die een ander geboorteland dan België hebben. Uit dit onderzoek blijkt dat de personen die in een ander land geboren zijn, niet echt sociaal kwetsbaar zijn, omdat zij in het buurland Nederland geboren zijn. In de theorie werd beschreven dat een minder goede gezondheidstoestand invloed kan hebben voor het uitoefenen van de dagdagelijkse activiteiten zoals een job uitoefenen of een huishouden runnen. In de dorpsrestaurants te Bilzen zijn ook personen terug te vinden die een fysieke of psychische beperking hebben. Hier gaat het om minder mobiele personen of personen met een geestelijke ziekte. Men kan dus stellen dat er wel degelijk maatschappelijk kwetsbaren door middel van de dorpsrestaurants bereikt worden. Toch wil ik vermelden dat lang niet iedereen die de dorpsrestaurants bezoekt sociaal kwetsbaar is. Zo gaven sommigen bijvoorbeeld aan goed rond te komen met het maandelijks inkomen of in goede gezondheid te verkeren.

In de vragenlijst werd er ook gepeild naar eventuele eenzaamheidsgevoelens bij de bezoekers van de dorpsrestaurants. Deze resultaten zijn berekend aan de hand van de eenzaamheidsschaal van De Jong Gierveld en Van Tilburg (1999). Hieruit is gebleken dat van de 101 personen waarvan een eenzaamheidsscore is berekend 53% niet eenzaam is. 41% is matig eenzaam, 4% is sterk eenzaam en 3% is zeer sterk eenzaam.

Deze onderzoeksresultaten werden nadien vergeleken met een onderzoek naar eenzaamheid bij ouderen in België, gevoerd door de Koning Boudewijnstichting in 2012. Hieruit is gebleken dat de bezoekers van de dorpsrestaurants niet meer of niet minder eenzaam zijn dan de gemiddelde Belgische bevolking. De resultaten zijn min of meer vergelijkbaar. De eenzaamheidsgevoelens van de bevrageden in de dorpsrestaurants zijn geanalyseerd aan de hand van verschillende factoren. Zo werd er

nagegaan of er mogelijke samenhang is met de buurt waarin de respondenten wonen, het geslacht en leeftijd dat ze hebben, het totale inkomen waarover ze beschikken en het land waarin ze geboren zijn. Bij deze analyses bleek dat er geen statistische samenhang op te merken was.

Ten slotte werd de werking van de dorpsrestaurants toegelicht. Om mijn steentje bij te dragen aan het team van de dorpsrestaurants werden er enkele beoordelvingsvragen opgenomen in de vragenlijst die ik heb afgenomen in de 7 dorpsrestaurants te Bilzen. In deze vragen beoordeelden de respondenten de werking op de kwaliteit van het eten, de gezelligheid van de zaal, de vriendelijkheid van de medewerkers, de prijs van een maaltijd en de communicatie over bijvoorbeeld het menu e.d. De kwaliteit van het eten kreeg gemiddeld een 7,95/10. Aan de gezelligheid van de zaal werd een 8,04/10 toegekend. De bezoekers van de respondenten gaven 8,82/10 aan de vriendelijkheid van de medewerkers. De prijs van een maaltijd werd beoordeeld met 8,85/10. Als laatste kreeg de communicatie 8,37/10. Wanneer we een gemiddelde nemen van deze scores krijgt de werking van de dorpsrestaurants 8,04/10.

Op basis van deze resultaten heb ik enkele haalbare aanbevelingen proberen te formuleren. Los van het feit dat RIMO Limburg heel wat maatschappelijk kwetsbaren bereikt door middel van de dorpsrestaurants heb ik me vaak de vraag gesteld hoe het staat met de 'gemisten' in de stad Bilzen. Daarom stel ik voor dat RIMO Limburg en het team van de dorpsrestaurants af en toe teruggrijpen naar de essentie van dit succesverhaal en zich meer engageren om de meest kwetsbaren in de stad te bereiken. Een goede aanpak hiervoor is outreachend werken. Wanneer er signalen gedetecteerd worden, zoals een persoon in sociaal isolement of armoede, kan hiervoor korter op de bal worden gespeeld. Dit kan zowel door het team van de dorpsrestaurants, als andere organisaties in Bilzen en zelfs Limburg. Denk bijvoorbeeld aan straathoekwerkers, het OCMW, ... Hoewel er reeds wordt doorverwezen door verschillende organisaties, worden er toch nog velen gemist in de stad. Vandaar dat dit als werkpunt kan geformuleerd worden. Actief huisbezoeken uitvoeren kan hierbij helpen en het durven bespreekbaar maken van bijvoorbeeld eenzaamheid of ondervoeding, omdat het voor velen een hoge drempel is om hulp te zoeken voor eventuele eenzaamheidsgevoelens of financiële problemen e.d. Deze thema's bespreekbaar maken kan door middel van het opstarten van praatcafés en buurtsteunpunten in de verschillende dorpen. Organisaties die werken rond maatschappelijk kwetsbaren kunnen ook zichzelf meer kenbaar maken en outreachend werken. Vaak weten mensen die eenzaam zijn of in financiële nood zitten niet waar ze terecht kunnen.

Aan de dorpsrestaurants kan ik enkele aanbevelingen formuleren die voortvloeien uit de suggesties van de bezoekers. Aan de warmte van de zaal in Munsterbilzen kan het team helaas niets doen, maar er kan bijvoorbeeld een beurtelingse rol bij het opdienen van de maaltijden gehanteerd worden. Aan de stad Bilzen kan ik basis op van deze suggesties vragen om de medewerkers gratis te laten eten, als beloning voor hun inzet. Het team van de dorpsrestaurants levert dagelijks een grote inzet maar uiteraard is er altijd ruimte voor verbetering, vandaar de geformuleerde suggesties.

Tot slot van deze samenvatting wil ik mijn persoonlijke bevindingen toelichten. Allereerst wil ik het succesverhaal van de dorpsrestaurants aanraden in elke Vlaamse stad of gemeente.

Ik ben blij dat ik heb mogen kennismaken met deze voorziening. Niettegenstaande vind ik het jammer dat er nog zoveel 'gemisten' zijn in de stad Bilzen en hoop ik dat er initiatieven worden opgezet om deze personen te bereiken indien ze dit toelaten.

Als bijna afstuderende maatschappelijk werker hou ik dit onderzoek in het achterhoofd wanneer ik het werkveld instap. Maatschappelijk werk kent geen begin en geen einde, er is altijd ruimte voor verbetering aangezien er zich altijd nieuwe problemen in onze samenleving aanbieden. Ik sta dus te popelen om mijn steentje bij te dragen aan de sociale sector.